

ZELEZAR

Ob III. jugoslovanskem kongresu medicine dela

V Ljubljani je zbranih od 20. septembra dalje okoli 900 domačih in tujih strokovnjakov s področja medicine dela: zdravnikov, psihologov, varnostnih inženirjev in tehnikov, sociologov in drugih sodelavcev na III. jugoslovanskem kongresu medicine dela. Trajal bo do 24. 9. 1971.

Na kongresu obravnavajo strokovnjaki za nas posebno zanimivo medicinsko področje in to varstvo zdravja delavcev v črni in barvasti metalurgiji. Poskušajo ga osvetliti z vidika človeka — proizvajalca, njegovga telesnega in duševnega dela, ožjega okolja bolezni in poklicnih bolezni, invalidnosti, pravnih norm in širšega socialnega okolja. Nič manj pomembna pa ni tudi druga tema kongresa. Obolenja prebavi pri delavcih so izrazit problem današnjega, na eni strani zelo razgibanega, na drugi pa še vedno precej s starimi navadami in razvadami obremenjenega časa. Ta nesoglasja pa se kažejo pri delavcih v naraščanju prebavnih motenj in bolezni prebavil, zlasti želodca.

V sekcijah kongresa strokovnjaki razpravljajo o enotnejših kriterijih pri ocenjevanju delazmožnosti in preostale delazmožnosti. Pri tem izhajajo in upoštevajo predvsem naravo dela, delovno mesto, spol in starost delavca. Varstvo vajencev in poklicno usmerjanje sta deležna posebne pozornosti udeležencev kongresa kot tudi zgodnje odkrivanje nekaterih bolezenskih znakov pri poklicnih boleznih. Pomembna je še razprava o varstvu zdravja delavcev v luči nove zakonodaje.

V prostih temah pa so bili podani nekateri zanimivi podatki in omenjene nekatere nove ugotovitve.

Strokovni izleti na Jesenice, Idrijo, na Ravne in Kidričevo, v najpomembnejše delovne organizacije črne in barvaste industrije v Sloveniji, so omogočili prenekatere mu udeležencu kongresa neposredni praktični stik s teoretičnimi spoznanji, obenem pa so popestrili čas kongresa.

Dosedanji potek kongresa je predvsem pregled prehojene poti in opravljenega dela v službi medicine dela, manj pa nakazuje in opozarja na prihodnost in njene probleme, ki jih bo vsilil svetovni in domači razvoj. Vsebinski

in količinski premiki med gospodarskimi panogami in v posameznih vejah industrije, bodo prinesli nove produkte, nove izdelke in novih materialov, ob tem pa tudi nove škodljivosti, med njimi tudi industrijske, kar bo predstavljalo nove, neslutene nevarnosti za zdravje delavcev in tudi ostalih ljudi. V tej smeri pa kongres dosedaj ni spregovoril, čeprav te vizije postajajo stvarnost.

Dr. Jože Jensterle

NEKAJ DELEGATOV III. JUGOSLOVANSKEGA KONGRESA MEDICINE DELA JE V SREDO 22. SEPTEMBRA OBISKALO TUDI NASO ŽELEZARNO. Gostje — 75 po številu, so najprej obiskali tehnični muzej Železarne nato pa si ogledali nove valjarne na Beli. Med gosti, ki se posebno zanimajo za medicino dela v črni metalurgiji, so bili zdravniki in specialisti iz vse Jugoslavije, med njimi tudi strokovnjak iz Italije. Po končanem ogledu je delegate na Bledu sprejel glavni direktor mag. inž. Kunc v spremstvu direktorja proizvodnje dipl. inž. Karbe, predsednika delavskega sveta Železarne dipl. inž. Emila Ažmana in sekretarja Dušana Stareta.

Dr. inž. Marin Gabrovšek o akcijskem programu sektorja za tehn. kontrole in raziskave

Izpolnitev kvalitetnega asortimenta

Z ozirom na to, da obsega sektor tehnične kontrole in raziskave — TKR tako dejavnost na raziskovalnem področju, kakor tudi kontroli kvalitete, bi lahko akcijski program TKR razdelili v naslednje osnovne smeri:

1. Dopolnitev kvalitetnega proizvodnega asortimenta v cilju specializacije proizvodnje danes, kakor tudi proizvodnje po rekonstrukciji odnosno izgradnji nove hladne valjarne.
2. Stremeti za tem, da se realizirajo v redni proizvodnji vsi tisti tehnološki dosežki kot rezultat dosedanjega dela raziskovalnega oddelka, ki bodo prispevali k stabilizaciji proizvodnje, zvišanju kvalitete in izboljšanju ekonomike proizvodnje kot take.
3. Dopolniti delo OTK, da bo osnovna dejavnost OTK, predvsem pa kvalitetne kontrole, prispevala s svojimi ukrepi k solidnejšim in boljšim odnosom do naših potrošnikov. Kakšen je in kako izpolnjujemo sprejeti akcijski program na področju raziskovalnega dela?

V predelovalnih obratih nagradili tehnično izboljšavo

Takoj po poletnih počitnicah je predsednik komisije za racionalizacije in novatorstvo pri svetu delovne enote predelovalnih obratov inž. Dušan Prešeren, pripravil gradivo za drugo sejo. Komisija je na osnovi mnenj, priporočil in ocen pristojnih in odgovornih strokovnjakov in izvedencev obravnavala in ocenila dva že izvedena izboljševalna predloga.

Tehnično izboljšavo šte. 2006 so člani komisije pozitivno ocenili in tri avtorje nagradili na osnovi prikazanih koristi in prihrankov z enkratno skupno odškodnino v višini 1000 N din. Izboljševalni predlog šte. 1930 pa so na

osnovi ocen in priporočil odstopili v nadaljno oceno in nagraditev odboru za izume in racionalizacije pri DS Železarne.

Žal so bili na seji komisije samo člani komisije brez pristojnih in odgovornih obrato-

● Prepihavanje jekla z argonom in dušikom v jeklarni

Že pred časom smo pričeli z eksperimentalnim delom uvajanja tehnološke faze prepihovanja jekla z argonom v elektro jeklarni. Rezultati tega dela so pokazali, da je prepihovanje jekla v ponvici tako z argonom, kakor tudi dušikom zelo pomembna faza izdelave jekla, predvsem pri postopku izdelave z eno

žlindro. Zato smo po osvojenih tehnikah prepihovanja v elektro jeklarni smatrali za nujno, da ta tehnološki postopek uvedemo v SM jeklarni. Izvršeni so bili že prvi preizkusi na srednje in visoko ogljikovih jeklih. Dobljeni rezultati opravičujejo to dodatno fazo; pri jeklu obdelanem s prepihovanjem ugotavljamo naslednje kvalitetne prednosti:

- homogenost talilne v pogledu sestave in temperature
- nižja temperatura vlivanja daje pri večjih blokih manjše izceje
- nižja koncentracija plinov v jeklu
- večja sigurnost pri pomirjenju šarže z aluminijem
- večja čistost jekla v tem smislu, da so nekovinski vključki manjši in s tem boljše fizikalne lastnosti jekla.

S sodelovanjem strokovnega kadra v DE talilnice, je uspelo tudi v martinarni organizirati vse delo v zvezi s prepihovanjem. Dosedanje preiskave prepihavih šarž kažejo v pogledu kvalitete zelo dobre rezultate.

Da bi povečali ekonomičnost postopka smo že usmerili

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadalj. na 7. str.)

Delo, produktivnost in zdravje

V naši socialistični družbi, v kateri je delovni človek subjekt oblikovanja življenja in dela, postajajo delovni pogoji in pogoji delovnega okolja vse bolj pomemben dejavnik. To namreč delovnemu človeku zagotavlja bolj trden položaj pri delu in opredeljuje dolžino njegove poklicne, delovne in življenjske dobe. V sedanjem obdobju, v obdobju moderne industrije in atomske znanosti, moderna tehnologija v pogledu varovanja zdravja ljudi na delovnih mestih, poleg klasičnih nevarnosti prinaša tudi nove. S tem pa je organsko povezana tudi skrb za življenjsko okolje zaposlenih, ki ga ogrožajo nečisto in zastrupljeno ozračje, onesnažene vode in splošni moderni način življenja. Vsa ta vprašanja delovnih pogojev in delovnega okolja ni mogoče in ne smemo obravnavati več kot vprašanje socialne ali izvrševanja obveznih predpisov iz zdravstvenega in delovnega varstva, ampak kot sestavni del razvojne in poslovne politike podjetja. Resnici na ljubo moramo poudariti, da je v tem pogledu narejen v Železarni ogromni premik, saj ta vprašanja vedno bolj postajajo sestavni del razprav o produktivnosti, poslovnih rezultatih in splošnih razprav o življenju in delu delovnega kolektiva.

Vsa ta vprašanja bi lahko strnil v eno samo, trajno prisotno nalogo: **KAKO ZAGOTOVITI DALJŠO POKLICNO, DELOVNO IN ŽIVLJENJSKO DOBO DELAVCA.** Da ta naloga v podjetju ni samo deklaracija, dokazuje solidno razvita služba za varstvo pri delu in izredna pozornost pri razvoju medicine dela, ki verjetno celo v slovenskem merilu zavzema vzorno mesto. Položaj delovnega človeka v podjetjih črne metalurgije oziroma težke industrije, namreč pred te službe postavlja še prav posebno odgovorne naloge tako v pogledu delovnega okolja, kot v pogledu življenjskih razmer.

Delo je socialni zdravstveni dejavnik, ki je skozi zgodovino oblikovalo človeka in človeško družbo. Delo pa je lahko tudi povzročitelj bolezni in poškodb, če so zahteve dela večje od telesnih in duševnih sposobnosti delavca, ali če delo poteka v neprimernem delovnem okolju. Proti vsem tem negativnim pojavom in karakteristikam dela se človek — delavec bori že od prazgodovinskih časov do danes. Iz izkustvenih metod je vedno bolj prehajal na znanstvene osnove. Iz tega lahko povzamemo, da je praktična in izkustvena medicina dela stara toliko kot zgodovina človeškega dela. Poleg porodništva je to najstarejša veja medicine. Seveda pa je medicina dela ozko povezana z napredkom splošne medicinske vede in z družbeno ureditvijo oziroma ekonomsko strukturo družbe v posameznih obdobjih. Razumljivo da je bila in je vsebina medicine dela v izkoriščevalskih družbenih odnosih povsem drugačna kot je danes pri nas, ko se z vsemi mogočimi sredstvi prizadevamo, da odstranimo vzroke, ki bi povzročali delovno invalidnost ali pre zgodnje zapuščanje delovnega procesa. Zgodovina medicine dela obsega zgodovino poklicnih bolezni in poškodb pri delu ter proučevanje vpliva dela in delovnega okolja na poklicne bolezni in poškodbe. Razen tega pa se zgodovina medicine dela ukvarja z zgodovino delovnega in socialnega zavarovanja ter zakonodaje, rehabilitacije in specifične prevevencije.

Arheološke izkopanine nam nudijo najstarejše podatke o poklicnih boleznih in poškodbah pri delu ter o primitivnih zaščitnih sredstvih. Vendar pa šele nastanek delavskega razreda vnese v svoj razredni boj najosnovnejše zahteve pri zaščiti dela, za boljše delovne pogoje, skrajšani delovni in drugo. Vse to je danes zgodovina, ki pa je današnji, moderni medicini dela dala bogate izkušnje pa tudi znanstvene osnove za nadaljnji razvoj. Že v XIII. stoletju je bila namreč izdana knjiga, v kateri je eno poglavje posvečeno medicini dela, v XV. stoletju pa je bila napisana prva samostojna knjiga o medicini dela. Večje mednarodno gibanje na področju medicine dela pa se prične leta 1866.

Delo kot socialni in zdravstveni dejavnik se stalno menja, vendar pa bo tako kot v zgodovini doslej, vedno vplivalo na ekonomske in zdravstvene razmere delavca in človeštva. Odstranjene so bile in bodo mnoge poklicne bolezni, ki so v preteklosti skrajševale delovno sposobnost delavcev ali povzročale prezgodnjo invalidnost. Toda moderna industrija, nove tehnologije, spremenjena delovna okolja pa bodo povzročale nove, ali pa bodo starim menjale svoj značaj. K temu pa se pridružuje tudi skrb za življenjsko okolje zaposlenih. V teh in bodočih pogojih dela in vplivov na življenjsko okolje, ki je polno neznank in ugank, bo imela večjo in vedno bolj pomembno vlogo organizirana in znanstvena služba medicine dela, ki bo morala biti v vsakem kolektivu.

V tem pogledu je naš delovni kolektiv vložil znatna sredstva za razvoj medicine dela in doseženi so tudi že rezultati. Zboljšanje delovnih pogojev in humaniziranje delovnega okolja, odkrivanje vzrokov poklicnih obolenj in poškodb pri delu ter različni ukrepi v zvezi s tem so postali v Železarni sestavni del poslovne politike. Problematika medicine dela v črni metalurgiji pa s tem še daleč ni izčrpana. Posebno pozornost je problematiki položaja in zdravstvenega varstva delavcev v črni metalurgiji in barvasti metalurgiji posvetil tudi tretji jugoslovanski kongres medicine dela, ki je te dni zasedal v Ljubljani in na katerem je sodelovalo okrog 900 zdravnikov in drugih strokovnjakov iz vse Jugoslavije. O tem bomo morali tudi v kolektivu še več razmišljati in razviti močno in samostojno znanstveno službo medicine dela, ki bo povezovala preventivno in kurativno skrb za našega delavca. V tem pogledu bo kongres nedvomno dal novih spoznanj in spodbud za nadaljnji razvoj te znanstvene veje.

8. seja predsedstva tovariškega odbora osnovne organizacije sindikata železarne

V ponedeljek, 20. 9., je bila v delavskem domu pri Jelenju 8. seja predsedstva TO OO sindikata Železarne. Predsednik tovariš Kobentar je članom predsedstva najprej posredoval informacijo, ki jo je prejel od republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva o soglasju, k predlogu samoupravnega sporazuma. Za tem so na seji

govorili še o raznih dodatkih, ki izhajajo iz samoupravnega sporazuma in jih bo treba uskladiti v okviru celotnega podjetja. Beseda je tekla tudi o problematiki samoupravljanja, oziroma o pripravi gradiva o sedanjem stanju samoupravljanja v tovarni. Tudi v pripravi tega gradiva so že uporabili določila XXI. in XXII. amand-

maja zvezne ustave. O problematiki samoupravljanja pa bodo bolj obširno spregovorili na naslednji seji predsedstva TOOO sindikata Železarne, ki bo prihodnji teden.

Na ponedeljkovi seji predsedstva TO OO sindikata Železarne je bila omenjena tudi druga akcija, ki je v teku, ko člani kolektiva razpravljajo o problematiki nagrajevanja. Predvidoma bo 5. oktobra delovna konferenca TO OO sindikata Železarne in TK ZKS, na kateri bodo bolj celovito obravnavali vprašanja, ki se tičejo nagrajevanja.

Ob koncu seje so komisiji za delo s sindikalnimi odbori, ki jo vodi tovariš Niko Sok iz OTK, naročili, da do prihodnje seje predsedstva TO OO sindikata Železarne pripravi gradivo za razpravo o organizaciji sindikata na ravni delovnih enot.

Komu koristi nepravilno obveščanje

V Železarni št. 31 od 13. avgusta 1971 je bilo povzeto poročilo o 8. seji odbora za plan in finance. Na seji so sprejeli namreč poročilo obratovodstva valjarne profilov in vodstva kontrolne kvalitete OTK, o vzrokih velikega izmečka v jeklovleku.

Po poročilu, ki sta ga podali ti obratovodstvi, je kriva za izmeček valjarna Bela — oddelek adjustaže bluminga. Na tej seji je bilo tudi sklenjeno, da se ugotovi strokovnost odgovornih delavcev v tem oddelku.

Analiza obstoječe dokumentacije je pokazala, da so bile informacije nepravilne.

Do 1. 8. 1971, je bil ves material za Javornik I. odposlan neочиščen iz tega oddelka in naj bi ga čistili na Javorniku I. Manjše količine smo začeli čistiti šele s pričetkom obratovanja flemarskega stroja.

Podpisani se čutimo prizadeti in zahtevamo, da se ugotovi resnično stanje, ki pa je bistveno drugačno. Zato menimo, da se z nepravilnim poročanjem zavaja organe upravljanja, kar vpliva na njihovo delo.

Prosimo, da se objavi v Železarni, zakaj je prišlo do te netočnosti in komu naj bi koristila.

Marjan Beg
Boris Lazar
Mirko Podlipnik

PRIPIS UREDNIŠTVA: Da bodo bralci pravilno obveščeni o stališču odbora za plan in finance v zvezi z obravnavanim vprašanjem, v celoti objavljamo prvi sklep 8. seje odbora z dne 9. avgusta 1971:

»V zvezi s poročilom o izvrševanju sklepov prejšnje seje, je odbor za plan in finance vzel na znanje obvestilo obrata profilnih valjarn in OTK o problematiki visokega izmečka v jeklovleku v mesecu juliju in priporočal vsem prizadetim, da ukrepajo v skladu z ugotovitvami OTK in predlaganimi ukrepi. Istočasno odbor soglašal s šefom DE valjarne Bela, da se postavi strokovna komisija za oceno strokovnosti odgovornih delavcev v tretji hali blu-

minga, ker tudi analiza OTK kaže, da je največ vzrokov za takšno stanje subjektivnega značaja prav tam.«

Po informacijah, ki smo jih dobili pri pristojni službi pa je bilo o oceni strokovnosti govora že preje in ne samo v zvezi z obravnavanim izmečkom.

V predelovalnih obratih nagradili tehnično izboljšavo

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki so jo izvedli sodelavci plastike in gradbenega vzdrževanja Jakob ARH in Martin JAN, skupaj z delovodjem lužilnice predelovalnih obratov Leonom RAVNIKOM. Na osnovi večletnih opazovanj in stalnih kvarov ter popravil so prevlekli peskane in plastificirane zatiče, zamaške za lužilne banje, z odpornejšo svinčeno pločevino, ki je v kislini odpornejša. Preje so v lužilnici žičarne in hladne valjarne na leto porabili 208 kosov zamaškov, sedaj, prevlečenih s svinčeno pločevino pa jih uporabijo komaj sedem. Knjigovodstvo je potrdilo letni prihranek v višini prek 30.900,00 N din.

Komisija je avtorjem tehnične izboljšave priznala enkratno skupno odškodnino v višini 1.000,00 N din. Vsi v lužilnici zaposleni lužilci, žičarji in hladno valjavci so z novo izvedbo nadvse zadovoljni in avtorjem hvaležni za uspešno novo zaščito, ki preprečuje stalne kvare in zastoj ter nenehna popravila zamaškov za lužilne banje.

Na predlog komisije za izume in racionalizacijo pri svetu delovne enote predelovalnih obratov, je odbor za izume pri DS Železarne na svoji redni 10. seji 4. avgusta 1971, pozitivno ocenil izboljševalni predlog št. 1930 »Izboljšava nastavitve reostatov za krmljenje vlečnih bobnov na Vaughn žičarskih strojih«. Trem avtorjem: dipl. inž. Danijelu Langusu, Sašu Dolinarju in Ediju Kavčiču iz oddelka VEN, predelovalni obrati, priznal pravico do triletna rente. Prva renta v višini 908,25 N din je bila avtorjem predloga izplačana po sklepu seje odbora za izume

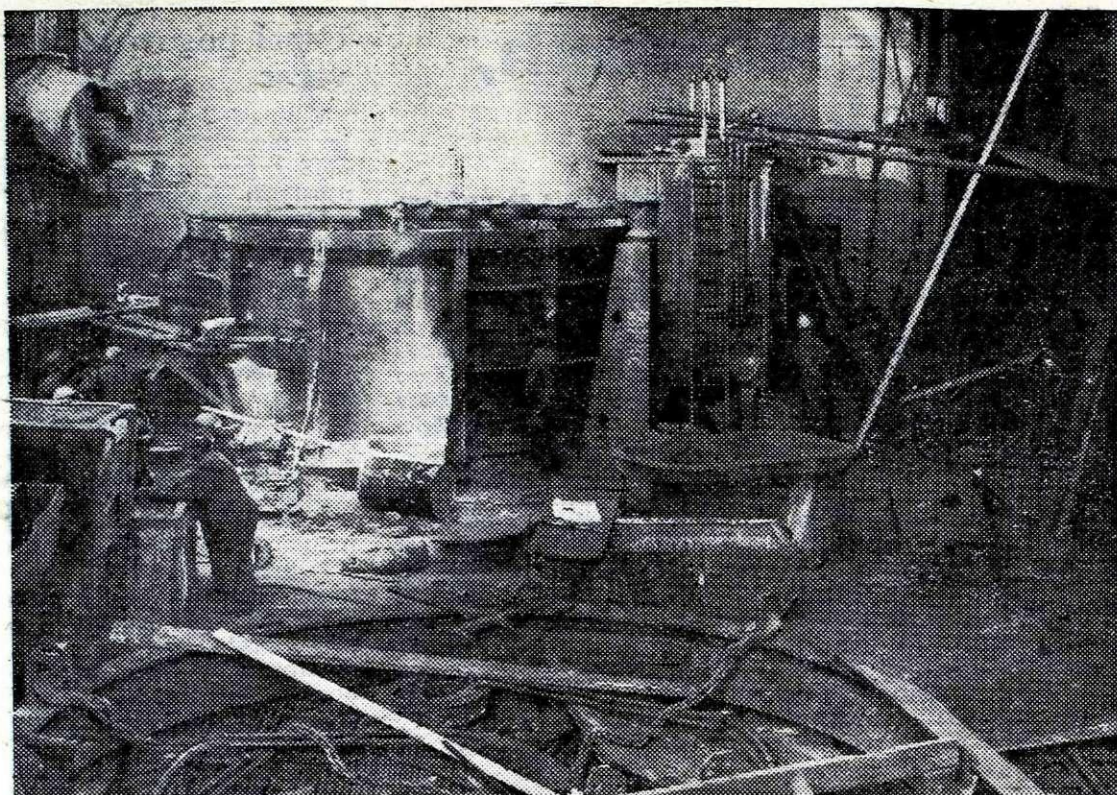
in racionalizacije pri DS Železarne že v letu 1970, komisija pa je na željo avtorjev priznala tudi izplačilo rente za drugo leto koristne uporabe izboljšave. Sklep komisije za racionalizacije in novatorstvo pri svetu delovne enote predelovalnih obratov, je bil s priporočilom posredovan pristojnemu odboru pri delavskem svetu. Tehnična izvedba št. 1930, se bo namestila zaradi svoje koristnosti na vseh žičarskih strojih.

Ob zaključku seje je referent za novatorstvo in racionalizacijo pozval vse člane komisije, da vključijo v inovacijsko aktivnost čim več članov delovne enote predelovalnih obratov.

Vsem uspešnim in nagrajenim avtorjem izboljševalnih predlogov iz predelovalnih obratov se v imenu uprave podjetja in DE iskreno zahvaljujemo za njih delovni polet in za dosežene uspehe, ki prinašajo celotnemu kolektivu velike koristi in prihranke.

Po poletnem zastoj zaradi dopustov, v najkrajšem času pričakujemo tudi seje komisij za racionalizacije in novatorstvo v delovni enoti vzdrževanja, talilnic in v drugih obratih. Predsedniki in člani posameznih komisij se zavajajo, da naglo in pospešno objektivno ocenjevanje predlogov ter spodbudno nagrajevanje avtorjev, pozitivno vpliva na povečano aktivnost avtorjev na vseh delovnih mestih in v vseh obratih in v vseh delovnih enotah.

Še v tem mesecu bo sklical dipl. inž. Franc Gassar tudi sejo odbora za izume in novatorstvo pri DS Železarne, kjer bodo obravnavali večvredne v proizvodnjo uvedene izboljševalne predloge.

Letni remont elektropeči LECTROMELT smo programirali na osem dni v času od 16. do 24. septembra. Ker je to največja električna peč v združenem podjetju slovenskih železarn, velja posebej povedati obsežnost tega dela.

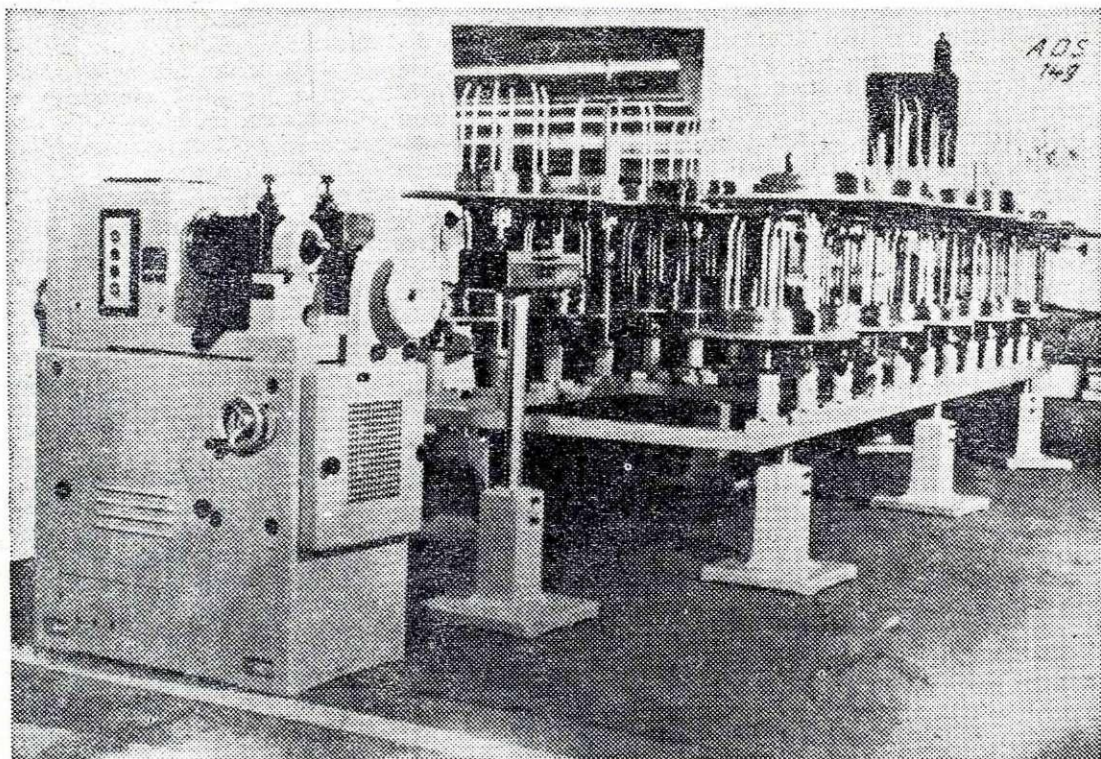
Po programu bodo opravljena naslednja glavna dela:

- revizija transformatorja;
- menjava olja v kontaktorski komori;
- obnova napajalnih elektrovodnikov na sekundarni strani;
- obnova kotla in obzidava oboda;
- ravnanje elektrodnih ram in nosilnih konzol za obok;
- popravila na strojnih mehanizmih;
- popolna obnova hladilnega sistema;
- čiščenje in pleskanje.

Celotno delo izvajajo izključno domači vzdrževalci pod vodstvom tov. Joža Arha.

Po obsegu je to gotovo največji remont od leta 1968, ko je bila peč začela obratovati. Skoraj bi storili krivico, če bi kogarkoli od vzdrževalcev posebej pohvalili za dobro delo ker so prav vsi zaslužni, da so v tako kratkem času uspeli v celoti opraviti vsa dela. Če bo vse šlo po predvidevanjih bo peč danes začela redno obratovati.

Šef vzdrževanja inž. Miroslav Noč

V prejšnjem mesecu smo v Železarni nabavili nov stroj za proizvodnjo sekanca. Stroj je nameščen v žebeljarni in poizkusno že obratuje. Stroj je bil kupljen pri firmi BÜNDGENS v Achnu v Zahodni Nemčiji. Sekanec smo doslej uvažali, potrebujemo pa ga od 90 do 100 ton letno, v glavnem za potrebe jeklovleka. Sekaneclahko uporabljamo za več namenov med drugim tudi čiščenje odlivkov, kovanih delov, profilov in pločevine. Vso odvišno proizvodnjo sekanca bomo lahko prodali. Vložek za proizvodnjo sekanca — patentirano žico v trdnosti od 180 do 220 kg na mm², dobivajo v naši železarni

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

DEŽURNA SLUŽBA

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 25. septembra:		
Jože KOŠIR, transport	451	84022
NEDELJA, 26. septembra:		
inž. Avgust KARBA, dir. proizvodnje	270	693
PONEDELJEK, 27. septembra:		
inž. Miroslav NOČ, vodstvo vzdrževanja	873	754
TOREK, 28. septembra:		
inž. Alojz KALAN, jeklarna	360	81726
SREDA, 29. septembra:		
Anton KOMLJANC, HOP	851	871
ČETRTEK, 30. septembra:		
inž. Leon MESARIC, hladna valjarna	524	81216
PETEK, 1. oktobra:		
inž. Karel RAVNIK, elektrojeklarna	433	81411

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

ZDRUŽENO PODJETJE SLOVENSKE ŽELEZARNE ŽELEZARNA JESENICE

sprejme 25 mladoletnih delavcev za priučitev

hladno valjavec
žičar

Pogoji: kandidati v starosti od 15 do 18 let morajo imeti dokončanih najmanj 6 razredov osnovne šole; fizično in duševno morajo biti zdravi; železarna zagotavlja OD po pravilniku in stanovanje v internatu polklicne šole.

Interesenti naj se javijo 27. septembra 1971 na kadrovskem sektorju železarne Jesenice. S seboj naj prinesejo: delavsko knjižico in zadnje šolsko spričevalo.

Združeno podjetje slovenske železarne
Ljubljana, Železarna Jesenice

Oddelek za izredne študente tudi na Jesenicah

Vse gospodarske organizacije in zainteresirane posameznike, ki se ukvarjajo s pripravo, planiranjem in kontrolo proizvodnje, z organizacijo delovnih procesov, z organizacijo vzdrževanja proizvodnih naprav, s tokom materiala, s študijem dela, s kontrolo kvalitete ter z obračunavanjem in operativnim vodenjem proizvodnje; enako koristna pa bo tudi za delavce, ki se ukvarjajo, v neposrednih delovnih organizacijah s planiranjem, organizacijo, kontrolo in vodenjem različnih funkcij delovne organizacije, z vodenjem in organizacijo poslovanja celotnega podjetja ali večjih enot podjetja, zavoda, inštituta ali druge vrste delovnih organizacij, z organizacijo administrativnega poslovanja itd. **obveščamo**, da bo VIŠJA SOLA ZA ORGANIZACIJO DELA v letošnjem letu poleg rednega oddelka v Kranju odprla oddelka za izredne študente v Kranju in na Jesenicah. Vpis je možen do 30. 9. 1971 na tajništvu Višje šole za organizacijo dela v Kranju,

Prešernova 11/II, kjer dobite tudi vse podrobnejše informacije.

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA — Na sovjetskih plavžih v vedno večji meri uporabljajo elektronske računalnike za kontrolo obratovalnega procesa. Samo v ukrajinskih železarnah uporabljajo ta način kontrole v 15 plavžih. V bližnji prihodnosti pa nameravajo uvesti te naprave še na osmih plavžih.

ZAHODNA NEMCIJA — Zahodnonemška železarna Mannesmann je naročila pri podjetju Demag nov plavž za svojo železarno v Huckingen. Inel bo premer talilnika 10,8 m in koristno prostornino 2095 m³. Plavž bo pričel obratovati spomladi leta 1973 in bo lažko proizvedel 1,7 milij. ton grodlja.

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Predsedstvo ZMS o kulturi

V četrtek, 16. septembra je bila seja predsedstva občinske konference ZMS Jesenice.

V prvi točki dnevnega reda so obravnavali možnosti za kulturno razvedrilo mladih v občini. Predsedstvo je v začetku ugotovilo, da so te možnosti minimalne, da je delo na tem področju preslabo organizirano in vsebinsko nepopolno in zato pušča negativne posledice v vzgoji, izobraževanju in odnosih. Zavzelo se je za čimprejšnjo realizacijo konkretnega načrta kulturne akcije v občini, za katero sta kot nosilca odgovorna po republiškem dogovoru Zveza sindikatov in Socialistična zveza.

Tudi tokrat je predsedstvo razpravljalo o mladinskem plesu in zavzelo stališče, da se vsi, že poznani problemi, čimprej uredijo, za kar je imenovala tričlansko komisijo.

V razpravi so člani predsedstva podprli pobudo srednjih šol in tovarniške konference ZMS, da organizirajo plesne tečaje. Zavzeli so se tudi za samostojno komisijo, ki naj bi delala na kulturnem področju. Komisija se bo v kratkem sestala in prevzela dokaj važno področje dela ZMS v občini.

V razpravi o klubskem življenju v občini se je predsedstvo pohvalno izrazilo o mladih v občini, ki so samoiniciativno začeli urejati klubske prostore. Možnosti za klubsko življenje v vseh krajevnih skupnostih je treba poiskati v dogovoru z vsemi krajevnimi vodstvi in družbeno-političnimi organizacijami in društvi. Novoustanovljena kulturna komisija pa bo imela za nalogo predvsem skrbeti za pester in živahen program dela v klubih, ki ne bo smel zanemariti vzgojne in izobraževalne dejavnosti. Prav tako bo naloga komisije, da omogoči afirmacijo mladim talentom z vseh področij dela na kulturnem področju, kar smo vse preveč zanedarjali.

Predsedstvo je razpravljalo še o sanacijskem načrtu konference in v celoti potrdilo predlog komisije, ki ga je pripravila. Imenovali pa so tudi petčlanski sekretariat in v grobem določili njegove pristojnosti in naloge.

V četrti točki so člani predsedstva razpravljali o seminarjih za vodstva aktivov ZMS na vseh področjih, o predavanjih za mlade graničarje ter še o nekaterih zadevah.

O športni rekreaciji mladih

Da bi mladi v naši občini kot v Železnari spoznali čim več načrtov in težav s katerimi se srečujejo, sem za razgovor poprosil člana predsedstva tovarniške konference ZMS tovariša Lada Sotlarja.

Kakšno nalogo opravljaš v okviru športne komisije pri tovarniški konferenci ZM?

Kot predsedniku športne komisije mi je prva in osnovna naloga, da skrbim s pomočjo ostalih članov za rekreacijsko življenje mladih v Železnari. Žal v tem ne uspevamo ravno najbolj, ker je zato premalo finančnih sredstev. Denar, ki je namenjen za športno dejavnost pa porabimo za razna športna tekmovanja. Premalo pa ga je za čisto rekreacijo.

Kaj pripravlja športna komisija pri TK ZMS v jesenskem obdobju za mlade v Železnari?

Ena najpomembnejših nalog v jesenskem obdobju je prav gotovo izvedba problemske konference pod naslovom: Rekreacija in mladi v Železnari. Organizirati pa imamo še namen dvojice ali troje tekmovanj, kolikor nam bo pač čas dopuščal. Udeležili pa se bomo tudi četverboja v kegljanju na asfaltu. Pomagali bodo tudi TO OO sindikata pri izvedbi še nekaterih panog v okviru letnih obratnih športnih iger.

Obvestilo

Tovarniška konferenca ZM obvešča vse mladince-ke, da bo v sredo, dne 29. septembra 1971 ob 18. uri v zgornjih prostorih Kazine debatni večer na temo:

- Kje so vzroki, da kulturno-zabavno življenje v naši občini iz leta v leto slabi?
- Kaj narediti za boljše kulturno-zabavno življenje v samostojnih domovih?

Prosimo, da se v čim večjem številu razgovora udeležite!

TK ZMS — ZJ

Obvestilo

Tovarniška konferenca ZM obvešča vse mladince in mladinke, da je v ponedeljek, 27. septembra 1971 ob 18. uri v sejni sobi pri Jeleni redna seja predsedstva.

Dnevni red:

1. sprejem programov dela komisij
2. tekoče zadeve

Vabimo vse, ki želijo pomagati, da bi mladinsko delo v Železnari še bolj zaživel.

TK ZMS — ZJ

Mlade bo gotovo zanimalo kaj pripravljate za problemsko konferenco: Rekreacija in mladi v Železnari. Kaj mladi lahko pričakujejo od nje?

Vsebinsko naj bi konferenca obravnavala problematiko rekreacije v celotni Železnari, glavna beseda pa naj bi tekla ravno o nas mladih. Ze osnovni podatki nam kažejo, da mladi v Železnari premalo sodelujejo na tekmovanjih, ki jih organizira sindikat ali tovarniška konferenca ZM. Zato bomo ravno na problemski konferenci skušali najti rešitev za masovnejšo rekreacijo po delovnih enotah, kot v Železnari kot celoti.

Ali meniš, da športno društvo v naši občini dovolj sodeluje z mladinsko organizacijo oziroma obratno?

Zastavil si mi malo neprijetno vprašanje. Jeseniški klubi se ukvarjajo bolj s tekmovalno dejavnostjo, zato je razumljivo, da z njimi sodelujemo po najboljših močeh. Saj nam klubi pomagajo pri organizaciji raznih športnih tekmovanj in dosedaj na tem področju nismo imeli ne vem kako velikih težav. Mislim le, da si takšnega in morda še tesnejšega sodelovanja le še bolj želimo.

Ali po tvojem mišljenju v naši občini preveč pozornosti posvečamo tekmovalnemu športu?

Mislim da ne. Saj je prav in lahko smo ponosni, da imamo moštva, ki ponesejo v svet ime našega mesta in Železnarne. Pri tem pa ne bi smeli zapostavljati ostalih športnih panog, predvsem pa bi morali razgibati širši krog ljudi za rekreativno delovanje.

Kaj bi po tvojem morala narediti občinska konferenca ZMS za večjo razgibanost mladih na športnem področju?

Že dalj časa opažam, da v jeseniški občini ni med mladimi nikogar, ki bi znal spodbuditi mlade za večje sodelovanje naj si bo pri vodenju ali samem udejstvovanju v raznih športnih panogah. Mislim, da se bi z malo volje in športnega znoja dalo še veliko narediti. Ne vem ali res ne znamo mlade ljudi več pritegniti na športno igrišče.

V oktobru bo naša komisija organizirala problemsko konferenco na temo o rekreaciji. Želeli bi, da bi mladi na tej konferenci iznesli čim več predlogov za izboljšanje stanja glede rekreacije v Železnari.

fk

Uspel seminar za srednje šole

V soboto, 18. septembra je bil v skupščinski sejni sobi prvi v ciklusu seminarjev za vodstva ZMS v občini. Seminarja za srednje šole se je udeležilo čez osemdeset mladih, kar je zelo dobra udeležba.

Prva tema, za katero je podal uvodne misli predsednik občinske organizacije, Srečko KRČ, je obravnavala samoupravljanje na srednjih šolah.

V uvodu je tovariš KRČ orisal razvoj samoupravljanja na srednjih šolah.

Poudaril je predvsem naloge samcupravnih organov, njihove pristojnosti in udeležbo dijakov v samoupravnih organih šole. Pri tem je poudaril, da po razvoju samoupravljanja razlikujemo tri vrste srednjih šol, tiste, ki nimajo razvitega samoupravljanja, čeprav zakon o srednjih šolah to določa, druge so tiste šole, ki ravnaajo v skladu z zakonom in tretje, ki zakon že presegajo. Pri tem je važna ugotovitev, da se ZMS zavzema za spremembe omenjenega zakona.

V živahni enourni razpravi so udeleženci obravnavali razna vprašanja, predvsem možnosti za samoupravno delovanje dijakov na šoli.

V nadaljevanju so obravnavali temo »Naloge ZMS na srednji šoli«. Uvodne misli je podal član predsedstva občinske konference, Tone STEBLAJ. V razpravi so mladi prišli do ugotovitve, da premalo poznajo ZMS, se vanjo preslabo vključujejo in ne izkoriščajo možnosti, da prek te organizacije zadovoljujejo svoje interese.

V tretji točki je član komisije za javno razpravo o ustavnih dopolnilih, tovariš Bine KOBENTAR podal uvodne misli o dopolnilih slovenske ustave. Poudaril je predvsem potrebo po nujnosti, da o dopolnilih razpravljajo tudi mladi, ki so zainteresirani za svojo in družbeno bodočnost.

V zadnji točki so seminaristi razpravljali o realizaciji zaključkov letne seje. Uvodne misli k tej točki je podal sekretar OK ZMS in član predsedstva RK ZMS, Zlato VOGRIC. Poudaril je, da ne smemo dovoliti, da so naši zaključki mrtve črke na papirju, temveč jih moramo skladno z interesi realizirati.

Udeleženci seminarja so sprejeli predlog o ustanovitvi trinajstčlanske komisije za srednje šole, ki naj bi delovala pri predsedstvu občinske konference. Njena naloga bo predvsem v tem, da skrbi za skupno uresničevanje interesov mladih, za skupne akcije mladih na srednjih šolah in skrb za realizacijo zaključkov posvetov, sej in konferenc.

Splošna ocena: ob dobri udeležbi, zanimivi, živahni in poglobljeni razpravi lahko pričakujemo, da bo delo mladinskih organizacij na šolah bolj življenjsko in plodno. Pri tem pa bo morala važna vlogo koordiniranja odigrati novoimenovana komisija za srednje šole.

milan

Uspel pogovorni večer

V ponedeljek 20. septembra je tovarniška konferenca ZMS organizirala v zgornjih prostorih Kazine pogovorni večer, katerega sta se udeležila tudi sekretar TK ZKS Ludvik Kežar in predsednik TO OO sindikata Franc Kobentar.

Na programu je bil razgovor o novem sistemu nagrajevanja v Železnari. Obrazložitev predloga, o katerem teče razprava tudi v delovnem kolektivu, je podal inž. Jože Nojman. Obrazložitev je sledila živahna razprava. Beseda za besedo da stavek in tako smo tudi mi postavljali vprašanje za vprašanjem. K zelo živahni razpravi pa je veliko pripomogel tudi nekdanji obratovodja predelovalnih obratov dipl. inž. Nikolič.

Na programu je bila tudi stanovanjska lista v Železnari. Zaradi prevelike živahnosti po prvi točki je ta točka odpadla, oziroma je preložena na kasnejši čas.

Naslednji pogovorni večer bo v sredo 27. septembra na katerem bom govoril o kulturi v naši občini. V razgovoru lahko sodeluje vsakdo, samo če bo tema, katera bo pravočasno objavljena v glasilu Železar — zanj zanimiva.

fk

Srečanje s koroškimi rojaki

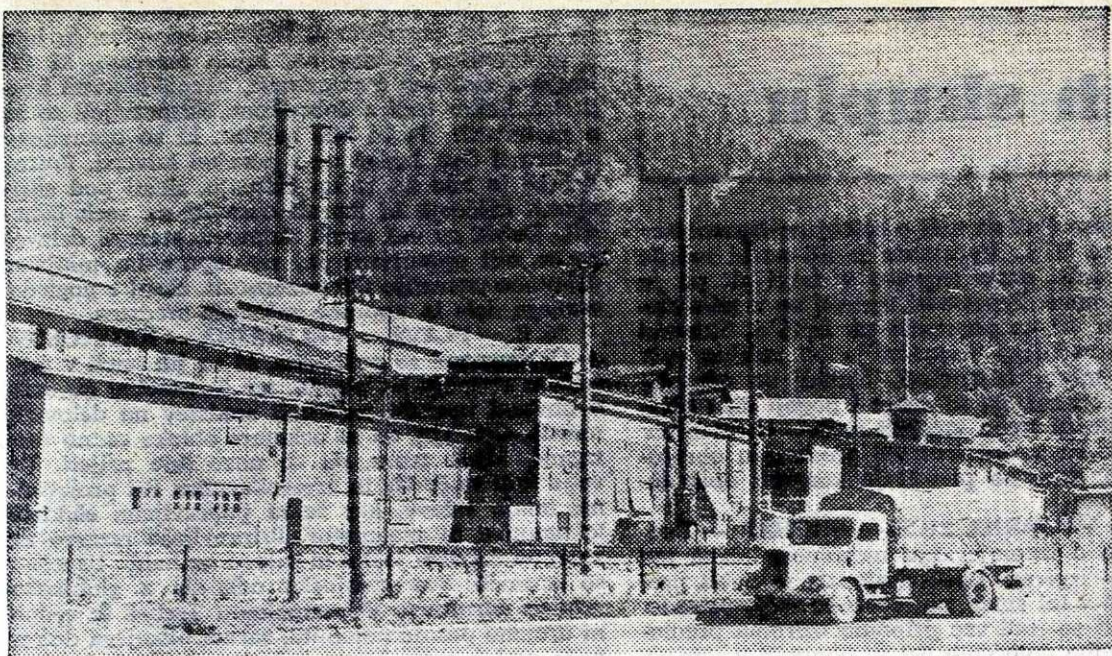
V nedeljo 19. septembra je bil na Koroškem v vasi Terkle na meji med občinama Sele in Železno Kaplo — Belo, prijateljsko srečanje nekdanjih koroških partizanov. Vendar pa to ni bilo samo obujanje spominov. Pogovor je stekel tudi o problemih slovenske manjšine v Avstriji.

Poleg nekdanjih borcev iz jeseniške občine, se je srečanja udeležilo tudi nekaj mladih z jeseniške gimnazije z namenom, da bi se bolje seznanili s položajem slovenske mladine v Avstriji.

Zgodaj zjutraj smo se zbrali pred občino, od koder smo se odpeljali proti Ljubelju. Ustavili smo se v Podlublju in počastili spomin žrtev tamkajšnjega taborišča. Po kratkem postanku smo pot nadaljevali prek meje skozi Borovlje do vasi Terkle. Tu smo se udeležili partizanskega mitinga.

V Terklah je bilo med zadnjo vojno žarišče oboroženega narodnoosvobodilnega boja koroških Slovencev. Na jasi za gostiščem se je zbralo precej domačinov, pa tudi gostov iz Slovenije ni bilo malo. Na zborovanju nas je pozdravilo aprecej znanih koroških javnih delavcev, med njimi tudi župan selške občine in predsednik Zveze koroških partizanov Karl Prusnik-Gašper. Spominjali smo se partizanov, ki so padli v okoliških vaseh in hribih. Tudi Koroška je plačala visok krvni davek za svobodo. Žal pa boj še vedno traja. Vendar pa koroški Slovenci

(Nadaljevanje na 11. strani)

Samo še spomin na javorniške dimnike iz katerih se že leto dni nič več ne kadi

Samoupravni organi v preteklem tednu

3. seja delavskega sveta Železarne

V torek, 21. septembra 1971 je bila v dvorani pri Jelenju 3. seja delavskega sveta Železarne. Na seji so sprejeli poslovnik za delo organov samoupravljanja, pravilnik o delovnih razmerjih in spremembe statuta v zvezi z reorganizacijo komercialnega sektorja. Pravilnik o delovnih razmerjih je bil objavljen v ZELEZARJU 26. marca 1971 kot priloga za javno razpravo, spremembe statuta pa prav tako v ZELEZARJU 6. avgusta 1971.

Nato so na predlog razpisne komisije izvolili za pomočnika glavnega direktorja za ekonomska vprašanja dipl. inž. Ivana Arzenška, do sedaj direktorja sektorja za ekonomiko, za direktorja sektorja prodaje pa dipl. oec. Jerneja Hočvarja, do sedaj šefa oddelka valjanih proizvodov v prodajnem oddelku. Sklenili so, da se razpiše izpraznjeno delovno mesto di-

rektorja sektorja za ekonomiko in so v ta namen imenovali 7-člansko razpisno komisijo.

V nadaljevanju seje so sprejeli poročilo odbora za dohodek in nagrajevanje o potrditvi samoupravnega sporazuma in o upoštevanju pripomb, ki so jih k samoupravnemu sporazumu dale delovne skupine v tovarni.

Razpravljali so tudi o osnutku ustavnih dopolnil slovenske ustave, ki jih je tolmačil dipl. jur. Slavko Osredkar in reševali nekaj tekočih zadev. Med drugim so imenovali novega člana v upravni odbor sklada za izobraževanje kadrov v občini, odboru za življenjske pogoje in rekreacijo so odobrili dodatnih 150 dni izredno plačnih dopustov namensko za pripravo in sodelovanje naše smučarske reprezentance na olimpijskih igrah v Saporu, razveljavili so pravilnik o nošenju orožja in spremenili sklep o odstopu zemljišča. V zvezi z vprašanjem člana delavskega sveta Železarne, kaj je ukrenjenega za izboljšanje notranjega transporta v hladni valjarni in žičarni, so naročili upravi in odboru za osnovna sredstva, da o tem vprašanju razpravljata in na naslednji seji delavskega sveta Železarne poročata.

1. seja komisije za proizvodnjo v valjarni Bela

Na prvi seji komisije za proizvodnjo, ki je bila 15. septembra, so obravnavali predvideni plan za september ter proizvodno problematiko s poudarkom na mesecu avgustu. Na seji so bili posredovani podatki o izpolnjevanju proizvodnih nalog v avgustu po posameznih oddelkih. V razpravi so ugotovili, da nastajajo težave v adjustaži bluminga. Zato komisija naroča obratovodstvu bluminga, naj opozori vodjo in delovodje na dosledno izpolnjevanje nalog. Obenem je treba vodstvo DE vzdrževanja obvestiti o zastojih in naj zato vzdrževalci posvetijo večjo pozornost rednemu vzdrževanju naprav. Ob zastojih naj takoj ukrepajo, kar velja enako za elektro in strojno vzdrževanje. V va-

ljarni žice imajo precej elektro zastojev. Tudi v tem primeru bodo potrebni učinkoviti ukrepi elektro vzdrževalcev, saj je celoten uspeh Železarne v veliki meri odvisen od izpolnjevanja proizvodnega programa žičarne, ki jo valjarna žice oskrbuje z vložkom.

Na seji komisije so se dogovorili, da bodo priporočili vodstvu vzdrževanja delitev remonta na blumingu na več manjših. Na prihodnji seji komisije bodo obširneje obravnavali problematiko skladišča hladnega vložka. Ob koncu seje so posameznim članom komisije razdelili dolžnosti, tako da bodo komisijo sproti obveščali o problematiki posameznih oddelkov.

12. seja odbora za plan in finance

V četrtek 12. septembra 1971 je bila 12. seja odbora za plan in finance, na kateri so pregledali sklepe prejšnje seje in obravnavali uspehe proizvodnje v I. dekadi septembra. Ugotovili so, da so sklepi, razen enega izvršeni in da je proizvodnja v I. dekadi slaba. Plan skupne proizvodnje je dosežen 89,3 %, blagovne 74,5 % in odprave 71,2 %. Za nezadovoljivo proizvodnjo v I. dekadi so krivi predvsem tile vzroki:

- na liniji rezanja v valjarni Bela letni remont,
- okvara motora v valjarni žice,
- mehanske okvare na stroju za oblikovanje profilov,
- večje število letnih dopustov in okvara zakladalnega stroja v valjarni 2400,
- večja proizvodnja manjših profilov v jeklovleku,
- okvara Demag valjčnega stroja v hladni valjarni,
- pomanjkanje rutila, manjše dimenzije elektrod in stalne okvare sušilne peči v elektrodnem oddelku, poleg tega pa še manjša proizvod-

nja praška zaradi obratovanja z rezervnim transformatorjem.

Glede na te težave in na uspehe proizvodnje v I. dekadi, pričakujejo, da bo septembrska blagovna proizvodnja znašala največ 28.000 ton.

Ugotovili so tudi, da spremenjeni tržni pogoji in nelikvidnost zahtevajo proizvodnjo in prodajo čimvečje količine materiala oziroma proizvodov, ki se na tržišču še vedno lahko prodajo in za njih kupci tudi hitreje plačujejo. To predvsem velja za proizvode hladne predelave.

3. seja odbora za poslovno politiko

Predsednik odbora za poslovno politiko inž. Vito Gričar je sklical 3. sejo odbora v torek, 14. septembra 1971 in za dnevni red predlagal pregled sklepov zadnje seje, analizo izvrševanja akcijskega programa, poslovno sodelovanje s železarno Smederevo in podjetje TRIMO iz Trebnjega ter reševanje tekočih zadev.

Sklepi prejšnje seje so izvršeni, nekateri pa so še v postopku reševanja. Analiza izvrševanja akcijskega programa pa je pokazala, da se le-ta v nekaterih točkah ne izvaja po predvidevanjih, zlasti ne v pogledu večje proizvodnje, kvalitete izdelkov in izpolnjevanju sprejetih naročil po dinamiki odprave. Kljub temu pa je skupna ocena izpolnjevanja akcijskega programa zadovoljiva, ker je z odpravo višje vrednih materialov presežena predvidena realizacija. Ker se bliža recesija so sklenili, da bo treba bolj dosledno izpolnjevati zadane naloge, predvsem pa bo treba zmanjšati zaostanke kvalitetnejših materialov. Upravi podjetja in službam so naročili, da akcijski program spremljajo tudi v bodoče, o rezultatih pa mesečno poročajo odboru za poslovno politiko.

V zvezi za izpolnjevanje akcijskega programa so še sklenili, da se je treba priza-

devati za intenzivno jačanje sredstev za stanovanjsko gradnjo, bodisi prek direktnega oročanja sredstev v banki, bodisi v kombinaciji z individualnimi graditelji stanovanjskih hiš. S tem bi zagotovili večji stanovanjski fond in posredno ustalili tudi delovno silo. Odboru za kadre so priporočili, da zaostri kriterije za sprejem novih delavcev v tovarno, seveda v okviru danih možnosti. Za takšno priporočilo so se odločili, ker obstajajo izglede za zaposlitev dobrih delavcev. Odgovornim službam so naročili, da skrbno pretehtajo potrebo za otvoritev kakršnega koli delovnega mesta v režiji.

Ob koncu seje so se dogovorili o nadaljevanju poslovnega sodelovanja z železarno Smederevo zaradi zagotovitve 200.000 ton slabov in za sodelovanje s podjetjem TRIMO iz Trebnjega zaradi večjega plasmaja hladno oblikovanih profilov, katerih proizvodnja se bo povečala.

Sestanki delovnih skupin

16. 9. — TRANSPORT — KRAMAR — CESTNI ODDELEK — Pogovarjali so se o akcijskem programu delovne enote transport, kjer je zlasti poudarjeno sodelovanje s proizvodnimi obrati, zlasti še kar zadeva pravočasno in redno dostavo raznega materiala. To tudi bistveno vpliva na znižanje proizvodnih stroškov. Pripomb k predlaganemu akcijskemu programu niso imeli.

21. 9. — ELEKTROJEKLARNA — ROZMAN — PRIPRAVA DELA — Iz poročila, ki ga je posredoval obratovodja, je razvidno, da proizvodni načrt v tem tromesečju ni bil izpolnjen iz več vzrokov. V avgustu niso bili zadovoljni s poljskimi elektrodami in so z lomi povzročale zastoj na pečeh. Precej je bilo tudi mehanskih zastojev. Na izpolnjevanje proizvodnega načrta je delno vplivalo tudi popravilo proge valjarne Bela — Jesenice. Priprava vložka je potekala v redu in ni bilo večjih zastojev, kar velja tudi za dostavo fero legur in ostalih nekovinskih dodatkov. Dogovorili so se tudi o vzdrževanju žerjavov in sicer tako, da bo vsaka izmena opravila svoje delo. Ob koncu sestanka je bilo danih več predlogov, ki so se nanašali na čiščenje jame za skladiščenje starega železa ter profile ob normalnem tiru pod Sava žerjavi, ki naj bodo vedno čisti zaradi varnega dela premikačev. Tudi to delo naj bi opravili po izmenah. Magneti so stari in slabo prijemajo, za to je nakladanje košar z njimi oteženo. Pripombe so imeli tudi ker so polip žerjavi pogosto pokvarjeni in žerjav ne obratuje po več ur in dni, kar vpliva na proizvodnjo. Zadevo bodo morali urediti vzdrževalci. Popraviti je treba tudi obstoječe kisik in acetilen naprave ob koncu skladiščne jame. Vprašujejo tudi, kdaj bo organiziran tečaj za avtogenske rezalce.

17. 9. — RTA — STARE — ELEKTRO ZVEZE — Izvajanje akcijskega programa poteka v redu, izdelan pa je bil tudi razpored delovnega časa za telefonistke. Omenjeni razpored bo prišel do polne veljave le v primeru, ko bodo vse telefonistke v

službi. Razpravljali so tudi o nalogi za usposobitev interfona za OTK. Vprašanje je ali ne bi morda kazalo nabaviti novo napravo v Iskri ali pa jo izdelati na novo. Posamezni aparati so v tako slabem stanju, da se popravilo ne izplača. Skladno s sklepom zadnjega sestanka je bil izdelan opis delovnega mesta telefonistk. Prejeli so odgovor komisije, ki meni, da se delovni pogoji niso spremenili in da ni treba menjati naziva. Utemeljitev je nestrokovna in telefonistke predlagajo obratovodstvu da ponovno posreduje komisiji opis delovnega mesta.

13. 9. — VALJARNA ŽICE — GROHAR — Razpravljali so o izpolnjevanju mesečnega plana ter o dobitu — izplenu. Ugotavljajo, da je dobit prenizek in bo v tej smeri potrebno še večje prizadevanje. Imeli so tudi več pripomb oziroma predlogov za izvedbo določenih del in popravil v samem obratu.

20. 9. — TRANSPORT — KAVALAR — CESTNI ODDELEK — Predlog akcijskega programa je posredoval vodja skupine. S predlaganim programom so se strinjali, sami pa se bodo tudi potrudili, da bo delo boljše opravljeno in zagotovljena varnost pri delu in red na delovnih mestih.

14. 9. — RTA — LOGAR — TMK — Med razpravo o akcijskem programu so ugotovili, da bo le-ta izpolnjen v kolikor bodo imeli na razpolago material, ki je sicer vezan na uvoz. Nadalje ugotavljajo, da je že dalj časa odprto vprašanje dejstva za vzdrževalce klimatskih naprav. Poklicani vzdrževalci uporabljajo lastna vozila, zamujene ure nadomeščajo s prostimi urami brez nadurnega plačila. Potrebna bo ustrezna stimulacija, kajti v nasprotnem primeru ne bodo mogli dobiti vzdrževalcev v popoldanskem času v Železarno, če bo to potrebno.

14. 9. — PLAVŽ — BERLOT — PEČI — Govorili so o varstvu pri delu, ter o vzrokih za poškodbe. Menijo, da sedanji gamaši niso ustrezni in predlagajo, da bi bili krajši z vzmetjo, kakršne so

že imeli na preizkušnji. Delovna skupina je bila s proizvodnjo zadovoljna, kljub težavam, ki jih imajo z vložkom (neklasirana, neenakomerna kvaliteta), kakor tudi z dohodkom. Razpravljali so še o možnostih, da bi bile nadure, ki so opravljene na prosti dan, izplačane v posebni kuverti. Precej kritike je bilo na račun čiščenja, zlasti pod skrinjami. Čiščenje bi morali opraviti na vseh izmenah. Dobili so več novih delavcev, starejši delavci pa so bili opozorjeni naj novosprejetim mlajšim delavcem posvetijo več pozornosti, zlasti v pogledu varnega dela in uporabe zaščitnih sredstev.

16. 9. — PLAVŽ — VELIKAJNA — KAMNOLOM — Obravnavali so poškodbe, ki so jih imeli v preteklem obdobju na plavžu, ter še posebej govorili o obvezni uporabi zaščitnih sredstev na delovnih mestih. Opažajo, da so nekatere obleke vedno raztrgane, kljub temu, da so nove šele prišli. To velja tudi za čevlje in brezrokavnike. Pri proizvodnji imajo težave, ker še ni popravljena elektrolokomotiva in granulator. Pripravljajo rezervo za zimo na četrtem jašku in zalogo na haldi. Uspešno so opravili dva globinska odstrala z globinsko vrtno garnituro. V kamnolomu Trebež še vedno ni urejeno pranje dolomita, zaradi bližnjega deževnega obdobja pa bo nastalo vprašanje kakovosti dolomita. Zanimali so se kako je s predlogom za spremembo nekaterih štartnih grup odnosno z imenovanjem novih delovnih mest v sklopu globinske vrtnalke garniture.

26. 8. — MARTINARNA — ČOP — OBRATOVODSTVO — Obratovodja inž. Kalan je prisotne seznanil z izpolnjevanjem akcijskega programa. Prisotni so se s programom strinjali, glede izpolnjevanja pa so imeli precej pomislekov. Sedanji pogoji v martinarni onemogočajo dosledno izpolnjevanje programa. Da bi se planskim obveznostim vsaj približali do konca leta, je treba poleg prizadevnosti opraviti še naslednje: službe naj oskrbijo potrebne surovine, izpopolniti je treba stalež zaposlenih z novimi delavci po posameznih dninah, potrebujejo kakovosten mazut za normalno izdelavo predpisanih kvalit. Povečati je treba vzdržnost peči. Ugotavljajo namreč, da ognjevzdržna opeka ne ustreza, Vatrostalna pa delo prepočasi opravlja. Ob koncu sestanka je obratovodja zahteval maksimalno prizadevanje, da bi se ob izboljšanih pogojih vsaj približali letošnjemu proizvodnemu načrtu.

Na obisku v domu učencev ŽIC

Pred dnevi mi je »padla« v glavo ideja, da bi napisal sestavek o življenju mladih v Domu učencev ŽIC na Jesenicah. V ponedeljek popoldan sem fante obiskal in jih povprašal to in ono. Kaj so zanimivega povedali, preberite v nadaljevanju sestavka.

Letos so v dom učencev sprejeli okrog trideset novih gojencev, iz raznih krajev Slovenije. Takoj na začetku naj povem, da internat ni »zapor« (kot ga nekateri imenujejo), temveč je drugi dom tistih mladih, ki jim razmere ne dopuščajo, da bi se vsak dan vozili domov. To so fantje iz Dolenjske, Štajerske, Primorske in od drugod. Za razgovor sem zaprosil nekaj gojencev I. letnika.

BORIS SKUŠEK je doma iz Loke pri Zidanem mostu. O šoli je povedal:

»Izučil se bom za talilca. Šolski sistem mi je všeč, prav tako odnosi profesor — učenec. Uvedba prostih sobot je koristna. Imeli bomo več prostega časa.«

Zakaj si se odločil za poklicno šolo na Jesenicah in kdo ti je svetoval?

»Ker nimam dokončane osemletke, nisem imel možnosti za vpis v šolo drugod. Svetoval mi je prijatelj, ki je bil pred leti na Jesenicah.«

Kaj pa življenje v internatu?

»Zaenkrat mi je všeč. Pri pomnil bi le to, da bi lahko dalj časa gledali televizijski spored. Predvsem, kadar so dobri filmi.«

Kako izkoristiš prosti čas?

»Igram šah, namizni tenis, nogomet. Rad pa zaidem tudi v kino. Če vzgojitelj dovoli, gremo lahko gledat večerno kino-predstavo.«

Iz Janževarja pri Radencih je prišel **MILAN PELCL**. Na Jesenicah se bo izučil za žičarja. Povedal je naslednje:

»Na šolo smo dobili razpis iz Železarne. Prijavil sem se in ni mi žal. Na Jesenicah imate dovolj možnosti za nadaljnjo šolanje. Kljub temu, da nimam dokončane osemletke se bom trudil, da bom dober učenec.«

Kako se počutiš v internatu?

»Sprva je šlo bolj težko, sedaj pa sem se že privadil. Z vzgojitelji se dobro razumem. V prostem času igram namizni tenis in košarko. Rad bi sodeloval pri folklorni skupini. Že v osnovni šoli sem veliko nastopal.«

Kam pa po končani šoli?

»Zaposlil se bom v Železarni in ostal na Jesenicah.«

IVAN FEKONJA iz Huma pri Ormožu bo električar. Ima končano osemletko in ga ta poklic izredno veseli.

Sprva sem nameraval iti v TAM Maribor. Zaradi slabih

pogojev sem raje prišel na Jesenice. V Mariboru bi moral plačevati vso šolnino. Popust imajo samo tisti, ki so v domu učencev.«

Torej, so na Jesenicah pogoji boljši?

»Vsekakor. Z načinom dela v šoli in v internatu sem zadovoljen. Prosti čas? Rad hodim v planine in se ukvarjam z različnimi športi. Poleg tega pa bi rad sodeloval tudi pri gledališki sekciji, ker sem že v osnovni šoli veliko igral.«

ALOJZ ŠKRBEČ iz Gerlinec v Prekmurju in **ANTON KOREN** iz Bistrice ob Sotli sta enakega mnenja:

»Povsod je vse v redu in se nimava nad nobeno stvarjo za pritoževati.«

Moj zadnji sogovornik je bil **JOŽE GORIŠEK** iz Primskovega na Dolenjskem. Presenečen sem bil nad njegovimi odgovori.

»Na Jesenicah bom samo še teden dni. Potem grem v Industrijsko montažno podjetje v Ljubljano. Način dela na poklicni šoli ni zame. Doma imam bolno mamo, ki

težko skrbi zame. V Ljubljano, no se bom vozil z vlakom. Vstajati bom moral ob treh zjutraj. Poleg tega se težko učim in za poklic električarja moram imeti veliko znanja. Potrpeti bo treba, saj nisem edini s tako usodo.«

Jože je sedaj verjetno že v Ljubljani. Dopoldan hodi v šolo, popoldan se uči in pomaga bolni mami. Prostege časa skoraj ne pozna. Želja vseh nas je, da tudi njemu nekoč posije sonce.

S pisanjem sem pri koncu. Fantje, hvala za odgovore in čim boljši uspeh v šoli.

JANKO RABIČ

Delegati III. kongresa medicine dela so obiskali tudi valjarno Bela

Izpolnitev kvalitetnega asortimenta

(Nadaljevanje s 1. strani)

li raziskovalno delo na vpliv dušika pri prepihovanju na kvaliteto jekla.

● Osvajanje proizvodnje avtomatskih jekel na bazi Pb

Avtomatska jekla predstavljajo enega izmed specializiranih proizvodov naše železarnice. Že z dosedanjim raziskovalnim delom na področju izdelave avtomatskih jekel na bazi žvepla smo uspeli in je zaradi zelo dobre kvalitete vedno večje zanimanje potrošnikov za ta proizvod.

Da bi sledili razvoju na tem področju v svetu in nudili potrošnikom še boljše jeklo, predstavlja osvajanje tehnologije dodajanja Pb talini, enega izmed raziskovalnih projektov v okviru akcijskega programa. Do danes smo uspeli:

- v eksperimentalni delavnici RO je bila izdelana naprava za enakomerno vpihavanje Pb v talino

- na Metalurškem inštitutu v Ljubljani smo organizirali osvajanje proizvodnje Pb prahu, potrebnega za izdelavo jekla

- izdelanih je bilo pet eksperimentalnih šarž avtomatskih jekel kakor tudi jekel za cementacijo in poboljšanje.

Vse dosedanje preiskave, ki se še nadaljujejo kažejo na to, da je porazdelitev Pb v bloku dokaj ugodna in ima jeklo zelo dobro obdelovalno sposobnost.

Ker smo v osvajanju Pb jekel dejansko pred potrošnjo, kar je zelo redek primer, se v sedanji fazi izvajajo preiskave vpliva Pb na tehnološke lastnosti — cementacijo in poboljšanje, da bomo lahko z jeklom dali potrošnikom vse tiste podatke, ki bodo garantirali ekonomičnost predelave ob isti kvaliteti finalnih izdelkov.

Osvajanje Pb avtomatskih jekel predstavlja vključeva-

nje naše železarnice v specializirano proizvodnjo v valjarni žice na Beli, odnosno ostalih profilih.

● Osvajanje proizvodnje nerjavnih elektrod

Osnovni problem na tem projektu je v pripravi žice za oplaščenje in to avstenitskega tipa na bazi Cr-Ni in Cr-Ni-Mo. V naslednji fazi bi pa prešli tudi na korekturo dosedanjega oplaščenja in s tem na izboljšanje kvalitete elektrod kot takih.

V cilju osvojitve proizvodnje vroče valjane žice je projektiran nov tehnološki postopek. Bloki se izvaljajo v blume, očistijo in ponovno založijo v potisno peč v valjarni na Beli. Vložek kv. 135 mm se potem vroče založi v peč valjarne žice. S tem je zagotovljeno dobro pregrevanje materiala in s tem visoka deformacijska sposobnost.

Izpolnjevanje akcijskega programa na tem projektu je torej vezano na občasno obratovanje potisne peči. Dosedanji rezultati preizkusne proizvodnje so spodbudni.

V zvezi z vlečenjem žice se študira možnost toplotne obdelave, ker danes v žičarni ni na razpolago ustreznih agregatov. Na drugi strani je pa delo umerjeno tudi v tehnologijo vlečenja, izbira nosilnih in mazilnih sredstev.

Uspeh pri raziskovalnem delu izdelave in predelave blokov v valjarni bluming in dosedanji rezultati valjanja žice kažejo, da bomo ta, za železarno pomemben problem uspeli rešiti.

● Proizvodnja nerjavne pločevine za izkoriščanje brusilnih in ravnalnih kapacitet na Javorniku II

Obdelava tega projekta je za železarno izrednega pome-

na. Osvajanje vložka za izdelavo brušene pločevine v valjarni Jvk. II predstavlja dejansko osvajanje tehnologije izdelave in predelave jekla na šteklu in s tem osvajanje tehnologije za nadaljnjo proizvodnjo nerjavnih hladno valjanih trakov v novi hladni valjarni.

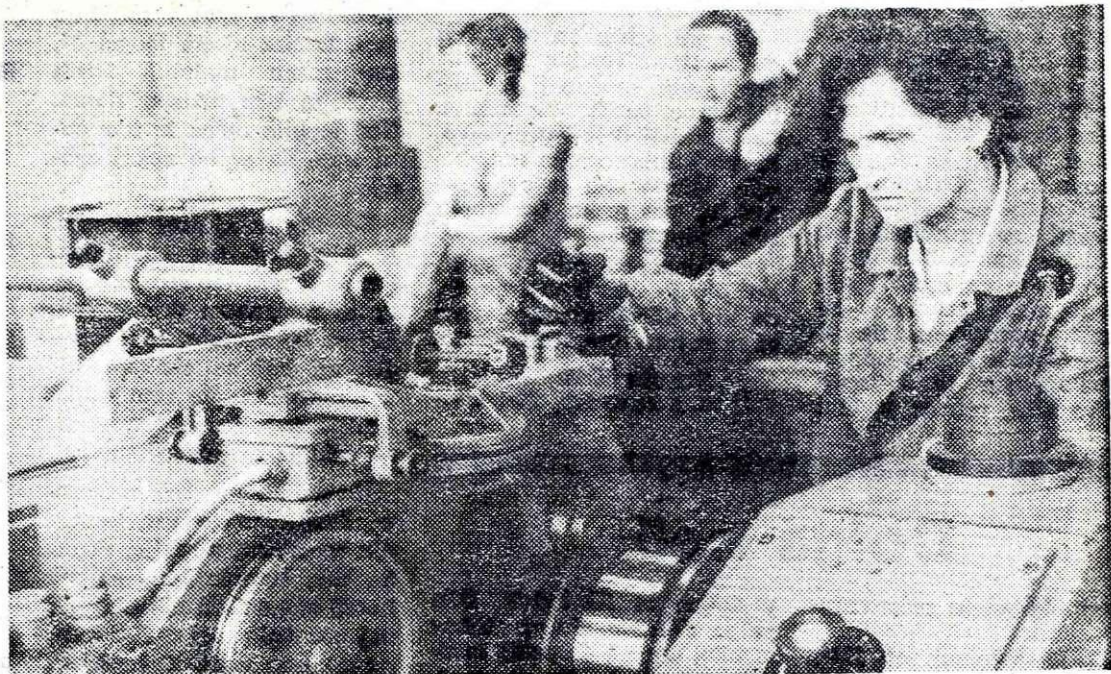
Raziskovalno delo na realizaciji tega projekta je odvisno od obratovanja potisne peči na Beli in pričetka obra-

ranc. S sinhronizacijo profila valjev bluminga in štekla upamo, da bo uspelo valjanje TVT v ustreznih tolerancah.

V stari valjarni na Jvk. je v zadnji fazi rekonstrukcija lužilnice za nerjavno pločevino (formati do 4000 mm dolžine). Predvidevam, da bomo že v mesecu oktobru dobili prve rezultate raziskovalnega dela. Vsekakor je uspeh dela in časovna realizacija povezana z delom potisne peči,

vijanja. Valjarna Bela pripravlja projekt za rekonstrukcijo sedanjega hladnega sistema na šteklu, kar bi omogočilo, da bi se tudi trakovi debeline nad 3 mm navili pri ustrezni temperaturi.

Predvideno, da bomo koncem septembra izvaljali večje količine očiščenega vložka prek potisne peči in na osnovi dobljenih rezultatov izdelali program za nadaljnje delo na tem področju. Osvajanje

... pri proizvodnji VAC žice

tovanja kvarto ogrodja. Izdelava jekla v električni peči in valjanje bram do teže 8 ton je osvojeno, oziroma dovoljuje že eksperimentalno proizvodnjo.

S postavitvijo stroja za brušenje slabov so dani pogoji za pripravo kvalitetnega vložka za potisno peč. Predvidevamo, da bo v tem mesecu ponovno valjanje slabov v trak. Z ozirom na to, da na blumingu še ni osvojeno delo kvarto ogrodja, je odprto vprašanje stopnje redukcije predvsem pa profila in tole-

ki je pa terminsko vezan na pripravo zadostne količine vložka vseh kvalitete.

● Proizvodnja toplo valjanih trakov za novo hladno valjarno

Realizacija tega raziskovalnega dela zahteva zelo kompleksno delo tako v jeklarni, kakor tudi valjarni na Beli. V jeklarni so naporji usmerjeni v proizvodni proces izdelave jekla, s čim nižjo koncentracijo žvepla. Za boljšo čistočo jekla in boljši dobit, je potrebno omogočiti kontrolo pri vlivanju in odstranjevanje žilindre iz taline v kokilah. Z ozirom na to, da danes te faze vlivanja ni mogoče kontrolirati, so razmišljanja usmerjena tudi v to smer.

Za najbolj kvalitetne izdelke se osvaja proizvodnja trakov prek slabov ogretyh v potisni peči. Postavitev stroja za površinsko čiščenje z flemanjem in osvajanje postopka flemanja kot takega, omogoča pripravo vložka za nadaljnjo predelavo.

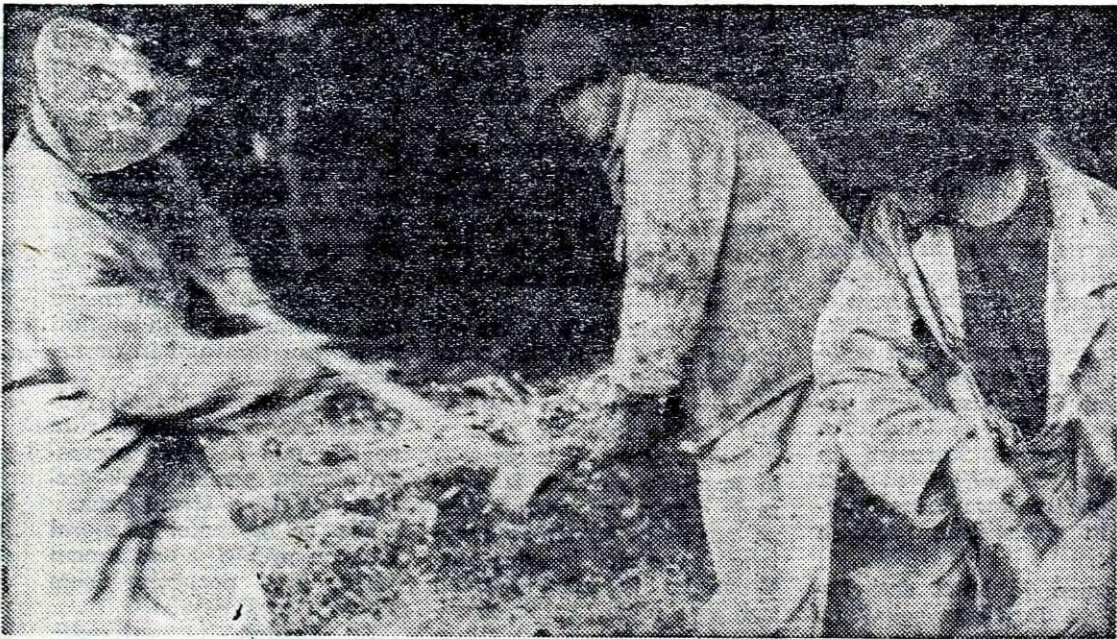
Pri proizvodnji TVT za novo hladno valjarno je problematična kvaliteta površine toplo valjanega traku. Oksidna plast mora biti pravilne sestave kar je pogojeno z temperaturo valjanja na šteklu odnosno temperaturo na-

te vrste proizvodnje je torej tudi vezano na obratovanje potisne peči na Beli. Na drugi strani je pa raziskovalno delo usmerjeno tudi v postavitve tehnologije valjanja TVT direktno iz blokov za manj zahtevne hladno valjane trakove.

● Stabilizacija že osvojenih tehnoloških postopkov v proizvodnji

Mišljenja sem, da je stabilizacija že osvojenih tehnoloških postopkov v sedanji proizvodnji eden izmed najbolj perečih problemov. Prav v zadnjem času se je pokazala večja kriza v pogledu kvalitete v tem smislu, da je priprava vložka za nadaljnjo predelavo tako na blumingu, kakor tudi ZVB in valjarni 2400 zahtevala dosti dodatnega čiščenja. Posledica tega je bila, da čistilnica v valjarni Bela ni bila v stanju pripraviti zahtevnega vložka, zaradi česar je narastel izmeček odnosno zaloga v vseh finalnih obratih, predvsem pa valjarni 2400 in jeklovleku.

V cilju reševanja te problematike je vodstvo RO in OTK imelo s strokovnimi delavci in vodstvi posameznih DE več strokovnih razgovorov, na katerih so analizirali vzroke za (Nadaljevanje na 10. strani)

Uglašen trio sodelavcev pri prebodu plavža

Težka preizkušnja

Bilo je aprila 1942., ko so na Jesenicah partizani izvršili smrtno obsodbo nad nemškim županom Lukmanom. Ko je šel na kosilo, sta ga spremljala dva telesna stražarja. Med potjo je skočil pred Lukmana partizan in mu zadal smrtne strele. Bil je na mestu mrtev.

Pozimi, leta 1943, je prišlo v Vrbo ponoči 12 jeseniških policistov, oglasili so se pri kmetu Fajdigi. Bil je mrz in zahtevali so, naj jim odpre. Gospodinja je bila sama doma s hčerko Ivanka, staro 6 let. Zgoraj so spali trije partizani s polnimi nahrbtniki municije. Počivali so in zgodaj zjutraj bi jih morali prebuditi, da bi nadaljevali pot čez Savo. Med njimi je bil tudi borec, ki je ubil Lukmana in je bila nanj razpisana visoka nagrada.

Policisti so razbijali po vratih, da imajo bandite v hiši in da morajo takoj odpreti. Fajdigova mama je bila trdno prepričana, da je izdana. Morala jim je odpreti. Peljala jih je v toplo kmečko hišo, vendar je bila

brzostrelka obrnjena proti njej. Hoteli so vedeti, če so v hiši banditi. Vendar so se v topli sobi in gostoljubni postrežbi, ki jo je nudila, zasedeli. Tako so se zabavali dve uri. Prvi stražar z mitraljezom je stal zunaj, drugi stražar je stal v veži, trije pa so sedeli v hiši. Ko je Fajdigova mama zaslišala hojo po stopnicah, je šla pogledat. Bil je stražar, ki je hotel iti v shrambo, prehitela ga je in mu kar z roko iz deže namazala zaseko. Potem je namazala še drugemu, ki je stal zunaj.

Ob pol štirih so se začeli odpravljati, vendar ni bila prepričana, močno ji je utripalo srce, če je bila izdana. Če bi začeli delati preiskavo, bi pograbila otroka in zbežala. Vendar jih je s pozornostjo, postrežbo ter toplo sobo odpravila.

Partizani so mirno spali, ko jih je šla buditi. Sreča, da niso slišali nikogar, sicer bi se gotovo drugače končalo.

Dragica Krek,
6. a osn. šola Žirovnica

Dolga noč

Stari ata mi je pripovedoval:

»Bilo je spomladi, leta 1944. Partizani so bili obveščeni, da pridejo belgardisti, ki so bili nameščeni v šoli v Lescah. Zato so partizani prišli

v dolino in jih čakali. Bilo pa je drugače. Belgardistov ni bilo, ampak so prišli nemški policaji z dvema vozovoma in štirimi konji, s katerimi so šli v Lesce po hrano. Partizani so jih napadli

Borci pripovedujejo

in jim vzeli orožje. Vsi vaščani so bili v strahu, kaj se bo zgodilo drugi dan. Moški, kar jih je tisto noč še bilo doma, so šli spat v sosednje vasi. Le jaz nisem mogel iti, ker razen majhnih štirih otrok ni bilo nikogar doma. Noč je bila dolga in kar čutil sem, da se bo nekaj zgodilo.

Ko se je zjutraj zdanilo, je bila vsa vas obkoljena. Prebudil sem vse štiri otroke, ki so s strahom pričakovali, kaj se bo zgodilo. Nisem vedel, ali naj se skrijem, ali naj počakam. Že sem odprl krušno peč, da bi se skril, ali bilo je prepozno.

Nemci so potrkali na vrata. Pregledali so vse, peobrili so omare, postelje, skratka vse. Nazadnje pa so me hoteli odgnati. Prosil sem jih, naj počakajo vsaj toliko časa, da se vrne mati. Kajti štirih majhnih otrok ne morem pustiti doma. In res so me pustili in odšli.

Ko so Nemci odšli, smo se zelo oddahnili. Nobeden od štirih malčkov ni bil nič lačen, čeprav so vedno imeli dober apetit.

Tako smo srečno pričakali konec vojne in svobodo, ki jo bomo vedno spoštovali.

Tatjana Ribnikar, 6. b,
osn. šola Žirovnica

Doživljaj kurirja Petra

Bil je meglen deževen dan julija 1944.

Kurir Peter, ki je delal za postojanko pod Žirovniško planino, se je vračal s planine pod Golico, postojanke na avorniškem rovtu. Mimogrede je bil tudi na Javorniku po opravkih.

Med potjo je zagledal kravo, ki pa je bila v megli bolj podobna rdeče-rjavi gmoti. Ta krava je bila z Žirovniške planine, zato jo je kurir hotel spraviti nazaj. Vendar mu je krava ušla, on pa kar za njo, kot bi se kosala, kdo bo koga.

V Ravneh med Valvasorjevo kočjo je krava v diru prečkala cesto in izginila na

drugi strani v goščo. Kurir Peter je že hotel prečkati cesto, ko je zagledal na drugi strani Nemce, ki so sedeli v krogu in kadili kot Turki. Hitro, da ga ne bi opazili — do sedaj ga še niso zaradi megle — se je obrnil in stekel v gozd ter pod Valvasorjevo kočjo po gozdu in čez Žirovniško planino v planinsko kočjo.

Ati in Klemen, ki sta bila pastirja, sta mu povedala, naj se zmakne na Stol. Pri njiju so bili namreč Nemci. Kurir Peter je spoznal, da se je večja skupina Nemcev razpolovila in da je eno videl sam, druga pa je prišla v kočjo k pastirjema.

Ko je šel k predelu Stola — megla je bila — že razmislil — Nemci so trer prišel v goščo, 1 metrov daleč. F skupini Nemcev

Ernest REITS

Uroš Župančič

Po rože...

Klemenu je bilo težko in hudo, utrip srca je razločno slišal in čutil visoko pod vratom. Misli so mu ohromele, mukoma jih je hotel zbrati in skušal ugotoviti kolikokrat se je že kot jeklena vzmet pogljal v strehasti, algasti previs, ki se je neizprosno poganjal v streho, kjer ni in ni mogel zaslediti in najti prehoda.

Negotovost je vrtala in hromila njegovo notranjost, vztrajno je Klemen odganjal slabosti, ki so ga žugajoče preteče in neizprosno napadale. Pod njim v tokavi je pel svojo bruhačo pesem slap, katerega voda je lizala skalovje. Spodaj nizko v tokavi se je Bistrica kristalila v okrašljivo.

Klemen bi rad poklical tovariše, veselo družino, ki je taborila v Krnici, dobro, prav dobro je vedel, da klic, čeprav še tako močan ne bi dosegel tovariše od katerih se je poslovil, ko jutranje sonce še ni poljubilo čela Spikov.

Pri petem ali šestem, moroda že desetem spustu izpod

prevesne strehe je spoznal, da je nemočan, da se mu lasje lepijo na oznojeno čelo, da mu mišice trepetajo od napora.

Vnel se je tih, nem boj, Klemen je hotel premagati samega sebe in svoje neznanje in slabosti, ukrotiti je hotel mokro, algasto poč, ki se je tesno in neizprosno poganjala navzgor in se končala brezizrazno v strehastem odlomu, ki je pretil, žugal in hromil še tako izkušenega in drznega, predrznega naskakovalca.

Negotovost je rasla v nemoč in strah, ki sta vrtala kot črv po Klemenovi notranjosti.

Nikoli in nikjer ali zelo malokdaj je Klemen odstopal od svojih poti, to pot so mu oči begale in iskale izhoda in prehoda.

Moral je Klemen ta dan priti na jutranjo stran gore, tam je vedel za vrtove bažurnastih očnic, tam so cvetele opojne duhteče murke. Lahko bi si iz Krnice izbral lažjo in lepšo pot, ki so jo uho dila črde in tropi z zvonce

in brez zvoncev, daleč okoli gore je bila speljana stečina, ki so jo poznali pastirji in lovci, med njimi tudi redki najboljše poznavalci Prisojne gore.

Polonca se je pripravljala sredi poletja na svoj veliki praznik. S Boštjanom sta se imela že več let iskreno rada, ljubezen je zahtevala svoje, poročila se bosta in po šolanju ustanovila družino.

Klemen je bil dober in iskren prijatelj obema, Polonci in Boštjanu. Veliko lepega in nepozabnega so doživeli v gorah, ko so risali mojstrske loke po zasneženih pobočjih ali se v drznih spustih spuščali z vrhov v Tiho dolino, kozi Gorenji in Spodnji Kal v Hudo raven.

Polonca, Klemen in Boštjan so uživali edinstveno bogat in razkošen planinski svet v jutranjih in večernih zarjajah, ko so se ponosni skalni vršci barvali v edinstveni lepoti in veličini. Skupaj so bili že poleti in pozimi na Mrzli, Podrti, Prisojni, Razorani in Škrlatni gori, uživali so slast in bogastvo gora v res bogatih in prazničnih, srečnih dneih.

Klemen je hotel dati Polonci in Boštjanu nekaj lepega in bogatega, enkratnega, kot izraz iskrenega prijatelj

stva in prekaljenega tovarišstva. Nekaj, kar ju bo, morda srečno ženo in ponosnega moža spominjalo na lepo preživete dni sredi največjastnejših in edinstveno bogatih gora.

Moral in moral je priti Klemen to jutro na prisojno stran gore. Tam v njenih vrtovih je hotel natrgati šopek planik, svišcev in murk, ki so jih krasili najbogatejši kristali jutranje rose. Vedel je Klemen, da je to nevarno in tvegano početje, da je trganje redkega planinskega cvetja prepovedano in nekulturno, toda za Polonco in Boštjana...

Še in še je Klemen pod strehastim, algastim previsom tehtal svoje slabosti in nemoči. Nikoli in nikjer Klemen v gorah ni kolebal, dobro je vedel, kaj zmore in kaz zna.

Hrepenenje je bilo mnogo močnejše od žugajočih težav in nevarnosti.

Znova in znova se je pogajal kot pobesnela zver v strm, zanemaril je pretečo in žugajočo globino, iz katere je dihala praznina. Mišice na nogah in rokah so utrujene trepetale in drgetale. Mojstrsko je umel Klemen tudi sam plezati težke, skrajno težke in izpostavljene plati, kamine in poč, toda

to pot ni znal in ni mogel ukrotiti vlažne in algaste prevesne strehe, ki mu je onemogočila prehod. Iskajoče oči so begale in iskale na levo in desno, še in še se je moral Klemen spuščati tvegano na pičlo odmerjeno stojšče nad zevajočim prepadom.

Vztrajno in uspešno je krotil nemir v sebi, ki ga je vedno močnejše in močnejše, vztrajno in neizprosno napadal in hromil.

Klemen ni bil vajen odstopati od svojega cilja, to mu je bilo tuje, kljubovalno je krotil svoje slabosti, hotel je izsiliti prehod tudi tam in tedaj, ko je bilo to resnično težko in nevarno, znal se je boriti za srečo in nepozabna doživetja prav pred obličjem same smrti. To mu je bila posebna sreča in užitek, ki je večala ceno uspeha in zmage nad samim seboj in stotimi in stotimi težavami in nevarnostmi.

Rože, cvetoče, najbolj redke in bogate planinske rože so bile nad žugajočo prevesno algasto streho prek grebena na drugi strani vrha.

Tja se je hotel in moral Klemen prebiti v tem ranem jutru, pred poročnim dnem Polonci in Boštjana.

Še predno so prijatelji, znanci in tovariši v taboru

pogrešili Klemena, boril v ni Pri z lastni slabost vilnimi, kimi te nevarnos gore.

Vedel Klemen njih pripovedanj in izkuš gornil znajo plaske ro same, da je p nem in ezsrčne zaščitenlaninsk nesrečilo, veliko tudi izkuh plan zalcev in inistov

Toda Klenova je bila toot slej žeta z enamo ve Klemen hotel po lonci in Boštjanu bogat poti šope redkejših najbog najlepših minskil Sonce blavalo njem nek Klemen novno spil v ti vis, nad katerim rob preb nebo ganjal dolakov, meril glo gore slap.

Tveganeznater prijem...

Klemen je ol bo, lovil lavnotež je bil neipen. Kl da se bil men va da se je vedno promisno boriti lastno in gih sre čestokrat l tvege

Ko je šel kurir v Gačo, del p Stolom, je videl meglja je namreč tačas razmala — da so bili mci na trenutku, ko je šel v to, le kakih sto trov onje. Ko sta prišli ipini mcev skupaj, so

se odpravili po rovtah proti Žirovnici.

Kurir Peter se je na večer umaknil na Jezerca k četi, ati pa kot pastir, je moral drugi dan poiskati kravo. osn. šola Žirovnica Sonja Svetina, 7. b,

st MEITSTEIN — Prijatelja

ešili Klemen, se je on v ni Prisojne gore stinim labostmi in šte- ni, vimi težavami in rnost gore. del Klemen iz števil- pripelovanj starejših kuše gornikov, da se , da je pri pohlep- in izsrčnem trganju tenih aninskih rož po- čilo veliko manj in izkuš planincev, ple- v in inistov. la Klenova notranjost la toot slepa in pre- z endmo veliko željo, en je hotel podariti Po- in Bajanu edinstveno pota šopek iz naj- jših najbogatejših in oših ininskih rož. ce je lavalo po jutra- ne Klemen se je po- , spol v teman pre- nad terim je skalni reba nebo in se po- do lakov, spodaj je gloo gore hrumeči gan, znaten, varljiv 1... neme je obrnilo ne- vil javnotežje, padec neizen. Kljub temu, bil men vaje gora, je z vedno brezkom- sno pritji za svojo in jih srečo, da je rat t tvegati, da je

dobro poznal svoje znanje in sposobnosti, je to pot omah- nil, skupaj s padajočim ka- menjem v slap, ki je v enem samem skoku meril višino in strmino gore. Klemen to pot ni bilo na svatovanju, nevesta in ženin nista dobila poročnega šop- ka, katerega jima je namenil Klemen. Radost novega življenja se je utopila v pelinu smrti, smrti dobrega prijatelja in znanca, plemenitega tovariša in požrtvovalnega reševalca. V dolini pod gorami se je rodilo novo radostno življe- nje, ki je kmalu vzcvetelo v prekipevaajoči, radostni dru- žinski sreči. Za Prisojno go- ro so znova zecvetele planike, murke, jeglič in svišči. Med ljubitelji gora, izletniki, tu- risti, planinci, plezalci in alpi- nisti pa je vasovala žalostna pripoved o drznemu in ne- ustrašenemu Klemenu, ki je znal in vedel veliko, vse, samo ni hotel vedeti in upo- števat, da se znajo planinske rože braniti same in da v gorah ni dobro precenjevati svojega znanja, opreme in sposobnosti in da se gore kruto in neusmiljeno mašču- jejo nad vsakomur, ki pod- cenjuje številne velike nevar- nosti, katere srečujemo na planinski poti, turi ali vzpo- nu.

»Kaj ti veš, Pavle!«
»Vem, vem! Toliko vem, da je meni huje, mnogo huje. Ženo bolno, tri otroke, vse štiri stlačene v vlažno, zatohlo sobo in okrog njih samo tuje ljudi, odkar so rajnkemu oči prodali bajto. Saj bi jih vzel v Mojstrano, pa jim nimam dati strehe. Še Bog, da naravnost nanje ne teče!«
»Križ je res, ali samo pomanjkanje še ni vse!«
»Ej, Klemen, kmeta v sebi ne moreš zmagati, kmeta, ki se mu še vedno toži po njivah in ozarah, po senožetih in po gmajnah in je gospod, gospod, če ga primerjaš z delavsko pari, ne-li, Klemen? Ej, napuh kmečki!«
»Ni napuh!«
»Ali naj rečem ponižnost? Ali pa se ti po domu toži?«
»Bogve, če ni zadnje!«
»Seveda, kmet odrajaš fronke in daš biro du- hovnemu, pa si sam svoj gospod in lahko po glavi hodiš po svojem, nihče ti ne more reči, ne! In če ti, pa še na tvojem stoji, izdereš ročico iz voza in mu posvetiš v sosednje, sosed pa dalje, Ni napuh, ne, Klemen, in čudno ni, če vedno grizeš vase in te ne nauči!«
Klemen mu ne odgovori; mrk in zamišljen strmi predse v pot in skoro ne posluša več tovariševega govorjenja. Njegove misli so planile, kamor jim je tovariševa beseda pot pokazala. Brž so stekle po cesti dalje, pa krenile v kraj, pa v poreber, narav- nost gor v Podsmrečje in se niso ustavile niti pri ženi in sinčku, malem Klemenčku, ampak so zavile v Vršanovino, da ji poljubijo svetost in njeno svo- bodo in jesensko golo lepoto in se razgledajo po njej, ki jo vidijo tako poredko in samo od daleč, kolikor se je vidi z Belcijanovega.
O, šele dva meseca hodi Klemen težko pot vsak ponedeljek v jutro vozarit gmoto za cement, v sobo- to pa nazaj iz Mojstrane v Podsmrečje k ženi in si-

Slavko Savinšek

Grče

(13)

nu! Ali vsaka teh poti, vsak dan, preživljen stran od domačije, mu je urisal v obraz majhno, komaj vid- no gubico. In že jih je vse polno, kakor prav nalah- ko napredene pajčevine po vsem obrazu! In vsak dan po en siv las v temno volno, kakor bi mu ob sencih že sive mačice poganjale za starost. In niti kadar mu žena, sladka Liza njegova, prinese poka- zat sinčka in mu ga položi v naročje ter je vsa en sam srečen smehlaj v gledanju moža in otroka; ko se skloni k njemu in mu v nežnem spoštovanju bo- lečine pritisne ustne v sivo skrb za senci, niti tedaj se ne razblesti v Klemenovem srcu ona luč, ona žarka sreča, ki je sanjal o njej ob misli na skup- no življenje z Lizo in otroki! Le kadar dete prav na široko odpre oči, ki so čisto Lizine, razpotegne usta- ca in se nasmeje: »k-h-m!« ter pomaha z drobnimi ročicami, tedaj Klemen za hip pozabi vse drugo in vidi samo te oči, samo ta usteca, ta rdeči polni obrazek in mahajoče ročice, dvigne nebogljenska k sebi in v njem se vzpne: »Moj fant!«
Glej, morda so baš zdaj misli korakajočega Kle- mena prehitele tiste nedolžne otrokove očke, mahni- le drobne ročice, ali pa se vanje nasmejnili usteca nebogljenceva: nekaj je za trenutek zasijalo v Kle- menu, kakor bi se bilo nebo razsvetlilo v blesku padajoče zvezde! Ali je že zopet nova tema na obra- zu mladega moža, ko pretrga blaženo misel tovari- ševo vprašanje:
»Kaj pa oče?«
Klemen ne ve, kaj bi, ker vprašanje zaskeli, ka- kor vedno misel na očeta. Ne ve, kako bi, pa vendar odgovori:
»Kaj? Kot vedno pravijo.«
»Grča salameńska! Namesto, da bi bil vesel, ker je tako mlado dobil! Pa vest ga menda že grize?«
»Ne vem.«
»Jaz, Klemen, bi stopil še predenj in mu povedal svoje! In če bi še ne odnehal, bi kar zažgal vse skupaj, da veš!«
Zgoče plane iz Klemenovih oči v skušnjavca, ki vzlic temu vidi vzplapolati jezo v tovariševih očeh in

umakne pogled, kakor da ga je srum pregrešnih mi- sli. Polglasno se popravi:
»Veš, takole misli človek, ko ga togota popade.«
Trdo bijejo koraki popotnih dveh ob mrzlo ce- sto. Že sta mimo Loga, že vidita svetlikati se luči iz sosednje vasi. Pri prvih hišah se poslovi Klemenov tovariš in utone v temo. Klemen pa speši zdaj ko- rak, da pride čimprej v Boroved, naroči župniku za mašo in očenaše za ranjko mater, potlej pa odhiti čez Savo po strmi rebri v Podsmrečje.
Že je mimo prvih hiš, v uho mu udari šumenje Pišence, ki se tu v ovinku ognje trdemu pečevju, ko sliši, da se žuri nekdo za njim. Ozre se in vzlic temi spozna v hitečem Vršanovega hlapca Petra. Kakor slutnja strese Klemen, mrzlo se pretoči v njem in ne more vzdržati. Naproti plane hitečemu in hlastno vpraša:
»Kam hitiš, Peter?«
»Po gospoda!«
»Kdo?«
»Oče! Božje jih je!«
Kakor da so Klemenu noge prirasle v tla, jih ne more premakniti. Kot kamenit kip stoji pred Pe- trom, da se hlapec prestraši iz teme sijočega prepa- lega obraza. Z roko zgrabi za ramo gospodarjevega sina in ga okrene proti vasi:
»Samo v eno stran je zadelo, Klemen! Še so pri zavesti in govore tudi!«
In že potegne za seboj Klemen, ki se naenkrat zdrzne, kakor bi se bil pravkar zbudil.
»Zdravnik?«
»Tudi ponj grem!«
Klemen se požene v cesto, da krepki hlapec ko- maj more v njegovo sled.
»Ti stopi kar po zdravniku, v farovž grem jaz.«
»Bom!«
»Potlej počakaj gospoda in boš obema posvetil v breg. Jaz pa bom pohitel naprej!«
»Prav!«
Hlapec se ustavi pri obcestni hiši, ki nosi zdrav- nikovo tablo, in pozvoni. Klemen pa plane dalje, predvija vas in se ustavi pred farovžem, kjer gre parkrat globoko po sapo, potlej pa seže po kljuki, ne da bi potrkal.
»Oče!« se mu utrga hropeče iz ust, ko je v sobi in stoji tik pred župnikom, ki je stopil, da pogleda, kdo je pritekel.
»Ihta nepočakana!« šine iz župnika in se hoče razliti nad vstopivšega; toda preplah v Klemenovem obrazu ustavi izliv, ki se prevrže v vprašanje:
»Kaj je očetu?«
»Božje!«
»Pa ti?«
»Došel me je hlapec in mi povedal. On je pri zdravniku in vaju oba popelje in vama posveti.«
»Hudo?«
»Peter pravi, da samo na eno plat, da so pri zave- sti in da govore!«
»Koj! Počakaš?«
»Ne! Sam bom prej pri njih!«
Iz mladega moža gori in ne utegne, da bi še po- slušal. Ze je čez prag in hiti za Savo, ko župnik skli- če mežnarjevega fanta in grede v cerkev govori sam vase:
»Ga je otipal! Sem mu pravil! Pa je menil, da grči, kot je on, ne pride blizu božja sekira! Nori Vršan! — Pa takega sina ima! Namesto, da bi po kolenih šel na Višarje in nesel klaftro polen Materi Božji v zahvalo, ga je nagnal! Dedec samogoltni! — Ga je potipal!«
In ko je nosil Boga v breg k bolnemu Vršanu, je tiščal posodico z belo hostijo na srce in skoro glasno govoril vanjo:
»Križani, Ti veš, kaj delaš! Še vžgi, še udari, da se bo skrivil in od bolečine vpil, dokler ne klecne na kolena pred Tvojo Previdnost! Le ga, Vršana norega, starega, da bo spregledal in si dal dopove- dati, da tlači nanj že osmi križ in da je stara Belcjanka strašilo, spomin pa trma, nič drugega kot užaljen napuh, samopriden! Le vžgi, Križani, in če ni dovolj po eni plati, udari še po drugi, da bo spo- znal in spregledal. Mlademu pa vzemi bridkost kot pokoro za greh njegov in mlade žene. In ne bij pre- več po njem, da se ne užene in prekmalu ne upehal! Sicer se pa zgodi tvoja volja, Križani! In še meni križ naloži na mojo gobezdavost in puhlo modrost, da se ne bom vtikal v Tvoje, hlapec nevredni...«
Tako je molil župnik Mihael vso pot, ko se je gnal v breg za mežnarjevim hlapcem in zdravnikom in nosil staremu Vršanu Boga.
Sam ni vedel Klemen, kdaj je pretekel breg, pohi- tel mimo Smrečnika in Belcjana na Vršanovino. Šele v veži je obstal, ko mu je iz hiše stopila naproti Mana.
»Kako!«
»Slabo! V nezvesti so,« je odgovorila in šla s posodo za nove vode in jesiha za obkladke.

Izpolnitev kvalitetnega asortimenta

(Nadaljevanje s 7. strani)

odstopanje v kvaliteti. Žal ugotavljamo, da se pre malo držimo že postavljenih tehnoloških regulativov in da je sedanje stanje posledica propustov v posameznih fazah tehnologije.

Mišljenja sem, da z akcijskim programom na tem področju ne bomo uspeli, če ne bo hotenje po izboljšanju kvalitete prisotno pri slehernem proizvajalcu v obratu. Verjetno samoupravni akti premalo precizirajo odgovornosti oziroma posledice za neodgovorno delo pri neizpolnjevanju regulativov v proizvodnji. Ne izključujem pa dejstev, da se tudi današnjih, že sprejetih samoupravnih aktov premalo držimo.

Kakor sem že omenil, je stabilizacija tehnoloških procesov vključena v akcijski program. Osebo smatram, da bi to moral biti vsakodnevni akcijski program strokovnega kadra delovnih enot in strokovnih služb ter slehernega proizvajalca na delovnem mestu. Če bomo hoteli izvajati akcijski program na vseh področjih in to na tehnoloških, proizvodnih in finančno ekonomskih, potem stabilizacija tehnologije v proizvodnji ne bomo smeli reševati kampanjsko, kot je to danes primer, ampak bo ta odgovornost morala biti ukoreninjena v celotnem kolektivu na vseh nivojih.

Prepričan sem, da bomo v okviru postavljenega akcijskega programa uspeli rešiti sedanje kvalitetne probleme. Smatram pa da bo problem sedanje dosežke v stabilizaciji tehnologije v proizvodnji obdržati na določenem nivoju.

● Akcijski program OTK

Dejstvo je, da predstavlja celotni sektor TKR z RO in OTK, enoto, v kateri se dejavnosti obeh obratov stro-

kovno dopolnjujeta. Predvsem sodelovanje pri stabilizaciji tehnoloških procesov je ena izmed osnovnih nalog OTK odnosno kvalitetne kontrole v akcijskem programu TKR. Mišljenja sem, da kljub večkrat ostrim dialogom predstavnikov TKR in proizvodnega sektorja, delo na tem področju uspešno napreduje. Kot primer naj navedem uvajanje tehnološke faze prebiranja vložka v hali III. Vprašanje je le, do katere mere in za koliko časa bo stabilizacija procesov uspela.

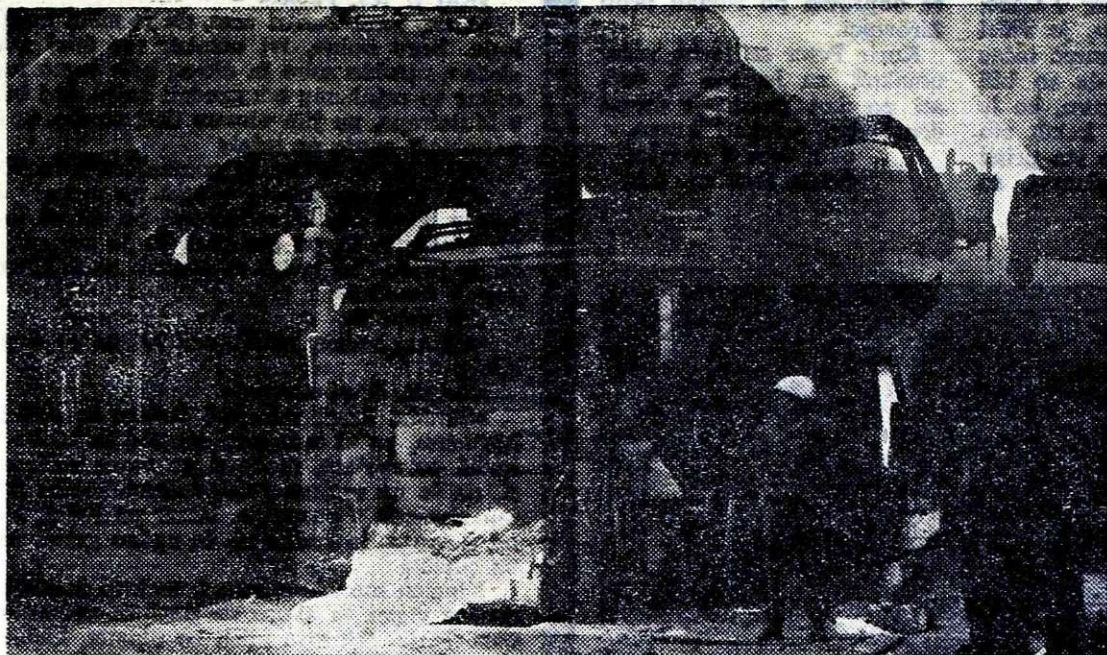
V okviru OTK je relativno dobro uspela organizacija vhodne kontrole surovin. Sedaj je v teku organizacija vhodne kontrole polproizvodov, katere nabavljamo pri ostalih železarnah združenega podjetja za nadaljnjo finalizacijo.

Aktivno se dela na področju organizacije zbiranja podatkov tako za spremljavo tehnologije, kakor tudi fizikalnih lastnosti jekla. Nov sistem bo omogočil spremljavo kvalitetnih pokazateljev proizvodnje prek IBM, kar bo zelo pomembno za nadaljnje ukrepe na področju tehnologije izdelave in predelave jekla.

Da bi dvignili kvalitetni nivo naših proizvodov je ustvarjena tesnejša povezava OTK in proizvodnih obratov pri obravnavanju problematične proizvodnje, kar bo pozitivno vplivalo tudi na število reklamacij in izpolnjevanje naročil.

● Zaključek

Navedel sem osnovne poteze akcijskega programa TKR. Poleg omenjenih projektov je v okviru akcijskega programa TKR, kakor v okviru dela RO, kakor tudi OTK še več nalog, povezanih z reševanjem kvalitetne in tehnološke problematike v obratih.

ASEA — električna peč

Iz posameznih projektov je razvidno, da je akcijski program dela raziskovalnega oddelka vključen tudi v perspektivni razvoj podjetja v okviru srednjeročnega programa. Posamezni projekti se vključujejo v specializacijo proizvodnje, drugi v osvajanje tehnologije vložka za novo hladno valjarno.

Mišljenja sem, da se je TKR s svojo dejavnostjo na področju raziskav uspešno vključil v izvajanje akcijskega programa v Železarni. Ponašam pa že večkrat izrečeno misel: akcijski program bo uspel, če bodo v izvajanju sodelovali vsi. Pri tem mislim tudi samoupravne organe v delovnih enotah, ki bodo morali zaostri odgovornost do opuščanja že poznanih tehnoloških prijemov.

Kakor ocenjujem, je danes velika teža na izvajanju akcijskega programa na vodstvih DE, obratovodstvih in vodjih služb. Sodelovanje TKR z odgovornimi v proizvodnem sektorju je zadovoljivo, pri čemer se dobro zavedamo, da je realizacija akcijskega programa TKR odvisna prav od medsebojne

pomoči strokovnjakov v proizvodnji.

Zaskrbljujoče pa gledam in tudi vidim poti, kako bodo vodstva DE in obratov uspela rezultate akcijskega programa trajno obdržati v proizvodnji.

Mišljenja sem, da bomo sedanje uspehe akcijskega programa sektorja TKR ocenje-

vali lahko šele v naslednjem letu. Ocena bo lahko pozitivna le, če bomo v enem izmed naslednjih akcijskih programov točko »stabilizacija tehnoloških postopkov« opustili. To bo uspeh ne le TKR in vodstvenega odnosno strokovnega kadra v proizvodnji, ampak uspeh dela slehernega proizvajalca v naši železarni.

Zakaj tako?

Nisem član nobene komisije za varstvo pri delu, vendar me kot navadnega zemljana moti okolica mojega delovnega mesta, kakršna je že nekaj časa. Pri tem mislim na prostor okoli centralnega skladišča, elektro delavnice in elektrodne oddelka. Naštel bom nekaj primerov, ki so najbolj očitni.

— Pred dvema mesecema je končal svojo pot golob in obležal na robu poti med centralnim skladiščem in glavno cesto. Vsak dan hodi nekaj sto ljudi mimo njega v službo in v mislih analizira naravni proces razkrajanja. Zdaj je ta proces že v zaključeni fazi: raztresene koščice. Upam, da bo kmalu prišlo deževje in na srečo naravni proces zaključilo v odtočnem kanalu.

— Njegov bratec po živalski vrsti preživlja isto pot na drugi strani skladišča blizu tira, le s to razliko, da je za kakšen mesec v zaostanku.

— Delavci obrata RTA-VMR moramo hoditi v delavnici ob progi med elektrodnim oddelkom in bivšim jeklovlekom. Kadar so vagoni postavljeni, se naš gibalni prostor skrči na minimum, srečanje pa je med vagoni — ob odbijačih. To vse prenašamo, teže pa prenašamo, da moramo stopati prek odpadkov, ki padajo po najbližji poti iz garderobe elektrodne oddelka skozi okno. V začetku septembra smo stopali po črepih kozarca od kumaric. V ponedeljek 13. septembra pa je bilo za enega od nas še huje. K malici je možakar

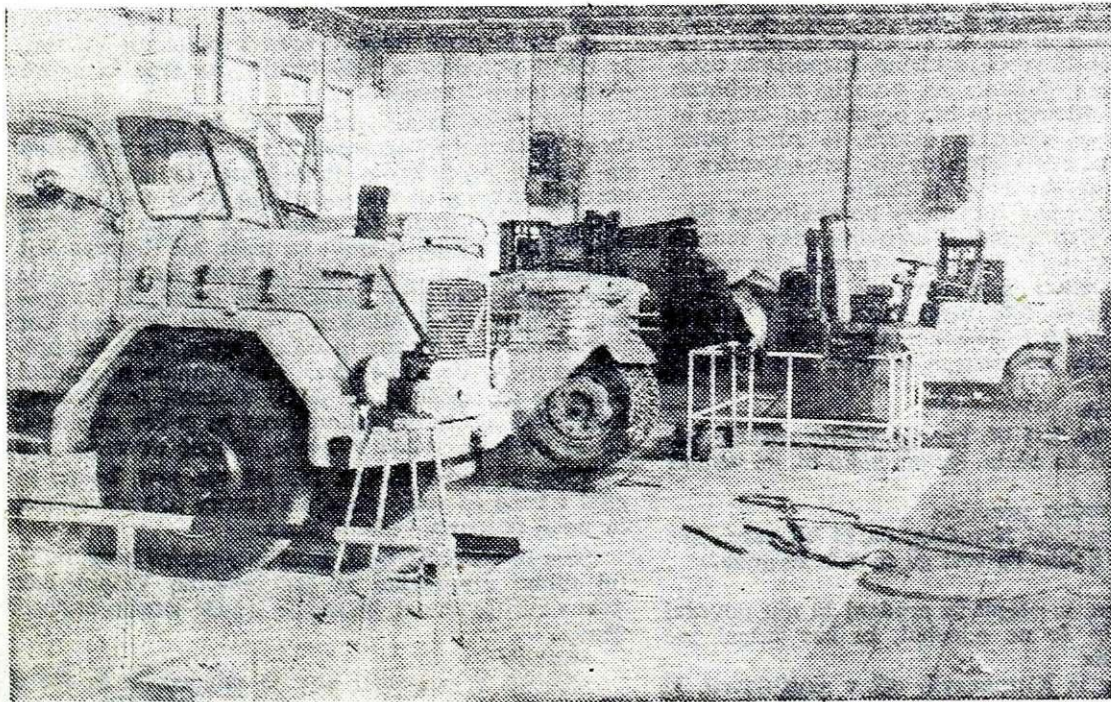
prinesel na podplatu še dodatno težo in namesto da bi sedel za mizo in jedel, si je moral najprej očistiti čevlje od nesnage nekoga, ki ni vedel za stranišče in je na tem prehodu opravil najnujnejše.

— Pred tednom dni je nek kamion stresel pred elektro delavnico nekaj apnenca. Se danes prestopamo čez kamne, ki pa jih je na srečo vse manj, ker jih drugi kamioni drobijo.

Dne 8. septembra sem šel s sodelavcem mimo pocinkovalnice žebeljev, ki je poleg skladišča. Nenadoma sem v nogi začutil ostro bolečino. Sodelavec mi je iz podplata izdrl žebelj. Potrebna je bila zdravniška intervencija in lahko bi šel za nekaj dni bolovat. Cudim se, kakšno srečo imajo avtomobili, ki dnevno vozijo mimo, pa odnesejo cele gume. Ali pa jih ne. Prostor pred pocinkovalnico je postlan z žebli, odkar ta obrat tam dela.

Nečistoče je v tem okolišu še in še. Sprašujem se, ali res ni nihče zadolžen za to, da bi take stvari videl in ukrepal. Ne vem ali so za to zadolženi najbližji obrati, ali je za to v tovarni posebna služba. Vem pa, da je čistoča, red in končno tudi varnost delovnega okolja eden od osnovnih pogojev za dobro počutje delavca. Saj mislim, da ne bi bilo treba veliko. Dovolj bi bilo enkrat tedensko pomesti, pograbit ali pa z vodo sprati teren in pospraviti navlako. Verjemite, nam bi to veliko pomenilo.

Marjan Gašperin

Delavnica za popravilo cestnih vozil

Ogled zagrebškega velesejma

V soboto, 18. septembra je ravnateljstvo ŽIC organiziralo enodnevno ekskurzijo za učence zaključnih letnikov poklicne železarske šole.

Nekaj minut čez šesto uro smo se izpred šolskega poslopja odpeljali z dvema avtobusoma proti Zagrebu. Kmalu se je v avtobusih oglasila pesem in vožnja je v prijetnem razpoloženju hitro minevala. Po kratkem postanku pri Brežicah, smo bili po treh urah vožnje že pri prvem semaforju v Zagrebu. Že tu, čeprav precej daleč od razstavnih paviljonov, smo lahko opazili izreden vrvež. Na cesti je bila dolga kolona vozil tako, da smo se prav po polževo premikali naprej. Po kakšnih 40 minutah vožnje, po slabo prometno urejenem Zagrebu, smo se končno le ustavili pred razstavnimi prostori. Tu se je trlo izredno

mного ljudi, ki so v Zagreb pripotovali iz različnih koncev domovine, pa tudi tujcev ni manjkalo.

Nad glavami te množice plapolajo zastave 55 dežel z vseh celin. Približno ob pol enajstih smo vstopili skozi vrata sejmišča. Najprej smo si ogledali paviljon Čehoslovaške. V njem prevladuje predvsem steklo. Lahko smo si ogledali celo zbirko različnih kozarcev, steklenic, stenskih svetilk itd. Pred češkoslovaškim paviljonom pa razstavljajo tudi nekaj novih modelov tovornjakov, dvigal, vilicarjev... Od tu smo odšli v kitajski paviljon. Kitajska letos po petnajstih letih zopet razstavlja na sejmu, žal pa svoj paviljon zaprejo že ob 11. uri dopoldan tako, da si glavne atrakcije sejma ni smogli ogledati.

V paviljonu Sovjetske zveze razstavljajo najnovejše dosežke znanosti in tehnike. Videli smo miniaturni »Lunohod«, veliko avtomatsko strožnico, avtomatski stroj za valjanje okroglih profilov, razne vrste merilnih naprav, izredno zanimiva pa je bila tudi maketa moderne železarne. V sovjetskem paviljonu smo se zadržali kar debelo uro, toda ogled je bil kljub temu zelo površen.

Sledil je ogled jugoslovanskega razstavnega prostora, kjer sem si ogledal izdelke naše lesne industrije, elektroindustrije, kovinske industrije, avtomobilske industrije in kemične industrije. Z veseljem smo ugotovili, da naši izdelki prav nič ne zaostajajo za tujo industrijo.

Čas nas je že zelo preganjal, da smo si na hitro ogledali paviljone Avstrije, Italije, Španije, Brazilije, Peruja, Indije, Japonske in Švice.

Ob koncu smo si ogledali še paviljon NDR, kjer je bilo mnogo zanimivih stvari, posebno pa se mi je vtisnil v spomin tkalni stroj in pa izredno zanimivi izdelki optike in finomehanike.

V petih urah, kolikor smo imeli na razpolago za ogled, smo videli mnogo zanimivih in lepih stvari tako, da si je vse težko zapomniti in registrirati, toda časa je bilo veliko, veliko premalo.

Izredne vtise z velesejma pa žal pokvarijo izredno vsiljivi prodajalci raznega kiča, slabih igrac in drugih drobnarij, ki motijo obiskovalce s svojim vpitjem.

Preden pa smo zapustili razstavni prostor sem se pri nekem uslužbencu velesejma pozanimal za še nekatere podrobnosti.

Na letošnjem velesejmu razstavlja kot sem že omenil 55 držav iz vseh petih celin. Razstavni prostor je velik 270.000 m². Na sejmu je razstavljenih 300.000 predmetov, katere je izdelalo oziroma razstavilo 1977 domačih podjetij in 5038 tujih razstavljalcev.

Ce si človek ogleda te številke, se potem več ne čudi, da si nekdo ni mogel ogledati ameriškega paviljona ali paviljona številnih drugih držav.

Ce bi hotel videti vse, bi potreboval najmanj teden dni časa.

Precej utrujeni smo se pozno popoldne odpeljali proti Jesenicam, polni prelepih vtisov. Bili smo seznanjeni z mnogimi novimi stvaritvami.

Upam, da sem vsaj malenkostno približal Zagrebški velesejem bralcem, kdor pa želi imeti kompletno predstavitev te velike prireditve, si jo mora ogledati od blizu, kajti z besedami se vsega lepega in zanimivega ne da opisati. B. r.

Pred sobotnim srečanjem prijateljev koroških Slovencev

Vsako srečanje z ljudmi, ki enako mislijo in čutijo je prijeten dogodek, še lepši pa je, če se srečajo ljudje, prijatelji, ki jih povezuje skupna skrb in skupni boj za osnovne socialne in gospodarske pravice svoje narodnostne skupnosti, ki jo od matične domovine ločuje že dvakrat krivično začrtana meja. To je sicer danes resnica, ki jo ni mogoče spreminjati, resnica pa je tudi, da ta narodnostna skupnost še vedno bije težak boj za ohranitev materinega jezika, za svojo enakopravnost, za svojo kulturo in osnovne socialne in gospodarske pravice, ki so ji sicer zagotovljene z avstrijsko državno pogodbo z leta 1955, ki pa so še vedno le deklarativne. Kljub temu, da je od zmage nad fašizmom preteklo več kakor četrto stoletje, se morajo koroški Slovenci v neenakopravnem položaju še vedno boriti za uveljavljanje osnovnih življenjskih pravic, ki jim pripadajo po ustavi, po mednarodnih pogodbah in po človeških pravicah. Še več, v zadnjem času se celo stopnjujejo pojavi novega šovinizma, gonja proti slovenskemu pouku v šolah, proti dvojezičnim napisom, skrunjenje slovenskih kulturnih in partizanskih spomenikov, politični in gospodarski pritiski ter drugo.

Prijatelji z obeh strani Karavank, združeni v tem boju, se bodo srečali jutri, v soboto 25. septembra v Delavskem domu na Jesenicah. To je samo nadaljevanje in poglobljanje stikov naše občine s Slovenci onstran Karavank, ki so se bolj ali manj učinkovito razvijali vsa povojna leta. Stiki med nekdanjimi koroškimi partizani, kulturnimi organizacijami, literati, mladino, planinci, gasilci in drugimi, ki so vedno bolj živi, morajo dobiti še bolj organizirano in tvorno obliko. Srečanje pa naj pomeni tudi nadaljno krepitev naše lastne odgovornosti in zavzetosti, kot najbližjih sosedov naše narodnostne skupnosti na Koroškem, pri ohranjanju in krepitevi slovenske narodne zavesti med njimi. Zato bomo potovali v Celovec, Beljak, Borovlje, Pliberk... namesto v Klagenfurt, Villach, Ferlach, Bleiburg... Zato bomo v trgovini na dvojezičnem območju Koroške v materinem jeziku zahtevali kar želimo in v gostilni bomo pili pivo in vino in ne Wein in Bier... Na pismo ali kartico, ki jo pišemo sorodniku ali znanцу v Avstrijo, bomo poleg Eisenkappel napisali tudi Železna Kapla... Krepi in poglobljali bomo že načete stike s slovenskimi organizacijami na Koroškem, predvsem z Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem, ki je neustrankarska in politično nevezana napredna narodna organizacija, s Slovensko prosvetno zvezo, ki vključuje 23 prosvetnih društev in skupin ter Zvezo koroških partizanov. Sodelovali pa bomo tudi z vsemi ostalimi slovenskimi organizacijami in društvi na Koroškem, katerih dejavnost izvira iz iskrene skrbi za obstoj našega ljudstva. Iskreno pa bomo pozdravili tudi sleherno sodelovanje z avstrijskimi organizacijami in društvi, ki spoštujejo našo narodnostno skupnost na Koroškem kot enakopravno avstrijskemu narodu. Z vsem tem bomo krepili in pospeševali dobre odnose med sosednjima narodoma, pri čemer nam bo najmočnejši most zblíževanja ravno naša narodnostna skupnost na Koroškem.

S tako orientacijo prijatelji koroških Slovencev prirejajo že drugi večer, drugo srečanje, ki naj da temu gibanju v občini tudi bolj organizirano obliko, predvsem pa bolj konkretne rezultate. Take oblike našega dela in ponašanja, bodo tudi največja opora in pomoč našim rojakom onstran Karavank v njihovem boju za enakopravnost slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Dobri sosedski odnosi z Avstrijo in avstrijskim narodom, kar je prav tako v interesu prijateljev koroških Slovencev, pa se ne more razvijati in krepiti na račun zmanjševanja pomena in vloge ali celo ignoriranja naše narodnostne skupnosti na Koroškem. Dobri in iskreni sosedni odnosi z Avstrijo, so za nas lahko samo v okviru spoštovanja slovenske narodnostne skupnosti kot samostojnega in enakopravnega subjekta v avstrijskem državnem prostoru. To pa je hkrati tudi neprecenljiv prispevek k miru in mirnemu sožitju med narodi, kar želimo tako mi, kot avstrijski rodoljubi.

Sobotnega srečanja na Jesenicah se bodo s Koroške udeležili tudi predstavniki Slovenskih organizacij na Koroškem, Slovenske prosvetne zveze, Zveze koroških partizanov, predstavniki uredništev glasil: Vestnik, Naš tednik, Mladje, Kladio in koroški literarni delavci in slikarji. Predstavniki s Koroške bodo ostali na Jesenicah tudi v nedeljo kot gostje kulturno-umetniškega kluba Tone Čufar.

Joža Varl

Srečanje s koroškimi rojaki

(Nadaljevanje iz 4. strani)

mislijo, da jih matična dežela premalo podpira. Tega mnenja so bili tudi vsi ostali udeleženci mitinga. Koroški Slovenci so izrazili željo po večji povezanosti s Slovenijo. In prav povezava med nekdanjimi tovariši v boju proti okupatorju je del te povezave.

V prisrčnem pogovoru so borci obujali spomine. Posebno pa so bili veseli, da se ohranja naša beseda tudi na tem koščku slovenske zemlje, ki je kljub mnogim žrtvam ostal izven naših meja. Res je bilo prijetno slišati slovensko besedo — pesem v Avstriji, kjer se ekstremni del nemških prebivalcev bori proti Slovincem in njihovi kulturi. Ob zvokih borbenih pesmi smo se razšli.

Naša skupina je nadaljevala pot proti št. Jakobu. Ustavili smo se v slovenski gostilni »Pri Šimeju«. Gostilničar je zaveden Slovenec, ki širi slovensko kulturo po okoliških vaseh. Večkrat obišče tudi Ljubljano in se udeležuje tamkajšnjih kulturnih prireditvev. Pri njem se tudi zbira vsa zavedna mladina iz št. Jakoba in sosednjih vasi. Tudi ta dan smo naleteli na družbo dijakov s slovenske gimnazije v Celovcu. Kmalu smo postali prijatelji. Začeli smo prepevati slovenske narodne in partizanske pesmi. Večkrat so nas spravili v zadrego, ker so sami bolje znali besedila, kot mi. Pogovarjali smo se tudi o njihovih narodnostnih problemih. Iz razgovora smo spoznali, da so mnogokrat bolj revolucionarni kot starejši, kajti zavedajo se, da je od njih odvisen nadaljni obstoj slovenske manjšine v Avstriji. Ker pa smo bili vsi dijaki, je pogovor

kajpada stekel tudi o šoli. Potožili so nam, da so nezadovoljni z učnim programom, ki je že zastarel. Zelo se veselijo novega šolskega poslopja in upajo, da bo le-to pospešilo spremembe v učnem načrtu. Želijo si tudi povezavo s slovenskimi gimnazijci. Odločili smo se za medsebojno sodelovanje, ki bi jim dajalo podporo pri njihovem nadaljnjem prizadevanju za ohranitev slovenstva.

Dobro so poznali tudi zgodovino teh krajev med NOB. Peljali so nas na pokopališče, kjer je pokopanih osem od dvanajstih partizanov. Tu so nam pripovedovali o njihovem pokolu.

Ko smo se vrnili s pokopališča, nas je prijazni gostilničar zaprosil, naj pred odhodom zapojemo še nekaj slovenskih pesmi. Njegovi želji smo še z večjim veseljem ustregli, ker so se nam pridružili tudi domačini. Ob slovesu smo si obljubili, da se bomo še srečali. Ko smo skozi okno avtobusa opazovali lepo koroško pokrajino, smo lahko bolje razumeli njihovo ljubezen do svoje zemlje in svojega naroda.

Vračali smo se čez Korensko sedlo in med potjo smo v avtobusu zopet prepevali. Kar prehitro smo bili na Jesenicah.

Izlet nam je bil zelo všeč in zahvaljujemo se tistim, ki so nam omogočili, da zdaj boljše razumemo razmere v katerih živijo naši rojaki v Avstriji. Obljubljamo, da ta izlet ni bil zaman, kajti navezali smo stike s slovenskimi gimnazijci iz Celovca. Zavedamo pa se, da sami ne bomo zmogli vsega in bi za pomoč poprosili vse družbenopolitične organizacije v naši občini.

Dijaki 4. a razreda gimnazije Jesenice

Planšarji se vračajo s planine

KRAVJI BAL V BOHINJU

Preteklo nedeljo je bilo v Bohinju veselo. Okrog pet tisoč obiskovalcev iz vseh krajev Slovenije, je prišlo v bohinjski kot, da si ogleda tradicionalno prireditev Kravji bal, ki jo vsako leto uspešno organizira Turistično društvo Bohinj. Med obiskovalci je bilo tudi nekaj tujih gostov, ki so vneto pritiskali na sprožilce, da bodo lahko doma pokazali, kaj vse premoremo Slovenci. Prireditve se je začela že v soboto popoldan, s planšarskim večerom (Prireditve je bila popoldan; torej bi se morala imenovati: planšarsko popoldne).

V nedeljo so z enourno zamudo prignali krave s planin. V kulturnem programu, ki je nato sledil, so sodelovali: planšarji in planšarice, mešana pevski zbor iz Bohinja, godba na pihala iz Gorij, folklorna skupina Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice in instrumentalni kvintet »GORENJCJI« iz Radovljice.

Predsednik planšarskega odbora UKČEV CENE je povedal nekaj o težavah in problemih planšarjev na planinah. Poudaril je, da planšarstvo ne stoji na trdnih nogah in je treba najti rešitev, da se ohrani ta dolgoletna tradicija v bohinjskem kotu.

JANKO RABIC

... Pred leti je bila to najbolj obiskana in organizirana turistična atrakcija v Sloveniji. Ljudje so drli v Bohinj od vsepovsod. Sedaj se pripeljejo z avtomobili in avtobusi, takega obiska pa ni več.

Sam kulturni program je bil kar v redu, manjkalo je le dober napovedovalec, ki bi dal prireditvi večjo dinamiko in strajenost. Vstopnina — 5 din je bila kar znosna, medtem ko so cene pijačam in hrani krepko navili. Bi ne mogli neke prireditve organizirati tako, da bi si mogli tudi preprosti ljudje, domačini, nekajkrat na leto pošteno privoščiti. Ta problem je splošen, nacionalen. Turistična društva pošteno zasadijo kremplje v obiskovalčevo denarnico. Bi ne mogli organizirati nekaj solidnega, poceni za množice? Končno zadovoljne ljudske množice več proizvajajo.

Takele zabave so potrebne. Tovrstne prireditve na Gorenjskem stagnirajo, medtem ko se po Štajerskem in drugod razrašajo. Bomo res še vedno ostali »mrzli Gorenjci«? Pokazati bi morali več sproščenosti, elastičnosti, širokosrčnosti.

J. JEKLER

Ob spomenikih padlih prvoborcev

Pred leti se je veliko število nekdanjih aktivistov in borcev NOV z Jesenic in okolice, ter z Gorij pri Bledu, udeležilo odkritja spominskih plošč na Pokljuki. Dobro uro hoda od planinske kočice na Lipnici je bila ta dan odkrita spominska plošča padlemu prvoborcu Poldetu Stražišarju in njegovim tovarišem Ernestu Zajderju ter Ivanu Bernardu, ki so padli v bližini tega kraja julija 1942. Ivan Potočnik je

bil ranjen in so ga Nemci odpeljali v Begunje in nato v koncentracijsko taborišče Mauthausen, kjer je leta 1943 umrl. Tudi tu je bilo vmes izdajstvo in Nemci so, nič hudega sluteče utrjene borce presenetili in postrelili.

Nekoliko dalje od tega kraja je bila ta dan odkrita druga spominska plošča v spomin na prvoborca Staneta Bokala z Jesenic, ki je v bližini tega kraja izkervavel v zimi 1941/1942.

Nedolgo tega, sva s prijateljem, nekdanjim borcem, obiskala te kraje. Oba jeseniška prvoborca je dobro poznal še izpred vojne, toda ni bil navzoč ob odkritju spominskih plošč. V te oddaljene gorske samotne kraje le redko kdo zaide. Le posamezni planinci gredo tod mimo od Lipanske planine proti triglavskemu pogorju. Samotno je tu gori in morda ravno zato človek tem bolj doume ves smisel naše borbe proti okupatorju v času druge svetovne vojne in podživlja v kako težavnih okoliščinah so se morali boriti naši ljudje z nadmočnim sovražnikom. Koliko idealizma je bilo treba, koliko požrtvovalnosti, samoodpovedi in prepričanja v našo končno zmago, v času, ko je bila vojaška moč sovražnika še na višku in ko nismo imeli od nikjer pomoči.

Na poti sta naju dohitela mlada človeka, fant in dekle, po videzu študenta iz Ljubljane. Pogovor je nanesel na osvobodilno borbo, ki jo nekateri ljudje danes kaj radi podcenjujejo. Na borbo, ki je zahtevala toliko število človeških življenj in toliko gorja. Temu razgovoru bi morali prisluhniti tisti, ki vedo povedati toliko slabega o naši mladini. Precej sta sicer vedela o dogodkih iz časov narodnoosvobodilnega gibanja, precej novega pa sta zvedela na tej poti.

Ustavili smo se ob spominski plošči Poldeta Stražišarja in tovarišev in tu je imel moj prijatelj dovolj prilike, da je govoril o naši borbi, posebno o poteku bojev na Gorenjskem, posebno še na Pokljuki, Mežaklji, Jelovici in pod Stolom. Vsi trije smo doživljali v mislih tiste čase o katerih nam je prijatelj pripovedoval. Mlada človeka sta kar naprej spraševala o vseh podrobnostih in prijatelj je marsikdaj prišel v zadrego, ko ni našel pravega odgovora. Dekle je med skalami nabralo šopek planinskega cvetja in ga položila pred spominsko ploščo. Šli smo še dlje skupaj do spominske plošče Staneta Bokala in tudi tu postali. Še smo postali in kar neradi smo se ločili. Zaželela sva jima srečno pot, ko sta odhajala proti Triglavu z željo, da bi srečala še mnogo takih mladih ljudi.

In končno bi morda tudi tisti, ki danes uživajo pride bitve naše osvobodilne borbe le pomislili, kako težko smo si priborili svobodo. Nekateri res kaj radi pozabljajo, koliko trpljenja je bilo. Naši ljudje so umirali v borbi z okupatorjem, na moriščih kot talci, v zaporih in koncentracijskih taboriščih, zato da bi potomci živeli lepše življenje.

Dohodek tombole za športno dejavnost

Dohodki Športnega društva Jesenice, ki jih ta dobi od občinske zveze za telesno kulturo so premajhna, da bi lahko zadostili najnujnejšim potrebam. Zato so se športni delavci že v začetku leta menili o možnostih, kako dobiti še nekaj denarja. Zato je bilo organizator letošnje tombole poleg košarkarskega kluba še Športno društvo. V nedeljo se je na hokejskem igrišču Podmežakljo, ki je mimogrede povedano postalo v teh dneh zaradi začetka del pri montaži strehe, pravo delovišče, zbralo približno 4000 Jeseničanov in okoličanov, da preiskusijo srečo. Tako organizatorjem, kot tudi obiskovalcem je bilo vreme izredno naklonjeno, saj je bilo po nekaj zelo hladnih dnevih v

nedeljo popoldne kar prijetno na toplem soncu.

Organizatorji tombole so pripravili 440 manjših, vendar vrednih dobikov ter 20 glavnih dobikov. Največ sreče je imel osemnajst letni Andrej Dežman iz Podhoma, sicer zaposlen v Vezeni Bled, saj je imel prvi izpolnjeno tombolsko karto. Ker še nima avtomobila, je dejal, da bo Škodo obdržal. Drugo nagrado, spalnico pa je dobil Danilo Knežević s Koroške Bele zaposlen v strojni delavnici na Javorniku in tretjo 5 ton cementa Milan Potokar z Blejske Dobrave, zaposlen kot pleskar pri SGP Sava.

Na nedeljski tomboli je bilo prodanih 17 tisoč tombolskih kart, dohodek pa je namenjen športni dejavnosti.

Sektorska gasilska vaja

V soboto, 18. septembra, nekaj pred 19. uro, so bili gasilci obveščeni o »požaru« na Hrušici. Na požarno mesto so takoj odhiteli gasilci poklicne gasilske in reševalne čete železarne Jesenice, člani gasilskih društev Jesenice-mesto, Planina pod Golico, Blejska Dobrava in Hrušica. Vodo za gašenje požara so črpali iz Save in jo po verižnem sistemu, v katerega so bile vključene štiri motorne brizgalne in dve cisterne, dovajali na požarno mesto. Pri gašenju »požara«, oziroma sektorski gasilski vaji, ki so jo organizirali v okviru požarno varnostnega tedna, je sodelovalo 54 gasilcev. Kot nam je v ponedeljek dopoldne povedal predsednik občinske gasilske zveze Jesenice tov. Kejžar, so bili z udeležbo gasilskih društev in tudi s samim potekom sektorske vaje zadovoljni in je uspela.

Operativni štab pri občinski gasilski zvezi je narečil vsem gasilskim društvom, da v dneh od 19. do 26. septem-

bra, to je v požarno varnostnem tednu, izvedejo na svojih območjih mokre vaje in pregledajo orodje ter sredstva, ki jih imajo na voljo za gašenje požarov. Na današnji seji upravnega odbora občinske gasilske zveze, bodo spregovorili tudi o preventivni požarni varnosti in o oblikah, ki naj bi jih v naši občini uveljavili, da bi ta dobila mesto, ki ji pripada. Ker v tem tednu ne bo mogoče opraviti vseh nalog, bodo pozikovali predavanja organizirati do konca tega leta s tem, da bodo prisotnim prikazali nekaj ozkometražnih filmov s področja požarne varnosti. Republiška gasilska zveza je ob letošnjem požarno varnostnem tednu izdala tudi precej gesel, ki jih bodo mladinski in kulturno-prosvetni referenti namestili na vidnih mestih, izdali pa so tudi posebne znamke po 1 in 2 dinarja, za kritje minimalnih in najnujnejših stroškov od gasilskih društev do republiške gasilske zveze.

FILM • FILM • FILM • FILM • FILM

Ples vampirjev

Ta zanimiv film je posnel znani ameriški režiser poljskega rodu Roman Polanski, sam pa je tudi s pomočjo Gerarda Bracha napisal scenarij zanj. Če bi film gledali površno, bi nas verjetno razočaral, saj bi ugotovili, da gre le za kopijo nanih srhljivk o Draculi. Zato bom najprej predstavil vsebino filma (ta je pri površnem gledanju seveda najvažnejša):

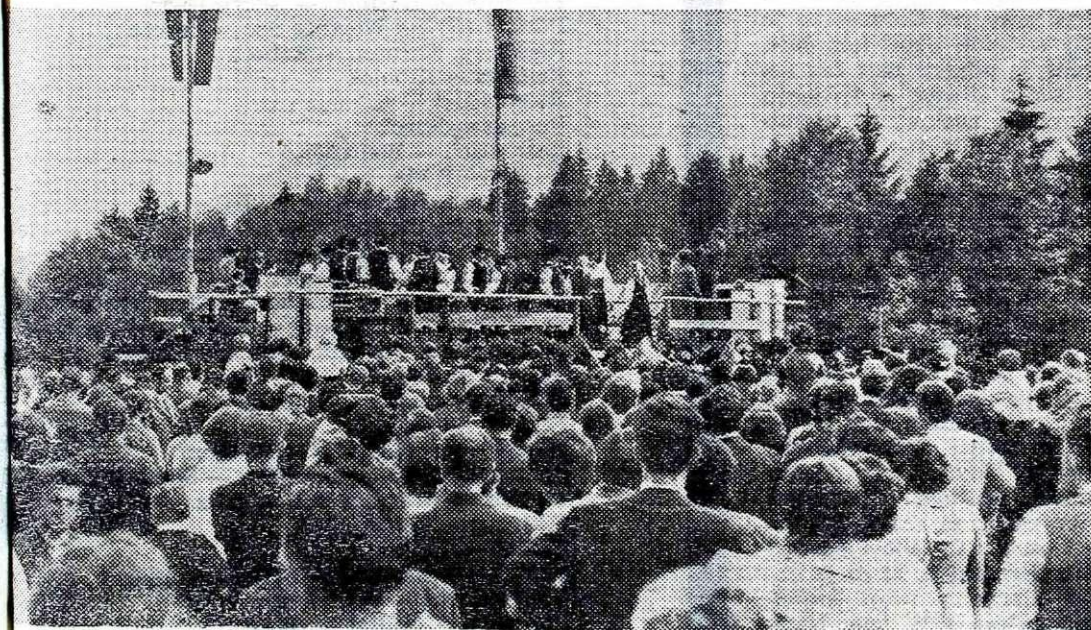
V neko vas v Transilvanskih Alpah prideta angleški znanstvenik in njegov pomočnik, da bi odkrila kaj več o vampirjih, to je o demonskih prikaznih, ki baje svoji žrtvi z dolgima očnikom pregriznejo vrat in ji izpijejo kri. Tako prideta neko samotno gostilno, v kateri profesor najprej opazi eno česna, ki naj bi po ljudskem izročilu preganjali vampirje. To se zdi profesorju sumljivo. Njegove sumnje potrjuje, da je v bližini star grad. Nekega večera vampir bišče gostilničarjevo hčer in ji med kopanjem pregrizne vrat in odvede s seboj. Čez nekaj časa umre tudi gostilničar. Profesor mu hoče v srce zabiti priostreno leskovo palico, kar bi umorilo njegovo dušo in tako ne bi mogel postati vampir. Toda, bila sta prepozna in gostilničar je kot vampir bežal v grad, profesor in pomočnik pa sta mu sledila. Ko sta prišla v grad, ju je po vrsti srhljivih prizorov sprejel lastnik gradu, nek star grof. Ponudil jima je prenočišče in jima ljubeznivo razkazal ljudi, ki živijo z njim v gradu. Ponoči pa je mladi profesorjev asistent zaslišal petje lepe gostilničarjeve hčere, v katero se je že pred tem zaljubil. Sklenil je, da jo išče. Po vrsti razburljivih noči je končno prišla noč, v kateri so se na plesu zbrali vsi vampirji iz okolice, za svojo žrtev pa so izbrali lepo dekle, v katero je bil asistent zaljubljen. O mnogih zapletih sta jo končno rešila in jo s kočijo odpelala proti domu. Tedaj pa so dekletu iznenada zrasli veliki, vampirski zobje. Presenečeni mladenič se še ni zavedel, kaj se je zgodilo, ko mu je lepa prijateljica pregriznila vrat.

To je torej vsebina filma, ki pa je režiserju Polanskemu služila le kot ozadje za izpoved svojih idej o življenju in smrti, v katerem živimo. Režiser se pogosto zateka k demoničnim skrivnostnim prikaznim, v svet teme in groze, da bi priklical svoj izraziti pesimizem. A to mu, vsaj v tem filmu, povsem uspelo. Pozoren gledalec je lahko ugotovil, da se režiser zgraža nad svetom in da ga je strah prihodnosti. Za razumevanje filma je bil najpomembnejši zadnji stavek, ki ga reče režiser sam: *zlo se širi po vsem svetu in mnogokrat nevede raznašajo celo tisti, ki so se proti njemu borili*. To je osnovna ideja filma, ki si jo velja zapomniti.

Zdaj pa še nekaj o izvedbi te ideje, oziroma o izvedbi samega filma: režiser je spet pokazal svojo spretnost, da očene gledalca strah v kosti in svoj smisel za obešenjaški humor. Glasba je bila zelo dobra in je stopnjevala napetost posameznih prizorov; tudi kamerman je bil zelo vešč, da o gralcih ne govorim: sam režiser R. Polanski se je predstavil v naslovni vlogi (bil je odličen), njegova žena, žal pokojna Sharon Tate (manj odlična) in spet zelo dober Jack Mac Lowran. Skratka, film je bil v primerjavi z ostalim (zelo slabim) sporedom v naših kinematografih, res dober.

Igor Škrli

FILM • FILM • FILM • FILM • FILM

adicionalno turistično prireditev v Bohinju — KRAVJI BAL — je letos obiskalo nekaj tisoč ljudi

Novo šolsko leto v osn. šoli Kor. Bela

Na osnovni šoli Koroška Bela so lani imeli 24 oddelkov in sicer 22 na šoli na Koroški Beli in dva oddelka na Blejski Dobravi. Na Koroški Beli je bilo 627 učencev, na Blejski Dobravi pa 38. Učni uspehi so bili v lanskem šolskem letu zelo dobri. Na Blejski Dobravi je v enem oddelku izdelalo 95% otrok, v drugem 100%, to je vsi. Na Koroški Beli pa je bil učni uspeh 95,05%. Kar v dveh osmih razredih je bil učni uspeh 100%, v višjih razredih pa je imel 100% učni uspeh še en šesti razred. V nižjih razredih pa so vsi učenci izdelali še v petih oddelkih.

Dobre učne rezultate na osnovni šoli Koroška Bela potrjuje tudi to, da je od 54 učencev, ki so se pred osmimi leti vpisali v prvi razred osnovne šole z uspehom dokončalo kar 43 učencev ali le nekaj manj kot 80%. Ta podatek uvršča osnovno šolo na Koroški Beli med slovenske šole z najmanjšim osipom. Prav gotovo bi bil ta osip še manjši, če bi sestav učencev ne bil zelo raznolik. Med drugim na primer je kar 12% učencev iz neslovenskih družin.

Novo šolsko leto na osnovni šoli Koroška Bela začnemo ob delnem pomanjkanju učnih moči in precejšnji stiski s prostorom. Na razpis za dvojne učne moči se je javila samo ena, tako, da so zato morali na Blejski Dobravi združiti pouk obeh oddelkov za eno učno moč, pri vpisu v prvi razred pa so bili prisiljeni odkloniti vse pogojno vpisane, ker je seveda izzvalo precej nejevolje pri starših. Na osnovni šoli Koroška Bela imajo kar 130 vozačev. Zanje so uredili prostor za podaljšano bivanje, vendar ne za celodnevno bivanje, saj šola nima prostora za ureditev kuhinje. Prostor za vozače, v katerem se do odhoda avtobusov pod nadzorstvom pedagogov učijo in izdelujejo naloge, so pridobili s preureditvijo zbornice, zbornico pa premestili v zasilen pro-

stor. Z nadzidavo telovadnice, katere streha itak pušča, bi pridobili nekaj nujno potrebnih prostorov, vendar pa za uresničitev tega za enkrat še ni izgledov. Neprimerni so tudi prostori varstveno vzgojnih oddelkov za katere skrbi šola. Medtem ko so prostori na Koroški Beli več ko prezasedeni in je ob tem varstvena vzgoja predšolskih otrok na Javorniku še zmerom nezadostna, pa na Blejski Dobravi starši ne kaže-

jo dovolj zanimanja za varstvo predšolskih otrok, saj kapacitete niso izkoriščene. Na osnovni šoli Koroška Bela iz pedagoških razlogov za višje razrede še niso uvedli izmeničnega pouka. Toda, če v doglednem času ne bo odpravljena stiska z učnim prostorom se bodo morali tudi učenci višjih razredov pridružiti izmenskemu pouku, ki ga že imajo učenci nižjih razredov.

... in gimnaziji Jesenice

V lanskem šolskem letu je bilo na jeseniški gimnaziji 330 dijakov. Zanimivo je, da je bilo več kot dve tretjini deklet in sicer 224, fantov pa 106. Okoli 56%, torej več kot polovica je bilo dijakov iz radovljiške in drugih občin. In spet je zanimivo, da so ti dijaki — vozači neprimerno boljši učenci kot pa dijaki iz jeseniške občine in še posebej z Jesenic.

Po opravljenih izpitih koncem avgusta in v začetku septembra je lansko šolsko leto z uspehom izdelalo 93,3% dijakov, kar je lep in tudi od prejšnjega leta boljši učni uspeh. Tudi poprečna srednja ocena na gimnaziji 3,49 je dokaz o dobrih učnih uspehih. Z lanskim šolskim letom je jeseniška gimnazija dala tudi 83 novih maturantov. Od vseh dijakov, ki so bili prepuščeni k maturi je padel samo eden. Lani je bil na gimnaziji najboljši razred drugi b, v katerem so izdelali 100%, torej so vsi dijaki. Blizu temu učnemu uspehu in precej nad poprečjem gimnazije pa sta bila še lanski III. b in IV. b razred.

Letošnje šolsko leto je bil vpis na gimnazijo močan, kot že ne pomnijo nekaj let nazaj. V treh prvih razredih so kar 104 dijaki, torej v dveh razredih po 35 in v enem 34 dijakov. V okviru ustanovitvenega šolskega centra pa je letos na gimnaziji tudi začela srednja ekonomska šola z enim oddelkom, v katerem je 33 dijakov, od tega 30 deklet in samo trije fantje.

Na gimnaziji so novo šolsko leto začeli z zadovoljivim sestavom pedagoškega kadra. Pomanjkljivo je zasedena le matematika, kar pa je splošen slovenski problem. Med počitnicami so bili vsi prostori gimnazije ne samo prebeljeni, temveč tudi drugače preurejeni, opremljena pa je bila tudi nova učilnica strojepisja za potrebe ekonomske šole. Za ustanovitev šolskega centra, ki ga sestavlja jo gimnazija, srednja medicinska šola in novoustanovljena ekonomska šola, se je z referendumom odločila večina pedagožev na gimnaziji in medicinski šoli. Seveda se bo center organizacijsko formal in utrdil tekom šolskega leta, reševati pa bo moral vrsto problemov, od katerih bo najnujnejši in tudi najtežji — potrebni šolski prostori. V stavbi gimnazije že prihodnje leto ne bo prostora za novi oddelke ekonomske šole, v neprimernih prostorih pa deluje tudi medicinska šola. V načrtu je, da bi z adaptacijo in nadzidavo gimnazije pridobili vsaj deset učilnic in zraven pripadajoče kabinete in druge prostore. S tem pa bi bil tudi za daljšo prihodnost rešen problem učnih prostorov šolskega centra v celoti in še posebej medicinske šole in novoustanovljene ekonomske šole. Direktor gimnazije in zaenkrat tudi prvega oddelka srednje ekonomske šole profesor Bratko Škrli je izrazil upanje, da bodo prepotrebni učni prostori novega šolskega centra zagotovljeni že v letu 1973.

Marjan Skumavec razstavlja na Jesenicah

V soboto 25. septembra bodo ob 18. uri v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah odprli samostojno slikarsko razstavo študenta Akademije za likovno umetnost Marjana SKUMAVCA. To je tudi njegova prva samostojna razstava, čeprav to ne izpričuje njegove likovne aktivnosti. Avtor je namreč lansko leto prejel študentsko Prešernovo nagrado za risanje.

Razstavljaalec je bil rojen leta 1947 v Jurkloštru na Stajerskem. Dve leti je bil zidarski vajenec, vendar ga je talent vodil na drugačno pot. Po končani šoli za oblikovanje v Ljubljani (risanje Tone Žnidaršič), se je vpisal na Akademijo za likovno umetnost in tri leta študiral slikarstvo pri prof. G. Stupici.

Na Jesenicah se slikar predstavlja z deli v olju, linorezi in lesorezi. Vsa razstavljenata dela so v večini nastala v obdobju letošnjih počitnic — julij, avgust. Njegovi motivi so vzeti iz vsakdanjega življenja.

Razstava bo odprta vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure do vključno 6. oktobra.

Iz Čufarjeve zapuščine

Najzanimivejši literarno-zgodovinski zapis

Urednik Čufarjevega zbrana dela, ki pa še ni izšlo, je našel med Čufarjevimi rokopisi tudi 15 strani Čufarjevega romana »Ljudje iz kleti« (strani od 40 do 54). Posebna zanimivost in tudi vrednost tega rokopisa pa je v tem, da je na njegovi narobni strani natipkan odlomek še ne dokončno ugotovljenega daljšega proznega teksta (strani od 1 do 16, brez strani 13) enega največjih sodobnih hrvaških pesnikov Ivana Gorana Kovačiča, avtorja slavne in tudi v slovenščino prevedene pesnitve »Jama«, napisane med vojno. (V njej je opisana mučeniška smrt borca, ki so mu ustaši izkopali oči — podobna smrt je kmalu zatem doletela še samega avtorja te pesnitve!) —

T. Čufar in I. G. Kovačič v pričevanju D. Tadijanovića

Med zbiranjem Čufarjeve zapuščine sem našel dva teksta, ki sta me prav posebno zanimala: recenzijo Čufarjeve pesnitve »Železobeton« izpod peresa Ivana Gorana Kovačiča in pa daljši odlomek hrvaške proze z naslovom »Balast« katere avtor je prav tako Kovačič.

Recenzija z naslovom »Jedan pravi proletarski pesnik« je bila natipkana na Čufarjev pisalni stroj s kurzivnimi črkami, iz česar sem sklepal, da jo je napisal Kovačič bodisi sam, ko je bil v Sloveniji ali ko je bil Čufar v Zagrebu, bodisi da jo je prepisal Čufar iz Kovačičevega

Med Čufarjevo zapuščino pa je še en Kovačičev tekst: neskrajšana ocena Čufarjeve pesnitve »Železobeton«. Urednik Čufarjeve zapuščine Cvetko Zagorski je poslal zdaj odlomek romana »Ljudje iz kleti« muzeju NOB na Jesenicah (za Čufarjevo spominsko sobo), obenem pa »Železobeton« v objavo spremno besedilo, ki je napisano sicer že leta 1958, ob izidu proznega izbora Toneta Čufarja »Nova gaz«, vendar do zdaj v celoti še ni bilo objavljeno. (Odlomek so objavili »Naši razgledi« 1960-8.) — Tudi Dragutin Tadijanović, ki ga članek omenja, je pomemben hrvaški pesnik, Michael Gold pa Američan, urednik levičarskih listov in pisatelj.

rokopisa. Mojo pozornost je še posebej vzbudilo dejstvo, da je bila skrajšana recenzija objavljena v »Književniku« (Zagreb, 1933, št. 2), še preden je bil natisnjen sam »Železobeton«; pesnitev je napisal Čufar spomladi 1932, objavil pa mu jo je tedanji krščansko socialistični (levičarski) »Mladi plamen« (urednik Jože Slak) 1934. leta, v št. 5—7 s posvetilom Antonu Thalerju, »značajnemu in kremenitemu jeseniškemu kovinarju«.

Neskrajšan Kovačičev tekst recenzije se glasi (v prevodu):

PRAVI PROLETARSKI PESNIK

Naši mladi pesniki pišejo in izdajajo knjige. Potem pa drugi, podobni prvim, pišejo kritike in vsemu temu pravijo: socialna poezija, proletarska literatura, avtorje pa imenujejo predstavnike proletariata.

Ce zares kritično pregledamo vse, kar pišejo ti mladi avtorji, pridemo do sklepa, da je vse to: socialna literatura prvega nadstropja.

S slavenskim proletarskim dramatikom, piscem romanov in pesnikom Tonetom Čufarjem ter z njegovo poezijo pa ni tako. Kot pravi proletarec je spoznal »solo življenja«: bil je pastir, voznik, vajenec, mizar in tovarniški delavec na Jesenicah.

Ves svoj talent in vse zmožnosti je zastavil, da pokaže resnično podobo življenja. kakor jo je doživel in jo doživljajo milijoni Čufarjev. Tone Čufar je postal izrazit predstavnik proletariata, njegova poezija pa prava, iskrena, doživljiva proletarska poezija.

V njegovi poeziji so vse težnje, vse trpljenje, vsa moč in vsa bojevitost kolektiva. Borbeno optimističen, progresiven in kritičen je dal s svojo poezijo to, kar terjamo od vsakega proletarskega pes-

nika in od vsakogar, ki ponuja svoje zmožnosti skupnemu napredku.

Tudi Čufar je blodil. Tudi on se je kdaj pa kdaj okopal v mlačni vodi sentimentalnosti. Ampak vse to je odpustljivo in razumljivo. Čufarju manjka znanja, kar izvira iz njegovih proletarskih okoliščin.

Tudi on je bil individualist, ko se je pa umiril, se je vrnil h kolektivu. V njegovi poeziji živi močan, odločen in bojevit kolektiv.

Njegova najmočnejša, razumska, ampak tudi globoko doživljiva pesem »Železobeton« pomeni vrh Čufarjevega pesniškega ustvarjanja in hkrati odkriva vso moč, mladost in trdoživost tlačenega razreda.

Ta pesnitev, polna bistrih in globokih misli, preprosta v izrazu in trdna kot železobeton, je redek primer prave, iskrene in doživljive socialne poezije pri nas.

Čufarja lahko postavimo s to pesmijo v vrsto z ameriškim pesnikom Michaelom Goldom.

Njegova poema »Železobeton« je prav tako močna kakor Goldova poema »Čudni pogreb v Braddocku«.

Braddock in Jesenice.

Pravi proletarski predstavnik kolektiva v Braddocku Michael Gold in na Jesenicah Tone Čufar...

»Književnik« je objavil to poročilo z drobnimi slogovnimi spremembami le od 6. odstavka naprej in po tem viru je povzet tudi ponatis v prvi knjigi zbranih del I. G. Kovačiča (»Prvi koraci«, Nakladni zavod Hrvatske, 1949).

Prav tako kot omenjeno poročilo je bil natipkan s Čufarjevim pisalnim strojem tudi Kovačičev odlomek daljšega proznega teksta »Balast«. Ker obsega odlomek kar 15 strani, sem sklepal, da sta morala živeti Kovačič in Čufar dalj časa skupaj, če ni Čufar stroja Kovačiču posodil. Povrh vsega pa je zanimivo še to, da je Čufar natipkal na narobne strani tega teksta del koncepta za svoj roman »Ljudje iz kleti«!

Glede na vse to sem pisal uredniku Kovačičevih zbranih del pesniku Dragutinu Tadijanoviću in ga prosil za pojasnila. V obširnem pismu mi je Dragutin Tadijanović potrdil, da sta bila Kovačič in Čufar zares prijatelja in da se tudi on sam kot Kovačičev dolgoletni prijatelj spominja Čufarjevih obiskov v Zagrebu. »... Čufar je bil nekajkrat v Zagrebu pri Goranu, pri njem je tudi stanoval. Tudi jaz sem spoznal Čufarja prav pri Goranu; to je bilo verjetno okoli leta 1934. Čufar je objavil tisti čas neko svojo dramo o življenju delavstva, naslova se trenutno ne spomnim.« (»Polome«, drama v treh dejanjih, založba Ekonomska enota, 1934. — Op. pisca) Nadalje poroča Tadijanović, da je živel Čufar po osem in več dni pri Goranu, ki je stanoval tedaj v Dolgi ulici, »kjer je mnogo pisal (Čufar namreč — op. pisca); če se ne motim, je imel tudi majhen pisalni stroj z ležečimi črkami.« Kar pa se tiče proznega dela »Balast«, omenja Tadijanović, da je »Šimun Mužina, o katerem pripoveduje ta tekst, ena izmed oseb v Goranovi povesti Vlak harmonika, ki jo je objavil Goran v svoji knjigi Dani gnjeva 1936. leta. Napisal pa jo je Goran že leta 1933...«

(Ob tej priliki naj odgovorim tudi Čufarjevemu prijatelju in poznavalcem njegovega dela, ki sprašujejo, zakaj ni bila sprejeta v izbor Čufarjevih del (»Nova gaz«, Cankarjeva založba 1958) tudi ta pesnitev »Železobeton«:

Pesnitev »Železobeton« in še druge pesmi ter dramski teksti kakor tudi pripombe k njim niso izostale po moji krivdi, saj je izpadla iz knjige celo Čufarjeva fotografija.

Seveda bi morala biti knjiga, ki naj bi podala dokončno podobo Čufarjevih del, obširnejša in popolnejša, vendar sodim, da smo lahko zadovoljni, da je sploh izšla — saj so jo imele od leta 1948 v programu različne založbe, a je ni nobena izdala, dokler se niso odločno postavili za Čufarja njegovi rojaki.)

Cvetko Zagorski
(decembra 1958)

Slovenska imena krajev na Južnem Koroškem

Velikokrat se na naše uredništvo obračajo posamezniki ali organizacije z vprašanjem kako se ta ali oni kraj na Južnem Koroškem imenuje. Iz tega razloga danes objavljamo kraje na Južnem Koroškem, ki so obene tudi pošte.

Arnoldstein — Podklošter
Bleiburg — Pliberk
Brückl — Mostič
Diex — Djekše
Drobollach am Faaker See — Drobolje ob Baškem jezeru
Ebenthal, Kärnten — Žrelec
Eberndorf — Dobrla vas
Egg bei Hermagor — Br. o
Eisenkappel — Železna Kapla
Faak am See — Bače
Feistritz an der Gail — Bistrica na Zilji
Feistritz im Rosental — Bistrica v Rožu
Ferlach — Borovlje
Föderlach — Podravlje
Fürnitz — Brnca
Gallizien — Galicija
Globasnitz — Globasnica
Gödersdorf — Diča vas
Görtschach — Gailtal — Goriče
Grafenstein — Grabštajn
Griffen — Grebinj
Haimburg — Vovbre
Hermagor — Šmohor
Keutschach — Hodiše
Köstenberg — Kostanje
Köttmannsdorf — Kotmara vas
Krumpendorf — Kriva Vrba
Kühnsdorf — Sinča vas
Latschach ober dem Faaker See — Loče
Lavamünd — Lobot
Ledenitzen — Ledince
Ludmannsdorf — Bilčovs
Mallestig — Malošče
Maria Elend, Rosental — Podgorje
Maria Saal — Gospa Sveta
Maria Wörth — Otok
Miklaushof — Miklavčevo
Mittertrixen — Srednje Trušnje
Nötsch in Gailtal — Čajna
Pischeldorf, Kärnten — Škofji Dvor
Pörtschach am Wörther See — Poreče
Rechberg, Kärnten — Rebrca
Reifnitz — Ribnica
Riegersdorf — Rikarja vas
Rosegg — Rožek
Rosenbach — Področica
Ruden — Ruda
St. Egyden, Kärnten — St. Ilj
St. Georgen im Gailtal — St. Jurij
St. Jakob im Rosental — St. Jakob
St. Kanzian am Klopeiner See — Škocijan
St. Margaret im Rosental — Šmarjeta v Rožu
St. Michael bei Bleiburg — Šmihel pri Pliberku
St. Stefan an der Gail — Šteben na Zilji
St. Veit im Jauntal — St. Vid
Schiefling am See — Škofiče
Tainach — Tinje
Unterbergen, Rosental — Podgora
Unterburg am Klopeiner See — Spodnji Podgrad
Velden am Wörther See — Vrba
Viktring — Vetrinj
Villach — Beljak
Villach — Warmbad — Beljaške toplice
Volkermarkt — Velikovec
Vorderberg, Gailtal — Blače
Weizelsdorf — Svetna vas
Klagenfurt — Celovec

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

25. septembra amer. barvni film **DEŽELI PALČKOV**, v režiji Roberta Stevenson, v gl. vlogi Walter Brennan, ob 15. uri.
25. in 26. septembra amer. barvni film **PONY EKSPRES**, v režiji William Winters, v gl.

vlogi Lorne Greene, ob 17. in 19. uri

27. septembra franc. ital. barvni film **MASČEVALEC Z MECEM**, v režiji Loze Izazi Izasmendi, v gl. vlogi Gerard Bary, ob 17. in 19. uri
28. in 29. septembra ital. špan. CS barvni film **SEDEM**

PONY EKSPRES — western, ki je na programu v naših kinematografih, odlikuje poleg dinamičnosti in stalnih konfliktov tudi igra odličnih igralcev, ki jih poznamo iz TV nadaljevanke Bonanza

Mladi gledalci si bodo lahko v prihodnjih dneh ogledali mojstrovino Disneya — **V DEŽELI PALČKOV**

PRIJATELJEM HAJDUKA

Prijatelje Hajduka obveščamo, da bo odbor imel svoje redne seje, kakor tudi vpisovanje novih članov v NK Hajduk samo enkrat tedensko in to vsak torek od 19. do 20. ure, v posebni sobi gostišča pri »ALBINCI« in ne tako kot smo objavili v 36. številki Železarja, dne 17. 9. 1971.

Trgovski podjetji **ROZCA JESENICE** in **SPECERIJA BLED**

OBVEŠČATA

cenjene kupce, da so v nedeljo, dne 26. septembra od 7.30 do 10.30 ure odprte naslednje trgovine na Jesenicah in Javorniku — Koroški Beli:

Samopostrežna pri Čufarju na Plavžu, Supermarket Union nasproti železniške postaje na Jesenicah,

Samopostrežna na Javorniku ter trgovina Rožce v vasi na Koroški Beli.

OBVESTILO EKIPAM MALEGA NOGOMETA

Izvajalec prvenstva Železarne v malem nogometu, ki bo od 27. 9. do 8. 10., obvešča vse nastopajoče ekipe, da je pričetek tekem točno v navedeni uri v razporedu. To zaradi tega, ker je rekordno število prijavljenih ekip in bi ob najmanjšem zamujanju ne mogli po programu izvesti tekmovanja.

Igralci naj prinesejo s seboj copate in brisače.

ZENA ZA SEDEM KAVBOJEV, v režiji Franko Giraldo, v glavni vlogi David Barley, ob 17. in 19. uri.

30. septembra franc. CS barvni film **VRV IN SAMOKRES**, v režiji Robert Osein, v gl. vlogi Michel Mersie, ob 17. in 19. uri.

1. oktobra amer. CS barvni film **SKRIVNOSTNA JUSTINA**, v režiji George Cukor, v gl. vlogi Anouk Aimee, ob 17. in 19. uri.

2. oktobra amer. CS barvni film **DIVJI CLOVEK**, v režiji Robert Mulligan, v gl. vlogi Gregory Peck, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

25. in 26. septembra ital. špan. CS barvni film **SEDEM ZENA ZA SEDEM KAVBOJEV**, ob 18. in 20. uri.

26. septembra amer. barvni film **V DEŽELI PALČKOV**, ob 10. uri.

27. in 28. septembra amer. barvni film **PONY EKSPRES**, ob 18. in 20. uri.

29. septembra franc. CS barvni film **VRV IN SAMOKRES**, ob 18. in 20. uri.

30. septembra in 1. oktobra ital. barvni film **V CASU CHARLESTONA**, ob 18. in 20. uri.

2. oktobra nem. angl. barv. film **CAROVNICE IZ HUBOBNEGA GOZDA**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE MOJSTRANA

25. septembra amer. barvni film **ALARM SATELIT 02**.

26. septembra franc. barvni film **LABIRINT ZLOČINA**.

29. septembra amer. barvni film **PONY EKSPRES**.

2. oktobra ital. barvni film **V CASU CHARLESTONA**.

Kino KRANJSKA GORA

25. septembra amer. barvni film **PLES VAMPIRJEV**.

26. septembra ital. barvni film **V CASU CHARLESTONA**.

26. septembra amer. barvni film **V DEŽELI PALČKOV**.

28. septembra franc. ital. barvni film **MASČEVALEC Z MECEM**.

30. septembra ital. špan. CS barvni film **SEDEM ZENA ZA SEDEM KAVBOJEV**.

2. oktobra amer. barvni film **PONY EKSPRES**.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

25. septembra amer. barvni film **V DEŽELI PALČKOV**, ob 17. uri.

25. septembra franc. barvni film **LABIRINT ZLOČINA**, ob 19. uri.

26. septembra amer. barvni film **PLES VAMPIRJEV**, ob 17. uri.

26. septembra franc. ital. barvni film **MASČEVALEC Z MECEM**, ob 19. uri.

29. septembra ital. barvni film **V CASU CHARLESTONA**, ob 19. uri.

2. oktobra ital. špan. CS barvni film **SEDEM ZENA ZA SEDEM KAVBOJEV**, ob 19. uri.

Cenjene obiskovalce vabimo na ogled mladinskega amer. barvnega filma **V DEŽELI PALČKOV**. Oglejte si mojstrovino Disneya, ki so na sporedu v naših kinematografih.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi drage mame

MARIJE PICAJ
roj. BOHINEC

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so mi ob teh težkih trenutkih nesebično stali ob strani, pokojni mami poklonili vence in cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti. Vsem in za vse iskrena hvala.

Zalujoci: sin Janez z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame

ROZE PREVC

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom prijateljem, sosedom in znancom, ki ste kakorkoli pomagali, darovali vence in cvetje in jo spremili na njeni zadnji poti.

Najlepša hvala dr. Sajevcu, prim. dr. Uršičevi, dr. Azmanu in osebju kirurškega odd. Splošne bolnice Jesenice, ki so ji lajšali zadnje dni njene življenja.

Lepa hvala tudi družinam Koder, Peternej, Muhič in g. Kaltenekarjevi za njihovo pomoč.

Vsem voznikom osebnih avtomobilov se zahvaljujemo za dragoceno uslugo.

Zalujoci: sin Peter z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame

FRANČISKE MEDJA

se iskreno zahvaljujemo sosedom za pomoč v dnevih težke izgube, pevcem za žalostinke, darovalcem vencev in cvetja in voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Zalujoci: sin Matko z družino

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru obrata plavž se najlepše zahvaljujem, ker nam je omogočil prijeten izlet.

Čistilke plavža

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru obrata VEN in DES se najlepše zahvaljujem za prelep izlet v Umag.

Svojim bivšim sodelavkam in sodelavcem pa želim veliko uspehov pri njihovem delu in v privatnem življenju.

Pavla Žvab

PREKLIC

Preključim vse žaljive in neresnične besede, ki sem jih v vinjenem stanju izrekel proti Zofki Knafelj in sodelavki Miri. Hkrati se jima zahvaljujem, da sta odstopili od tožbe.

Ludvik Omejc, valjarna 2400

OBVESTILO TELESNIM INVALIDOM

Obveščamo, da bodo uradne ure v pisarni telesnih invalidov na Jesenicah, Cesta maršala Tita 66, od 29. septembra dalje v sredo od 15. do 17. ure popoldan in v petkih od 9. do 11. ure dopoldan.

Odbor

Odbojka

V nedeljo 19. septembra so jeseniške odbojkarice: Felčeva, Nemčeva, Mahničeva, Čekajčeva, Filipajeva in Komicova odigrale tekmo III. kola republiške ženske lige in ponovno osvojile 2 točki in tako vodijo na lestvici jesenskega dela prvenstva. V gosteh so imele mlade igralke Kamnika, ki se niso mogle resno spopasti z jeseniško rutinirano ekipo. Mlade Kamničanke so nadarjene. Z vestnimi treningi in pod dobrim vodstvom se bodo v pomladanskem delu gotovo bolje znašle, tako na mreži kot v polju. Tekmo so Jeseničanke odločile v svojo korist že v tridesetih minutah z rezultatom 3:0 (1, 0, 3).

Reprezentanca SRS v kateri so sodelovali tudi jeseniški igralci I. moške ekipe Potočnik, Bergelj, Ressler in Kavčič, je pod vodstvom trenerja Krevslja odpotovala v soboto 18. septembra na turnir v Videm — Italija. Na turnirju so sodelovale tri ekipe. Avstrijo je zastopalo moštvo, ki je na drugem mestu v I. ligi, Italijo reprezentanca Julijske krajine in Jugoslavijo reprezentanca SRS, ki je zasedla drugo mesto. Reprezentanca SRS, ki je imela le tri skupne treninge je igrala dobro.

Kot smo že poročali imajo športni delavci OK Jesenice kopico problemov, tako finančnih kot materialnih. Pred desetimi dnevi je podal na predsedniško mesto ostavko še dolgoletni predsednik Milan Veskovič zaradi raznih očitkov morda opravičenih ali ne. Ker je klub v tako slabem finančnem in materialnem stanju je to težek udarec in bo težko dobiti novega predsednika, vendar je UO sprejel ostavko predsednika in že vodi razgovore z bivšim predsednikom Srečom Strajnarjem. Za enkrat se tovariš Strajnar še ni izjasnil, kar je razumljivo če upoštevamo klubsko stanje. V tem primeru bo potrebno gotovo tudi sodelovanje SD, Jesenice, da bi OK že enkrat zlezl iz večnih težav in problemov.

MK

KOŠARKA JALOVA ZMAGA

Radenthein : Jesenice 52:56

Pretekli četrtek so jeseniški košarkarji odigrali prijateljsko tekmo v avstrijskem mestu Radentheinu in premagali istoimensko moštvo z rezultatom 56:52, polčas 19:27. Moštvo Radentheina, s katerim se srečujejo naši košarkarji vsako leto, je tokrat nastopilo s pomlajeno ekipo. Kljub temu pa so jih Jeseničani le s težavo premagali,

saj so domačini pretežni del tekme vodili. Šele proti koncu so naši uspeli izenačiti in v zadnjih minutah čisto nadigrati Avstrijce. Ob Božiču sta dobro zaigrala tudi Noč in Vujačić.

Koše za Jesenice so dosegli: Čampa 5, Bunderla 12, Noč 10, Vauhnik 5, Božič 19, Franko 2, Vujačić 3.

V. V.

Jesenice : Radenci 110:97 (58:47)

V pomembni tekmi republiške lige, so Jeseničani ponovno osvojili dve dragoceni točki proti ekipi iz Radencev. Gostje so se predstavili kot tehnično zelo dobra ekipa, vendar so bili v poprečju mnogo manjši od naših igralcev. Naši, ki so zelo dobro igrali v napadu, so delali nedopustne napake v obrambi.

Pri metih od daleč se je najbolje izkazal Božič, ki je dosegel več kot tretjino košev za domače moštvo.

Koše za Jesenice so dosegli: Čampa 14, Božič 40, Bunderla, 31, Vauhnik 16, Franko 6, Lozar 3.

V soboto igrajo Jeseničani ponovno doma z ekipo Ježice.

Jesenice : Radenthein 78:69 (34:40)

V povratni tekmi so Jeseničani zopet premagali goste iz Avstrije z rezultatom 78:69. Čeprav so gostje v polčasu vodili, so Jeseničani ponovno uspeli na koncu premagati mlado in neizkušeno ekipo.

Koše za Jesenice so dosegli: Vujačić 2, Vauhnik 12, Franko 4, Bunderla 18, Bizjak 2, Božič 36, Noč 4.

V. V.

Jesenice : Litija (ženske) 62 : 42

Članice Jesenic so v sobotnem srečanju morale napeti vse sile, da so ugnale borbene Litijanke. Igra v prvem polčasu nam je obetala le malo dobrega. Sledile so napake za napako, slabe podaje in zelo neprecizni meti na koš. Posledica tega je bila, da so gostje v 15. minuti vodile že za sedem točk. Vendar pa so to razliko naša dekleta do polčasa zmanjšala na eno točko.

V nadaljevanju srečanja so Jeseničanke zaigrale nekoliko boljše in zasluženo zmagale.

Kljub temu, da so naša dekleta nastopila brez Mire

Po dogovoru z vodstvom NK Tržič in Gorenjsko nogometno podzvezo, so mladinci NK Jesenice odigrali svojo prvo tekmo v novi sezoni pred domačim občinstvom v petek, 17. septembra. Tržičani so prišli z zamudo in tekma se je pričela s polurno zamudo.

Sto gledalcev, je glede na ugodne vremenske pogoje in travnato igrišče, pričakovalo lep nogomet, kar pa se ni zgodilo. Trener mladinskega moštva NK Jesenice Frelih, ja začel tekmo z najboljšo enajsterico, s katero razpolaga. Kljub že začetnemu

prizadevanju, da se čim prej doseže gol, so domači napadalci preveč zadrževali žogo in se spuščali v nekoristna preigravanja. Šele na nedgovodvanja občinstva in opozorilo trenerja, so spremenili igro in nepričakovano dosegli edini gol tekme po desnem krilu Kovačeviću. Namesto, da bi izkoristili prednost, so domači še naprej igrali počasi in neorganizirano. Kljub temu pa so imeli dovolj priložnosti za gol, ki jih zaradi neiznajdljivosti niso izkoristili, ali pa je razčistil situacijo odlični vratar gostov. Tudi gostje so imeli nekaj zrelih prilik za gol, ki jih niso izkoristili, dvakrat pa je najsvetlejša točka domačih Ilić odločno posredoval in rešil moštvo pomembno točko.

V domačem moštvu so manjkali štirje igralci, ki še niso registrirani, pa tudi sicer se moštvo šele uigrava, tako da lahko iz tekme v tekmo pričakujemo boljši nogomet.

Jeseniške barve so zastopali: Bajz, Trobič, Dabič, Muršes, Ilić, Panić, Kovačić, Cimirotić, Raković I., Raković II in Maras.

Doslej so jeseniški mladinci odigrali dve tekmi v gosteh. S Triglavom so izgubili 4:2, s Senčurjem pa dobili 5:3. Na prvenstveni lestvici so trenutno s štirimi točkami na tretjem mestu. V nedeljo gostujejo v Trbojah pri istoimenski ekipi. M. Cimirotić

B. F.

Tretji zaporedni poraz

Mladinsko košarkarsko moštvo Jesenic je v tem tednu izgubilo kar tri tekme, kar kaže, da so mladi v hudi krizi.

Med tem, ko smo o izgubljeni tekmi z Ilirijo že pisali, danes še nekaj o preostalih dveh presenetljivo izgubljenih tekmah.

V četrtek, 16. septembra je ekipa gostovala v Kamniku, kjer so odigrali zaostalo tekmo z istoimenskim moštvom. V prvem polčasu so naši igrali dobro in so polčas tudi dobili z rezultatom (21:33).

Zaradi visokega vodstva se Jeseničani med odmorom niso posebno ogrevali, čeprav je bilo izredno mrzlo.

To se jim je v nadaljevanju maščevalo. Centra sta izredno slabo lovila žoge, izredno slabo sta startala in grešila tudi v metih na koš (to velja tudi za vse štiri zunanje igralce, ki so nastopili). V tem delu niso Jeseničani dosegli koša celih osem minut, kar je domačinom, katere so spodbujali tudi številni gledalci, bilo dovolj da so izenačili. Na koncu pa so našim popustili tudi živci zaradi nevajenosti igrati pred številnim in zelo glasnim občinstvom. Tako so domačini ne-

pričakovano premagali favorizirane Jeseničane z rezultatom 60:54.

Koše za Jeseničane so dosegli: Hudnik 9, Vujačić 6, Lozar 21, Jeršin 2, Muharemović 13 in Šmid 4.

V nedeljo pa so Jeseničani zapustili poraženi tudi domače igrišče. Popolnoma so jih nadigrali igralci kranjskega Triglava, ki so zmagali z rezultatom 44:70.

Naši so igrali slabo, to velja zopet za oba visoka igralca Lozarja in Hudnika; medtem ko so zunanji igralci: Vujačić, Muharemović, Šmid in Jeršin na čase zaigrali dobro, vendar pa sta v takih trenutkih stopila na sceno sodnika, ki sta našim poiskala osebne napake že za najmanjši dotik.

Strelci za naše so bili: Hudnik 10, Jeršin 4, Muharemović 9, Vujačić 11, Šmid 6 in Lozar 4.

Jeseničani igrajo sedaj dvakrat na tujem in sicer proti Kroju v Škofji Loki in proti Šentvidu, kjer imajo izredno majhne možnosti za zmago. Vsaka osvojena točka v teh dveh tekmah bi bila velik uspeh za mlade Jeseničane.

B. r.

Gorenjsko prvenstvo v balinanju

V nedeljo 19. septembra je bilo v Radovljici gorenjsko prvenstvo v balinanju (zbijanju). Prvenstva se je udeležilo 13 tekmovalcev iz naslednjih klubov oziroma krajev: Jesenice, Radovljica, Lesce,

Škofja Loka, Kranj in Tržič. Prvo mesto je osvojil Jeseničan Dornik; drugi je bil Novak iz Kranja, Jeseničana Pulec in Vudrič pa sta bila na šestem oziroma sedmem mestu.

Tako imajo Jeseničani po treh kolih tri točke. V nedeljo popoldne bodo imeli v gosteh nogometaše iz Pirana, ki so bili že v lanskem sezoni člani ZCNL in sodijo med enajsterice, ki jih ne kaže

Vudrič, pa je forma ekipe zelo zaskrbljujoča pred sobotnim derbi srečanjem slovenske lige, ko se bodo na Jesenicah srečale z edinim kandidatom, ki jim lahko še odvzame četrti zaporedni naslov slovenskih prvakov — ekipo ljubljanske Ježice.

Ob skrajni požrtvovalnosti celotne ekipe, naša dekleta lahko računajo na uspeh, ne bodo pa smele ponoviti sobotne izredno slabe igre.

Koše so dosegli: Bertonec 24, Ivnik 14, Benedičič 10, Volarič 8, Koren 4, A. Vudrič 2.

B. F.

Tudi z Usnarjem neodločeno

V soboto popoldne je bila na igrišču Podmežakljo odigrana prvenstvena nogometna tekma ZCNL med enajstericama Jesenic in Usnarja iz Vrhnike. Gostje so se predstavili kot požrtvovalna, solidna in tudi tehnično dobra ekipa. Trener Ljubo Radovič nam je po tekmi povedal, da mlado ekipo Usnarja pravzaprav sestavljajo nekdanji mladi nogometaši Olimpije, Ljubljane in Merkatorja in samo dva igralca iz sedanjih ekip sta pred štirinajstimi dnevi igrala v Kranju proti enajsterici Triglava.

Kljub temu so domači nogometaši, zlasti v prvem polčasu, bili gostom povsem enakovredni. V drugem polčasu so že na začetku povedli z lepim golom Hozdiča, ki je nekaj minut pozneje dosegel še drugi gol. Toda pozneje so gostje po levem krilu izvedli tri hitre protinapade, od katerih so dva realizirali in rezultat izenačili na 2:2.

Tako imajo Jeseničani po treh kolih tri točke. V nedeljo popoldne bodo imeli v gosteh nogometaše iz Pirana, ki so bili že v lanskem sezoni člani ZCNL in sodijo med enajsterice, ki jih ne kaže

podcenjevati. To bo tudi prvo srečanje z enajsterico Pirana. Domači nogometaši pa bodo morali z dobro igro tako v obrambi kot v napadu, napeti vse sile, da bodo v letošnjem tekmovanju dosegli prvo zmago in osvojili obe točki. Že po treh odigra-

nih kolih lahko ugotovimo, da so enajsterice enakovredne in da že na začetku nabirajo točke. Od gorenjskih moštev, ki tekmujejo v ZCNL, je Triglav trenutno na drugem mestu, Jeseničani so šesti, nogometaši Škofje Loke pa na devetem mestu.

Prepoceni oddan niz

V tekmi četrtega kola republiške odbojarske lige med moštvoma SSD Kovinar in OK Elektrokovina iz Maribora, ki je bila odigrana pred tednom na Jesenicah, je zmagala domača vrsta z rezultatom 3:1 (4, —13, 8, 8). Gosti so novinci v ligi, dosegli pa so že na samem začetku dve zmagi. Po večini so to starejši in izkušeni igralci, med njimi pa izstopata Novak in Sotler. Domači so prikazali tokrat najbolj izenačeno igro doslej. Mlajši igralci so namreč že znatno popravili svojo formo.

V prvem nizu so gosti nudili slab odpor in tudi v drugem jim ni do stanja 11:4 za domače nikakor stekla igra. Po nekaj zaporednih napakah pa je prišlo v domačem moštvu do trenja med igralci in so zato dosegli le še dve toč-

ki in izgubili niz. V naslednjih dveh nizih so se gostje zelo trudili, toda z igro, ki so jo preveč gradili le na dveh igralcih, niso mogli uspeti.

Zanimivo je, da gostje niso hoteli igrati v telovadnici kljub temu, da je bilo zelo mrzlo in so raje nastopili na igrišču na prostem, na katerem domača ekipa trenira.

Za SSD Kovinar so nastopili: Skrt, Udrih, Mlakar, Bregant, Končnik, Bajt, Mežek, Bogataj in Šmitek, za goste pa: Novak, Sotler, Kovač, Fric, Dolinšek, Ledenik in Grušovnik.

Simpatizerje našega društva obveščamo, da bodo v bodoče vse tekme v primeru ugodnega vremena igrane na igrišču pri gimnaziji, sicer pa v telovadnici osnovne šole.

T. S.

KDO IZ MENE POJE:
LJUDJE, LJUDJE, LJUDJE...

Gustav Janusch Naša vas

Na belo steno sem obesil
sliko naše vasi.
Lepa je ta naša vas.
Na sredi stoji cerkev
v gotskem slogu in
okoli nje so strnjene
druga ob drugo
rumene, bele in zelene hiše
in v vsaki hiši nekdo stanuje:
v rumeni tam družina, ki
ima pet otrok.
Lani so imeli nesrečo:
nekdo je povozil mačko,
ki so jo imeli vsi tako radi.
V zeleni tam družina, ki
ima dva otroke, fanta in
deklico, kakor sta si mati
in oče želela. Vsi so srečni,
ker imajo vsi istiokus:
vsi namreč zelo radi jedo
svinjsko pečenko.
In v beli hiši tam je trgovina.
Kupiš lahko vse, kar
potrebuješ za življenje,
o vseh svetih so celo prodajali
sveče in lučke za na grob,
o božiču pa okraske za
božično drevo in
o veliki noči zajčke, pri
katerih so imeli smolo,
ker sta dva padla na tla
in se zdrobila, bila sta
pač iz čokolade.
Se ena hiša je na moji sliki:
To je gostilna v naši vasi
vsa v rumeni barvi.
Ker stoji blizu cerkve, gre
tja po maši veliko ljudi, ki
tam pijejo in pojejo: najrajši
pač pesmi, ki pojejo o ljubezni,
o polju, o glažku, o vincu
rumenem in o mladosti.
Škoda je samo, da morajo
gostilno opolnoči zapreti.
Vsi ljudje te vasi pa
hodijo v gotsko cerkev z
baročnim oltarjem ne samo
k maši in spovedi,
tudi zelo radi k porokam.
Samo, če nekdo umrje,
tedaj ga morajo nesti tja.
In čisto zadaj na sliki
je lipa, zelena in stara menda
že več kot tristo let.
Votla je že in trhla,
tako da jo bodo morali posekati.
Škoda za našo vas.

LISTI

Uredil kulturno-umetniški klub TONE ČUFAR

Številka 5

Jesenice, 24. septembra 1971

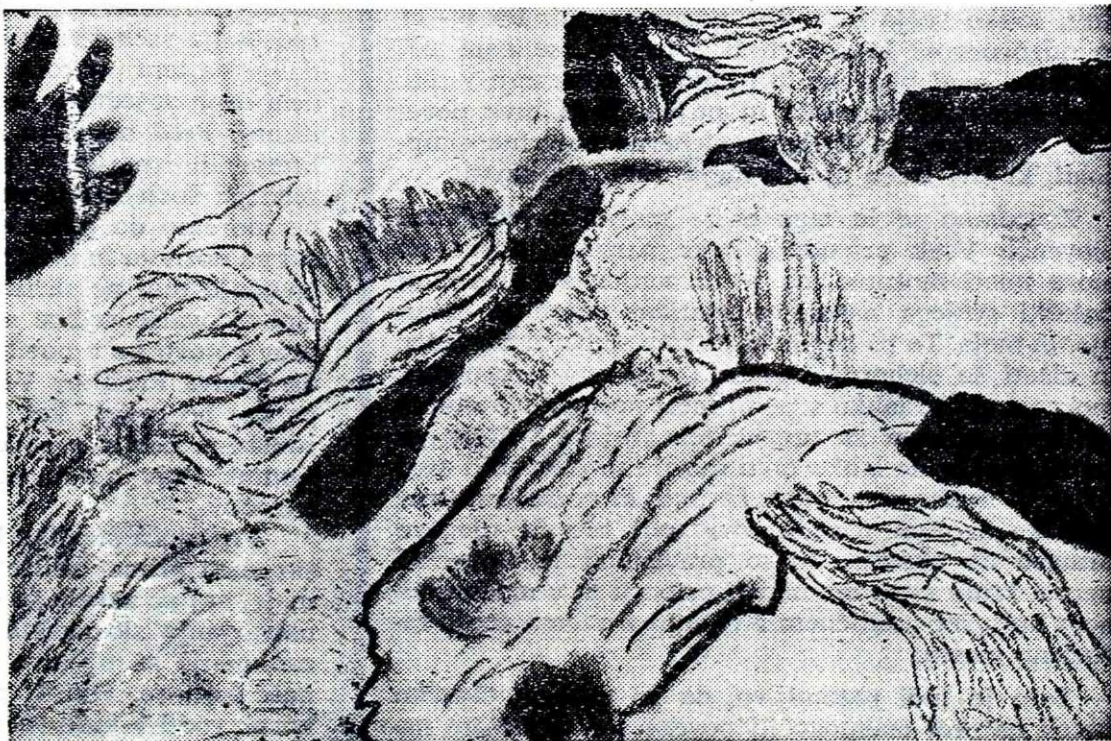
Emil Cesar

Koroški številki Listov na rob

Ni dolgo tega, ko smo se člani kulturno-umetniškega kluba Tone Čufar z Jesenic sestali s koroškimi slovenskimi književniki na delovnem srečanju, v skladu s temeljnim programom kluba. Prepričan sem, da izražam mnenje vseh udeležencev, da smo tedaj prvič doživeli slovensko Koroško tako, kot smo si jo mogli samo želeli in kakor bi jo moral doživeti, da bi jo povsem doumel, vsak obiskovalec našega rodu onstran Karavank. Povečevali so jih še včasih zaneseni in trpki, utrinkom podobni spomini gostiteljev na lastno mladost, ko smo se na razglednem stolpu Krofaste gore nad Vrbskim jezerom razgledovali po čudoviti deželi od Gospe Svete in Svinjske planine do venca skalnatih Karavank in skrivnostno zelenih dolin na njenih obronkih, polne svojkega barvnega bogastva in lepote. Pogovori so bili kaj konkretni, saj so že sami rojevali prve, dasi še skromne sadove medsebojnega sodelovanja. Bili smo priče oživljenega kulturnega poslanstva in nove stvarnosti.

Slovenec, ki smo nosili kot bolečino s pesnikom »Korotan v srcu«, pomeni to oživljanje vseh oblik kulturnega življenja, znanilec novega obdobja v zgodovini koroških Slovencev kot manjšine in dobrih, popolnejših in razumevajočih odnosov za medsebojne interese sosednjih narodov. Prav tu so se odvijala najpomembnejša poglavja starejše slovenske zgodovine, ki pričajo o nekaterih zgodovinskih akcijah in o spoštovanju pravic našega naroda v preteklosti. Iz njih smo črpali predvsem moralno oporo in moč tudi še v ne tako daljnem obdobju naše zgodovine. Prav na Koroškem je v bližnji, še vedno prisotni težki preteklosti dosegel proces nacionalnega zatiranja svoj višek. S ponosom moremo trditi, da je moral mali slovenski narod, ki se je vseskozi boril ob velikih za svoj obstanek, med prvimi v Evropi in v širšem obsegu okusiti to zlo. Vendar naravnega toka življenja ni mogoče ustaviti. Na mesto pregnanih vidnejših nosilcev slovenske misli na slovenskem Koroškem, je stopil do tedaj brezimni delavec iz koroških globač in lesov in prav v obdobju našega narodno-osvobodilnega boja dokazal, da čuti, čeprav odtrgan od matične domovine s politično mejo, povezanost z matičnim narodom in zainteresiranost za njegove probleme. Ta sedanja rast nacionalne samozavesti in ponovnega oživljanja kulturne dejavnosti slovenske manjšine na Koroškem izhaja iz tega obdobja slovenske zgodovine. Raste iz pomembnosti narodnoosvobodilnega boja in deleža, ki so ga koroški Slovenci v njem doprinesli. Raste iz zavesti, da so prispevali svoj delež k širšemu boju za ponovno obuditev in uveljavitev splošnih človeških etičnih vrednot, ki jih je

(nadalj. na 2. str.)

Zorka WEISS — Vrt II.

Andrej Kokot

Naša beseda

Kadar razmišljamo o slovenski besedi na Koroškem, nas obda nekakšen poseben občutek zaskrbljenosti in hkrati ponosa. To velja posebno za nas Korošce, ker imamo zato še poseben razlog, kajti naša domača, slovenska beseda pomeni za nas tudi boj, ki nas iz dneva v dan postavlja pred preizkušnjo ali se bomo naši besedi naposled odrekli ali pa jo bomo prav zaradi tega še bolj vzljubili. Pustimo ob strani umazano politiko, ki jo zaradi te naše plahe besede uganjajo naši nasprotniki, da bi jo čimprej ugasnili in zrinili s te naše podedovane zemlje.

Danes naj teče beseda samo o naši govorici, našem jeziku, ki je mnogim pri nas na Koroškem tako zelo napoti. In morda je prav to tisto, ki navdaja nas slovenske koroške pesnike in pisatelje in druge zavedne Slovence s še večjo ljubeznijo do naše slovenske besede. Vsak dan smo primorani, da govorimo v drugem jeziku, v jeziku večinskega naroda v deželi, čeprav imamo ustavno zajamčeno zaščito za to našo besedo in jo lahko govorimo kjerkoli in kdajkoli. Trudimo se, da bi jo čim več govorili in pisali. To je za nas sveta naloga in dokler jo bomo govorili in pisali, bomo trdni in neodstranljivi severni mejniki našega narodnega občestva.

Res je, da nas od matičnega naroda loči državna meja. Toda v današnjem svetu to ni največja ovira. Veliko hujše pregrade si delamo ljudje sami: s šovinizmom, vsiljevanjem različnih ideologij in medsebojnim sovraštvom.

Imamo različne organizacije, ki se s svojim humanim mišljenjem trudijo, da bi te pregrade tako med posamezniki, kakor tudi med narodi podrli in ustvarili svet ljubezni in bratstva. Prepričan sem da je prizadevanje teh organizacij odkrito. Žal pa so drugi elementi močnejši. Ti razsipajo na nas zlo, razdor, nas razdvajajo, drobijo s pomočjo politične demagogije, pa tudi s pomočjo prikritega nasilja. Nam Slovencem to škodi tem bolj, ker smo majhen narod. Vendar bi nas to ne smelo pokopavati, marveč bi se morali vsemu temu zlu prav z našo slovensko besedo, z našim slovenskim srcem postaviti s polno zavestjo po robu.

Prav v tem neizprosni boju pravičnosti z zlom sta naloga in poslanstvo slovenskih besednih ustvarjalcev na Koroškem, v tej stari zibelki slovenske kulture, toliko večja in toliko odgovornejša. Da pa bi to odgovornost kronali tudi z uspehi, se nam zdi povezava med pisatelji in njihovimi združenji v matični domovini potrebna in nujna, kajti brez povezave z matico, je življenje sleherne narodne skupnosti, ki živi izven njenih meja, zapisano smrti.

Zavedamo se in tega bi se morali zavedati vsi Slovenci: Vsak pripadnik neke narodne skupnosti mora imeti možnost, da je seznanjen s kulturnimi dosežki svojega naroda v matični deželi in izvan njenih meja. To pa se pravi, da ima sleherni Slovenec in zlasti še sleherni slovenski kulturni ustvarjalec možnost, da se lahko v polni meri poslužuje komunikativnih sredstev za uresničitev svojega kulturnega poslanstva in da lahko tako razvija in plemeniti svoj duhovni in narodni ponos. Le tisti, ki pozna kulturne dosežke svojega naroda, zna tudi braniti njegovo pravico do obstoja. In to pravico si je slovenski narod, kljub svoji majhnosti priboril in v mednarodnem kulturno-političnem življenju zavzema svoje zasluženo mesto.

Zato je tudi razumljivo, da so našemu človeku hoteli najprej onemogočiti povezavo z matičnim narodom in mu vzeti možnost za spoznavanje njegove

Andrej Kokot

Vietnam

*Upiraš
se orjaku,
ki je sklenil,
da te uniči
kljub sramoti,
ki mu svet
jo meče v obraz.*

*Le blato
mu je čisto
vino in sam
satan več ne trka
v to kupčijo.*

*V tvoji
krvi
se utaplja
njegovo
veliko ime.*

Nedoživela mladost

*Postal sem
človek,
človek iz razbitin
otročstva,
ki so mi ga razstrelili.*

*Zdaj sem potnik,
ki ponuja
(brez uspeha)
kolekcijo spoznanj
otroških let.*

(Nadalj. s 1. str.)

tako grobo poteptal fašizem, hkrati pa pomeni ta boj tudi renesanso ogrožene slovenske nacionalne zavesti na tem področju. Ta boj je v spremenjenem političnem orjačju, ki ga je kot dokaz nove politične zrelosti in kot rezultat novih strpnejših političnih gledanj in koncepta mirnega medsebojnega sožitja prineslo obdobje po drugi svetovni vojni, začel rojevati vidnejše uspehe. Zato je podoba, ki jo kaže sedanje kulturno življenje na slovenskem Koroškem bistveno drugačna, kot je bila v bližnji preteklosti. Ob prelistavanju analov slovenske kulturne zgodovine, moremo že z zadovoljstvom ugotoviti, da je sedanja kulturna polnost na slovenskem Koroškem še najbolj podobna pogojem iz petdesetih let prejšnjega stoletja, ko so koroški Slovenci s svojimi izobraženci prispevali in dajali pomembni delež k duhovni rasti slovenskega naroda, seveda pa so še daleč od idealnosti.

Pred nami so prvič zbrani sadovi takega dela. Ni to antologijski prikaz najboljših dosežkov, njegov namen je drugačen. Prikazati želi predvsem prizadevanja vseh izrazitih oblik umetniškega izpovedovanja, vseh, ki ustvarjajo danes na tem področju in prispevajo svoj delež ne le v zakladnico podobnega dela dveh sosednjih narodov, temveč tudi kot izraz širših sodobnih evropskih iskanj. Pred nami so zdravi sadovi in uspehi, včasih celo pomembnejši od literarnih izpovedi v matični domovini. Pečat jim dajejo podobni in celo resnejši socialni momenti v družbi, pa tudi svojski življenjski pogoji, ki jih ne moremo do potankosti občutiti mi ali večinski narod v sosednji državi, saj ga doživlja in občuti manjšina drugače. In te trpkosti, rojene iz resničnega življenja tudi ne skriva, zaradi česar moramo njihove tvorce kot tenkočutne izpovedovalce večine samo spoštovati. Ti problemi pa niso nepremagljivi in prav gotovo bo v novih pogojih lepši in jasnejši jutrišnji dan. Prepričan sem, da dobiva Prežihov Voranc v njih vredne naslednike. Slovenska književnost pa naj bo porok, kot je med bojem proti fašizmu zbliževalo orožje jugoslovanskega borca s podobnimi težnjami drugih narodov, novega sožitja med ljudmi. Prav umetnost naj bo most razumevanja in zbliževanja sosednjih narodov.

Pričujoča številka *Listov* — želimo, da ne bi bila edina — naj služi kot skromen primer zbliževanja slovenskih kulturnih delavcev tostran in onstran meje, naj pa zareže še globlje — najširšemu krogu bralcev naj prikaže sadove ustvarjanja slovenskih kulturnih delavcev na Koroškem, vzbudi naj v njih zanimanje za njihovo delo in naj ostane večno živo kot sad celovite rasti naše kulture. Hkrati pa bi želeli, da bi tak idealno zamišljen in pionirski korak rodil v kulturnem življenju matičnega naroda, še novih, tudi pomembnejših pobud.

Ostal boš samo človek

*Človek,
trgaš se iz objema zemlje
in preko njenega obzorja širiš svoj pohod.
Um kovinskih celic usmerja v skladišča
in nezmotljivo riše vse smeri v naprej.
Kljub vsem gigantskim predračunom
ostal boš samo človek, ki v tem hipu morda pozablja
na svojo bit, ker ves svoj um usmerja v skladišča
še nerojenih in pripravlja njihove nepredvidene poti.
Kljub temu ostal boš samo človek,
samo človek, ki je zamudil svojo pot.
Tokrat ostal boš sam s praznino svojih
dolгих dni.*

*Morda pa boš samo nekdo, daleč proč
od svojega planeta, zapuščen od vseh
mogočnih predračunov; v samoti večne smrti,
ki bo s tabo vlekla svojo pot in ves gigantski
stroj možgan bo zaman dajal v daljavo
svoja navodila. Le TV oko bo brezbrizno bdelo
nad tvojimi poslednjimi vzdih.*

*Ostal boš sam s svojo smrtjo in niti črv
ne bo preluknjal tvoje mrtve kože.*

Konec

K sreči konca
naših dni ne bom dočakal.
A kljub temu sem prišel
na konec vsemu,
kar sem iskal.

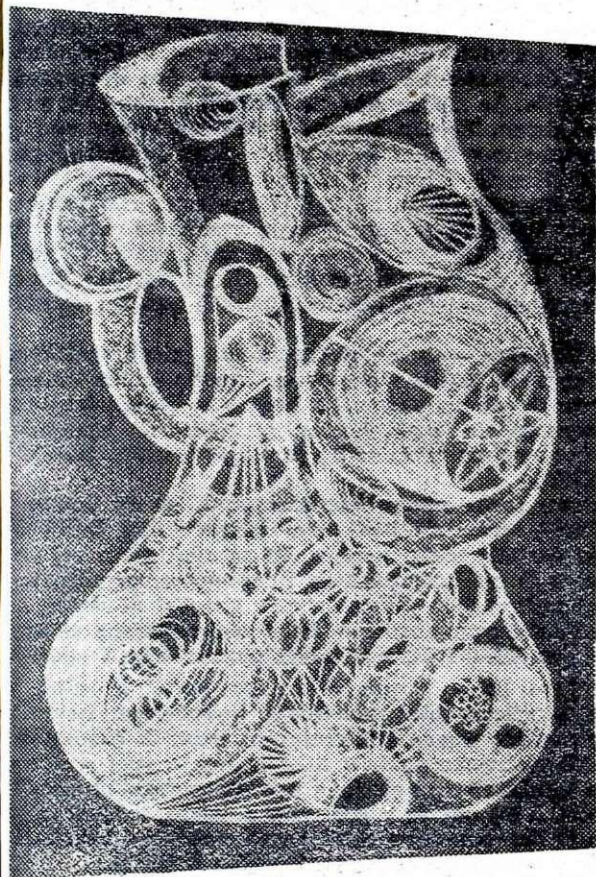
Tudi tebi, človek
sem prišel do dna.
In to je konec,
zakaj v tebi ni poti naprej.

Ostaja mi samo še misel,
da se bo vse morda začelo znova,
kot nekdanj pri neandertalcih.

Najprej se moraš spoznati

Bežati,
bežati pred
ljudmi in
samim seboj,
je naporno.

Ljudem še nekako
ubežiš.
Toda sam sebi
ne uideš kar tako.
Kajti najprej
se moraš spoznati
da veš, pred kom
bežati.
Da, najprej se moraš spoznati!!

Ernest ARBEITSTEIN — Tihožitje

Slutnja

Moja
zemlja se pogreza
v neskončno brezno.
Nihče več ne ustavi
te deroče gmote,
ki beži pod težo
črnih sil.

Le slutnja
mi ostaja, da bo
maščevalno potegnila
za seboj nas vse,
ki smo se odrekli njeni
veliki ljubezni
v kateri nikdar ni bilo poraza.

Črna pesem

Upanje je samo še rob
v zatonu naših dni,
kajti misel, da bo hladna
noč minila,
je samo podaljšek
trpečega slovesa.
Poljane naše bodo otemnele,
kot mrtvaški prt in še molk
se bo zarastel v zemljo.
Trenutki tihega slovesa bodo z nami
šli v pozabo in sonce bo zaman sijalo
v roso solz s katerimi smo utopili
poslednjo kal vstajenja.
In noč bo vse temnejša,
čeprav resnica z nami bo.
V svetem besu bomo si na njej dobrusili
čeljusti in še takrat ne bomo
več dohnali vseh zablod.
Le smrt bo šklepetala v noč pred nami
in iskala svoj pomen, ki ga ne bo več
našla, ker bo naposled umrla sama in se
udala v usodo svojo.

Potem bo vse drugače;
nikogar več ne bo, ki bi živel
v upu na pravico do življenja.

Tiha pesem

Nebo mojih črnih
misli se je razjasnilo
in v zenicah strahu
se je razlegla tišina.
Jeza in žalost
sta se umaknili
tihim trenutkom slovesa.
Lok mojega obzorja
se je razpel po vsej
moji zemlji in se vdano
dobrika trudnim očem,
ki niso več vajene take miline.

Vse to je pesem tiha,
pesem nedotakljivih sanj
prve ljubezni,
ki je vzklika ob čredi
in zvezdnih nočeh prešerne mladosti.

Ne bom šel tja

Poznam čudežni kraj.
Pa ne bom šel tja,
ne bom šel tja.
Ostaj bom tu; tisti kraj
pa bom zakopal v svoje sanje.
Kajti nekaj moraš imeti,
da ima življenje svoj smisel.
Ne kaj moraš imeti, da te
spremlja in vodi po tvoji samoti.
Da, nekaj moraš imeti,
da ne zblazniš.

Veliki posvet

Bil sem na velikem
posvetu
in slišal mnogo belih
in črnih besed,
ki so se zlele v gmoto
nedosegljivih utvar.
Bili smo veliki, tako veliki,
da smo se naposled porazgubili
vsak v sebi.

Dolgo, dolgo sem hodil
v sebi
in iskal, kar smo izrekli.
Nekoč sem
čisto po naključju prestopil
prag teh prevar in se znašel
v preprosti vsakdanjosti.

V tistem trenutku sem postal
majhen,
manjši od vsake izgovorjene
besede.
Odtlej ostajam doma
in se trudim,
da se nikdar več
ne bi izgubil
v gozdu puhlih besed.

umetnosti. Prav v tem pogledu je Slovenska prosvetna zveza v Celovcu opravila in še opravlja veliko poslanstvo. Vsa povojna leta — tudi takrat, ko so druge slovenske organizacije na Koroškem iz političnih razlogov odklanjale povezavo z matičnim narodom, je vse svoje moči vlagala v to, da ohrani živ stik z matico in tako tudi z njeno — z našo slovensko kulturo. Že kmalu po vojni smo na Koroškem imeli prav po zaslugi Slovenske prosvetne zveze, priliko spoznati slovenske pisatelje in pesnike, ki so prišli s svojo umetniško besedo med nas. To je bilo za nas posebno doživetje. Spoznavali smo, da z našo besedo nismo sami, da imamo markantne osebnosti, ki jo umetniško oblikujejo in da se je zato nimamo razloga sramovati, s tem pa tudi ne naše slovenske narodne skupnosti, katere člani smo mi sami.

Obiski ustvarjalcev slovenske kulture in besede in pogovori z njimi so nas navdajali z občutkom gotovosti in samozavesti. Tudi na naših tleh se je spet rodila slovenska umetniška beseda in tako začrtala novo pot v povojni literaturi na Koroškem. Danes lahko z zadovoljstvom gledamo na vrsto besednih in likovnih umetnikov, ki si polagoma utirajo pot in s tem tudi priznanje v slovenski književnosti nasploh. Ta, pri nas razveseljivi razvoj, je brez dvoma sad trajne povezave z matičnim narodom, bodisi po individualni poti, z branjem slovenskih knjig ali pa s pomočjo kulturnih srečanj med slovenskimi kulturnimi organizacijami in ustvarjalci z obeh strani državnih meja. To sodelovanje se je začelo najprej med slovensko prosvetno zvezo v Celovcu in Društvom slovenskih pisateljev v Ljubljani, nato pa še s pododborom tega društva v Mariboru. Zlasti mariborski pododbor DSP se je posebno prizadeval za stike s koroškimi pisatelji. Ti stiki so postali v zadnjih letih že prava tradicija medsebojnega obiskovanja. Take stike je s Koroško navezal tudi Klub kulturnih delavcev v Kranju in drugod. Najbolj konkretno sodelovanje pa je navezal s Koroško Kulturno-umetniški klub Tone Čufar na Jesenicah, ki je že ob svoji ustanovitvi povabil k sodelovanju tudi koroške pesnike in pisatelje. V jeseniških »LISTIH«, glasilu, ki ga ta klub izdaja, objavljajo svoja dela tudi koroški avtorji. S tem nočem zanikati, da koroški pisatelji nimamo prilike svojih del objavljati tudi v drugih slovenskih kulturnih revijah, vendar se nam zdi, da je naša prisotnost prav v publikaciji, kakršni so »Listi« prav tako in morda še bolj potrebna, ker nas na ta način spoznava več kakor dvajset tisoč Slovencev vseh slojev, predvsem pa delavcev prav v obmejnem področju. Tako spoznavajo naše skrbi in težave in od njih koroški Slovenci pričakujemo največ moralne podpore in opore za ohranitev slovenske besede na Koroškem, ki nam edina zagotavlja naš narodni obstoj in ki je edini jez proti germanizaciji.

In v tej naši ljubljani slovenski besedi se vam danes predstavljamo s svojimi skromnimi stvaritvami, ki zrcalijo naš napor in ljubezen do slovenske poezije. Ta, ki povsem pozna razmere, v katerih ustvarjamo, bo znal ceniti naše delo.

Po vsem tem, kar sem zapisal, je vprašanje, ali je povezava z matičnim narodom potrebna, odveč. Upam, da sem s temi besedami na preprost način le povedal, kako zelo smo te povezave potrebni in kako zelo si je želimo. Pričujoča številka LISTOV, ki so jo jeseniški kulturni delavci posvetili nam Korošcem, je živ dokaz, da se da z dobro voljo storiti zelo veliko. Če smo v svojih delih, s katerimi se vam danes predstavljamo nekoliko hudi in morda preveč črnogledi, potem je to najboljši dokaz, da pri nas Slovenci, kadar gre za naše narodne pravice, ni vse v redu, da smo pri tem našem življenjskem vprašanju čestokrat premalo odločni. Da na Koroškem hočemo živeti, naj bo to naš glas vsem, ki se zanimajo za slovensko besedo na Koroškem, v premislek.

Valentin Polanšek

Solze in vino

*Ko se je dečva rodila,
so botri pri krstu vino pili
in starejši od sreče solze točili.
Ko se je dečva možila,
so svatje jedli in vino pili
in sorodniki v slovo solze točili.
Ko so dečvo pokopali,
so vsi prizadeto molčali,
namesto da bi vino pili,
so vsi solze točili.*

Utrujen vozač

*Rumena jegulja:
edina vez varnosti
na sluzastem životu asfalta.
Kako upiram bolne oči
z mrkim vozilom
v to osamljeno meglo.
Vedno sem občudoval
meglo in dim in oblake,
morda sem jim zavidal
bivanje med zemljo in
nebom!
Zdaj se jih bojim
in tudi konjskih sil vozila,
da me ne poženejo
z vozilom vred
med zemljo in nebo...*

Podoknica vigredi

*Priromal sem skozi zimsko molčanje
kot blag spomin na burna leta.
Ne muči me več obžalovanje,
najlepša se bodočnost obeta!
Čudovito je biti
človek v dnevih teh
in znova odkriti
soradost pri ljudeh!*

Sentimentalna

*Popevka,
ujeta v magnetofonu,
sili vame,
kot nadležna revka,
me pospremi po tlaku,
za mano škili do postajališča
in se pelje
ob izpranih večerih
kar z menoj...*

Ni dobro

*da smo vedno pokonci,
ko je toliko dobrih stoje podleglo.
Marsikdo je zravnal
z visokotečnimi pogledi
obvisel na robu v brezno.
Ni dobro zgubljati tal pod nogami,
ko ne poznamo bližnjic do bližnjega,
ko se ne spoprijaznimo z željami,
ki streme z umetnimi sateliti v vesolje,
ko ne vemo, kaj je najbolje.
Ako ostajamo vselej mirni,
postajamo hkrati ozkotirni
in neizvirni.*

Nevarna dremavica

*Neodžejanim ustom
so tako blizu
svinčeno težke veke:
Somrak pozabe
naj vse preraste
z mahovino počitka!
Zadičnost pnevmatike
mavrično peno
sanjske slikanice.
Prvi pogled
izpahnjen pogodi
trezni cilj:
Se pravočasno!*

Janko Messner

BREZ IDEJE

Huda reč na svetu je neizpolnjena obljuba. Seveda, če nisi z vestjo navzkriž, se pravi da z njo živiš in delaš po svojih močeh. Tako, postavim, si obečal prijatelju, da ga boš vzel s svojim avtom tja in tja, da bo spoznal tudi on nove kraje in ljudi, ker pač sam nima vozila. Nič lažjega, nič hitrejšega, nič bolj dobrodejnega kakor takšna obljuba. Saj je plačilo kreditirano — blesk tople hvalečnosti v prijateljevih očeh.

Potem minevajo dnevi, minejo meseci... Da, mine leto, mineta dve leti... In lepega dne spet srečaš tega svojega prijatelja in se spomniš, da si nanj pozabil. Kako te zazebe pri srcu — od slabo zatajilivega sramu! Seveda, če nisi z vestjo navzkriž. Če se zavedaš, da obljuba dela dolg.

Če si mož beseda, tako rekoč. Še hujša, resnično skeleča pa je misel na nepremišljeno, neizpolnjeno obljubo. Tako, postavim, sem letos maja obljubil nekemu literarnemu listu, kak prispevek za septembrsko številko. Obečal sem ga uredništvu prostovoljno, zlahkoma, kakor obeča instalater, da ti bo popravil tesnilo na vodovodni pipi. Kako da ne! Od maja do septembra so štirje meseci. Trikrat po trideset dni, ni zlodej, da jim ne bi zmrnil kake tri poklepane strani.

Pa jih nisem zmrnil, in danes je prvi september. Sicer pa, ali sem sploh mogel kaj drugega kakor obečati? V trenutku, ko je zagledala moja prva knjiga beli dan, sem postal pisatelj, neodrinljiv, neovrgljiv pisatelj za vse prihodnje čase. Tako so tudi drugi rekli, neki kritiki, bralci, da, celo prijatelji.

In kakšne lastnosti odlikujejo — pred vsemi drugimi seveda — takšnega pisatelja? Ena sama je: — ta, da piše, da pošilja 'prispevke' literarnim listom in da dela knjige. Nimam se torej za kaj jeziti, kakor se nima za kaj jeziti moj sosed vodovodni instalater.

In vendar ima moj sosed mirno vest, mirno spanje. Davi mi je pipo popravil, po treh mesecih. Tudi on mi je bil majnika meseca obljubil, da bo takoj prišel.

Zdaj pipa drži. Jaz pa nimam naklepene niti ene vrste. In danes je prvi september. Srhi se mi sprehajajo po hrbtu, ko vidim pred seboj neizpolnjeno obljubo. Vročina in mrzla me spreletava ob misli na urednikov dolgi nos, ki se bo poveznili v neizmerno razočaranje.

Vem, da bi me odvezal obljube, če bi mu bil napisal že julija ali vasj avgusta kdaj, da se mi vidno suši pamet od preljubeznivih sončnih žarkov, da komaj še diham pod tem nenavadnim nebesnim sadizmom, da sem kuhan, pečen, da sem še kaj, samo ne toliko jasen v glavi, da bi zanj napisal obečani 'prispevek'.

A zdaj je prepozno. Nazaj ni poti. Piši, pač zadnjo noč pred terminom, drugače bi še kdo pri uredništvu utegnil pomisliti, da nimaš pisateljskega daru.

Nepopravljiva škoda, če je človek časti lačen pisateljski začetnik! A kaj, če ni navdih! Ne zjutraj ne zvečer. Čeprav so jutra zdaj že ohlajena. In večeri tudi. Kaj pa hočeš, če se ne prebudi in ne prebudi tista znamenita sla po ustvarjanju, tisti notranji ustvarjalni ogenj, ki kar sam požene pero po belih listih.

Srečni vi vsi, ki ste nadarjeni pisatelji, ki imate ideje za velike tekste. In orodje, s katerim jih oblikujete.

Jaz jih nimam — idej. Imam zmeraj in povsod samo nekaj nedopovedljivo žalostnih koroških misli v glavi. Te podijo druga drugo, niso pa vse skupaj vredne napisane besede. Zato sem resnično v škripcih.

Resnično ne vem, kaj naj napišem za septembrsko KOROŠKO številko jeseniškega »Železarja«.

Ali naj namakam svoje ubogo pero spet v lastni žolč — ko gleda Globasnico, v kateri se je obesil v sadovnjaku svoje domačije moj žrtev nenasnitega nemštva? Preteklo nedeljo so tam blagoslovili in od Gospodinjev ima Globasnica 125, pet jih je nemških, priseljenih, vsa v Ce Zupan jim je A. Sadjak, pred desetimi leti še urednik slovenskega prilizov Nato vstop v SPÖ, v narodno in socialno odtujitev, v klečeplazno ka. No kolesarstvo. V kariero. On in deželni glavar H. Sima — dva slavnostna, dober ni črnil slovenske besede. Še 'dober dan' ne. Deželni glavar baje ne z jezika t Je iz Kanalske doline doma. Seveda se nauči vsak misijonar vsaj za vse plemena, ki ga namerava osrečevati in odrešiti. Moj deželni glavar in slove Slovence — po nemško. Kancler Klaus, ki so ga odžagali, se je naučil na stavkov. Neki koroški Slovenci so ga za to širokosrčnost radi volili in slove zdravje. Deželni glavar Wedenig je po slovenje razodeval pred volitve je ž gostilnah, da smo — Nemci in Slovenci — pod kožo vsi rdeči, tako naredili naravnal na pravo pot — da volimo socialista. Neki koroški Slovenci tega moža za koroškega predsednika Lige za človeške pravice, četudi solstvo.

Tako je koroške Slovence — sama dobrosrčnost, sama hvalečnost se nam od veselja in navdušenja, če čujemo slovensko besedo iz ust katerega jih. Simi in Sadjaku je dandanes slovenska beseda v Globasnici že za pret v Bilčovsu, deželnemu poslancu SPA, ki jo je strgal s svoje gostilne bil na mesto VILLACHER BIER.

V kaj naj namakam svoje ubogo koroško pero, da bi beseda za je u in osrečila, kar je odtujil, osramotil, podkupil, zaslepil šiling. Da bi z rano, klor nemški napuh, kar je skrivila vizija profita, da se zdaj vleče pri tleh sram, od lastnih bratov pa tudi od nasprotnikov pomilovano, prezirano. Na kultu neizrečeno sram, tako neizrekljivo sram, da sem koroški Slovenec, sraje me Avstriji, ki vidijo našo duhovno revščino. In zunanjepolitično obnemozamaki dežele, ki zapira oči in molči. Od samega uvoza prenasočena, v same pri nez

V kaj naj namakam svoje ubogo slovensko pero? V rdeči bapo kor neznanskih ponočnih storilcev, ekstremističnih hudodelcev, kakor s ima č dnevniki. Njihovo pleskanje slovenskih krajevnih imen še farse ni vranju sl meddržavne obveznosti avstrijske vlade v mislih. Saj je prej podobno branili skih pradedov, ki so namakali to zemljo s potom svojega obraza, ki je pod vlomilci s svojo srčno krvjo; naj se v grobovih obrnejo, takšno je potro si u škim soncem, takšno je demokratično nasilje nad slovensko besedo, ka vsa plaha — iz kmečkih domov na cesto, na koroška križišča.

Ali naj namakam to ubogo pero v smrtne srage, ki se prikazujejo, cev poč na trpinčevem narodnem telesu? Saj je rokopis teh neznanih neznanskih i in s tudi labodjemu spevu najčistejših med čistimi. Tistih, ki so se zgoraj klopine bosonogi na rosne trate, ker hočejo zraven biti, ko bo sonce vzhajalo. jimi ka Zablatniškem jezerom... In ožarjalo rdečo slovensko besedo. Napisano mi narodne krvi.

Resnično ne vem, kaj naj napišem za KOROŠKO številko LISTOV, »Železarja«.

Jaz jih nimam — idej. Kvečjemu kako norčevsko, abnormalno razvito misel, kako strast me tak vsem lepem zagrabi in me ne spusti več zlepa. Ali naj bi opisoval, kako skim p prebujam in utrjujem narodno zavest med svojimi koroškimi rojaki? med s šiling za lep slovenski pozdrav, šolskim po dva, če se pogovarjajo slo in po Vojakom v vlakcu, ki se vračajo v kasarne, po dvajset šilingov za pivo... s primerno spodbudo.

Da laže diham na tej svoji koroški zemlji. Škoda, da so moje loterijske štečke zmeraj prazne. Zdaj iščem zvezo s kakšno uspešno ekipo bančnih vlomilcev. Druge poti ne vidim.

In drugih idej nimam. Res ne. Pa brez zamere, spoštovani urednik na Jesenicah, res ne vem, kaj KOROŠKO številko Listov, priloge »Železarja«.

Krtovi želi

in sva z lopato skupaj
v opore in opaže,
ne zagrebe,
opavam temelje
delavnice.
delavnici
nastajale koristne reči
do krste
ne ljudi.
vse tiste ljudi
navsezadnje
plitvo zemljo,
por in opažev,
za krsto
bodo zasuli,
mir.

lažba

hudo zimo
ve pozabimo,
gre mimo
nas,
zare zaklenimo
vimo v dober čas!

asnico, tisto
Joža Kuhar,
moj gasilski dom.
odp slovenska.
vsa v Celovcu.
ega prilizovalsko
azno. Nobeden
tna, dober dan'.
ne zezika tistega
j za vse moje
var in slovenskih
il ne za njegovo
li in slovenskih
olitv je že Bog
tako naredili zdaj
oveni dvojezično
adi j

se nam topi
nost. j jih.
erego preborna.
e za anu Ogrisu
sketil na njeno
lne i

a, prebudila
la za je upognil
zravnno, klavirno,
tleh sram, tako
o. M kulturnimi
sra je matične
emo zamaknjena.
e prok neznanih
bapo koroških
r sle ima človek
vrenanju sloven-
bno branili pred
ki je pod koro-
pono si upa —
, ka

j bolj goste,
ejoj, cev podoben
iskili in stopili
raj klopinjem in
o. jimi kaplja-
zano

jeseniškega
JV,
me tako na
čas s šilingi
ako skim po en
ki? med seboj.
sloj in povsod
o...

kaj napisal za

Za volanom

Sedam za volan
dan na dan
in zbrisujem pojem
razdalj.
Nekje sem Marco Polo
in Krištof Kolomb,
Jurij Gagarin
in Piccard
in vsi odkritelji
novih svetov.
V zrcalu vidim
svoje lastne oči,
odtujene,
ki svetijo kot svetilniki
brezmejnim vožnjam.

Kopriva

Kopriva
je trdoživa.
Kaj je rastlinjakov,
dozdevnih korenjakov,
ki ji niso kos.
Kopriva
je prepričljiva
občutljivim.
Lončnice negovane
se bojijo slane.
Kdor uživa
kot kopriva
spoštovanje,
se ne skriva
v plehke sanje!

Lepo zaokrožen

Lepo zaokrožen
ko jabolko sočno kipeče,
bi rad dozorel
v uravnovešeno jesen,
ki ne razmetava
svojih plodov
na vse vetrove.
Medtem je mladež
že pobrala golence
prihranjenih želja.
Lica in grudi
niso usahnile
poprej,
ko jabolko sočno kipeče...

Dežna kaplja

Svetla majhnost,
čista in nedotakljiva,
iskri se,
kot bi vsrkala vase
vse sončno srebro
tega jutra.
Nekod ujema čar,
ga previdno razsipava
v okolje,
ne prenaša
najrahljajšega dotika
kot drhteča struna.
Sredi dopoldne,
prišla na vejo
ko je moja penica
hvalnico pet,
se je kapljica
razpršila,
da je iskreče
tekmovala s soncem
in je postala
vidna podoba
peničine melodije.

Poletna slika

Razbeljeno kupolo
je poveznil vroč dan
čez izpraznjene ulice.
V hladnih parkih redki
samotarji.
Življenje se je preselilo
v bližino vode.
Srebrni švisti nevidnih koscev
obkrožajo čoln moje veselosti.
Obrežje in plaža valovita
v pestrem živžavu.
Dognano
je silno svibovo poželenje
in nasmešku zrelih češenj,
ki jih prodaja
lepotica
v steklenem kiosku.
Dal bi se zakopati
v kup zrelih češenj
in sanjal
o najlepšem dekletu!

(... se usmili duše, katere truplo na parah počiva)

Sin je šel v svet
za boljšim kruhom.
(Stara pesem)
Gradili so elektrarno na Dravi,
domačine izgnali,
sicer odškodnino plačali,
domače kraje,
pod jez pokopali.
Z domačimi imeni,
Zdaj se je mrtev sin
vrnil iz tujine.
Obdan od vencev
na mrtvaškem odru leži.
Na črnih trakovih
tuje zlate besede,
ki jih mati ne zna brati.
Samo žebrajo še po domače,
ker nihče ne zna drugače.

Razigran tjavdan

Vesna je razprostrla
svoj pajčolan
čez zelenost prekipevajočo.
Poletim v kristalni dan
in vsak cvet
me hoče objeti.
S svetlimi brezami se prismejemo
skozi pojoče loke
do prijaznega večera.
Kaj neki niso mladi vsi upi,
ko se z otroki igramo
v pozni mrak?

Se vsaj spet vidi

Dobro, da nič več ni trav,
ne listja, da je dosti goličav!
so rekli
resni
macesni
in se tudi slekli —
Vsaj jenja bajka svetenja,
da nam bo jasno,
čemu smo živeli
sred varajočih bleščav!

Valentin Polanšek

TRENER

Skodelico mleka za gosta, ki bi pravkar lahko prišel, da bi mogel naročiti še posebno porcijo včerajšnjega sonca, potem prav topel, neskaljiv kraj na konjunktturnem spavališču, pozneje bungalov zunaj v najtišji Biskaji s polenovkinim filejem, brez atomskega jedra, nato lepo žensko, če mogoče krasno Vietkong-ubežnico in profiliranega zaklinjevalca kač iz kakšnega berberskega gnezda...

In Jošt bi še naprej čenčal, kdo ve, kako dolgo, če ne bi prišla ta oseba.

On si je bil namenil, da je enkrat na dan gojil take vrste spominske vaje, govoril brez priprave in treniral glasilke: enostavno govoriti tjavdan!

Vsako, nanovo porajajočo se misel in vsaki še tako odročni navdih je treba takoj speljati v nadaljenje in spet bolj nove asociacije. Samo je bilo treba v vsakem slučaju hitro govoriti, tako da je bilo zajeto brez zastanka več ali manj brezpo- membno in navidez smotrno v nekaj dražestnega.

Kaj bi iz takega početja lahko nastalo, Jošt spočetka še slutil ni. Pozneje pa mu je napravilo velikansko veselje, ko je na samem sebi odkril nekaj novega:

Torej bil je v nevarnosti, da postane svoboden, še neodkrit pesnik sedanje bodočnosti!

Kot rečeno, Jošt bi še naprej vadil, da, ko ne bi bila vstopila Filipa. Bila je to ženska brez izraza, kar je — kot je menda dokazano — prav redek primer.

Vsedla se je.

Nasploh se je vedla, kakor da bi bila doma v tem prostoru. Kljub temu, da je bilo na Joštu opaziti neko začudenje in nekaka užaljenost, je vrelo iz nje.

Tako je nastala zmes iz soseskega klepetanja, o nekem zgubljenem fotoaparatu, katerega so menda hoteli njej vsiliti, da bi od nje odščitnili najdenino, o neki prometni nezgodi med snežnim odmetalom in obhodom pustnjakov, o nekem prepričilo uspelem toto-zadetu in brezkončnih takih in takih ničvrednih novicah.

Jošt si je razmišljen prižgal kar dve cigareti.

Ona je rekla: Ne, hvala!

Šele zdaj je to zapazil, da pač njej ni hotel cigarete ponuditi. Tako je eno cigareto ugasnil, drugo pa je krčevito držal med kazalcem in prstancem. Joštu je bilo videti, da se je počasi v nenadoma nastali situaciji znašel, ampak se je zdaj namenoma kretal prav odsotno.

— Ti si torej tu. Dobro. Ampak mene še ni tukaj. Jaz sem še uradno na dopustu, se razume. Ne? Seveda sem tvoje stvari pregledal in zadeva se nahaja tik pred odločitvijo, se razume. Stvar je še v delu. Ti boš vso zadevščino dobila po pošti in priporočeno dostavljeno, se razume. To se pa lahko šele zgodi, brž ko bom zopet sedel uradno v uradu, se razume. Ti je zdaj jasno? Prosim, torej... Dobro. Jasno. Pojdi!

Filipa pa se je dvignila, kot bi pravkar prejela intimno vabilo, da še naprej ostane, smuknila v obiazinjen stol in pokrila obraz z ilustriranim časnikom.

Jošt je kadil, nato ko se je vsedel, udobno naprej in je skušal v vakumu duha hlastniti po pobegli miselni niti o krasni Vitekong-ubežnici in berberskem gnezdu z markantnim obrazom zaklinjevalca kač. Njegove misli pa so žvrkljale neupogljivo v neki pozlačeni polževi hišici nič.

Filipa se je spet dvignila, postala malo pri knjižni omari, kjer so priredili svoj mrtvaškočemerni sestanek cigaretni ogorki, potrgani gumbi, izpisani kemični svinčniki, listek s postavljenimi besednimi igrami in inozemski kovanci.

— Gospod uradni belec je uradno na dopustu, da se v njegovi pisarni lahko ugnezdi knjižni molj.

Jošt je v dolgem loku zletel iz pozlačene pločeve hišice in je zabrbotal: Elementi motnjave so v življenju kot napak nastale in torej računsko nepravilno razširjene amplitude, kakor meteoriti in drugi kozmični prah, ki se vrtil izven suho- parne sile in se zaradi tega vrača v mirujoči nič kot logika preproste uvidevnosti četrte dimenzije gibanja...

Ali Filipa si kar nič ni pustila besedo vzeti. Sprva je govorila o svojih vsakdanjih čenčah, potem pa bolj prodirljivo in glasneje, naposled pa je začela kričati:

Ti svetlobe se boječi čuk v tvojem nemotnem bivanju fantasta, kaj hočeš le tukaj pridigati, ozri se raje po čem živem naokrog, po ženski, da boš koga imel, ki bo s solzami radosti v žalujočem obrazu zatisnila oči umirajočemu pokojencu soprogu. Drugače se boš tam znašel, saj veš, kje... v domu onemoglih, kjer bodo oskrbniško uradno ravnali s tabo. Potlej boš šele vedel, da je smrt v neosebne okolju najstrašnejše od vseh strahot! —

Jošt je molčal in molčal.

Tudi potem še dolgo, ko je bila ženska že proč.

Florian Lipusch

ZORANE MEGLE

Na cesti so se vsak trenutek rodevali vrtinci prahu, se lovili za avtomobili, ostajali še nekaj časa v zraku in zamirali šele pod okni bolnice. Včasih je opletalo s krilom krog njenih kolen in ga lepilo k telesu. Imela je rožasto krilo in bilo je zelo rožasto in je šumelo v pišu in lasje so se lesketali v pišu, nadalje sandale in boste noge do kolen.

Stegnila je roko in avto je ustavil. Bil je skoro take barve kot njeni lasje in se je bleščal v soncu. Počasi in komaj slišno je pristal ob deklici. Njeno krilo je bilo zelo rožasto in se je končavalo tik nad koleni, ko je ležala v avto. Na cesti so zapredli novi vrtinci prahu. Avtomobili so se pogostili, zdeli so se vsi nedostopni, vse preveč zaprti vsak v svojo zgodbo. Vsi so neobzirno hiteli in piskali in vzdigovali prah. Sedla je poleg njega ob volan. Stegnil se je preko njenih kolen do vrat in jih s treščem zaprl. Pri tem se je moral nagniti čisto do nje, tako da mu je roka ležala čez njena kolena. Njen dih je ujel na desno lice.

Bil je dan ob petih popoldne. Daljava je že vonjala po vigradi. Cesta je vonjala po prahu in po neusmiljenosti voznikov in iz oken bolnice je dišalo, kakor diši iz vseh lekarn in bolnic. Bilo je še mrzlo in ura v zvoniku je bila točno pet. Onkraj bolnice je visela mestna kurilnica pod zubljen saj, ki so dežile po vsem mestu. Iz pustinje mestnih streh so se dvigali zdaj večji zdaj manjši zvoniki. Za njimi je šumel gozd v vigradnem hlepenju, zdaj so ležali vrhovi. Bilo je točno ob petih popoldne, v zraku so bile že sence. Spodobno so plavale nizdol in dimnik mestne kurilnice je ravno v tem času valil zavoje saj in gmote po mestu.

Zavozil je sredi vozišča. Vrtinci prahu so planili za njima kakor psi. Poleg sebe je začutil prijeten vonj po parfumi, vabljiv šum njenega krila in trenje njenih nog. Ona se je razgledala in zapazila nekaj zavojev, dežnik, venec za grob, zemljevid in papirno vrečko s pomarančami. Vse to je ležalo za njima na sedežih. Ko se je razgledala v avto, sta že držala skozi podmetje ob vogalu, votlo je zabučalo, kot bi udirale vode v nižino brez dna.

Malo za podmostjem se je cesta odprla na široko. Svet v vsej širini je letel desno in levo mimo njiju. Deklica je gledala zdaj njegove roke, ki so se oklepale volana, gledala zdaj volan, ki se je bočil v njegovi dlani, njegovo suknjo in brazde, ki so nastajale na rokavu pri sukanju volana in se spet uravnale po ovinkih. Gledala je, ko je sklepal in zaviral in prestavljal, gledala je njegov profil, njegovo čelo, njegove oči in črne trepalnice nad njimi. In ko si je vse ogledala na njem, se je primaknila k njemu, dala svojo roko na volan, tja, kjer je ležala njegova. Začutil je toploto na koži in zelo dobro mu je delo, in spomnil se je svoje žene in ni umaknil roke in se začuden ozrl. Razumel je, da je morala dati svojo roko na njegovo, bilo je samo ob sebi umevno, in nič nenavadnega ni videl v tem. Sploh je razumel vse. Potem se je domislil, kako je mogel to razumeti. Zatekel se je v spomine. V spominu je posegel še dalje nazaj, in mislil je povedati, da je imel že vedno rad avtostopovce, da je tako spoznal svojo ženo, da vedno rad obstane, ker ga to spominja na svojo ženo, in mislil je povedati še vrsto stavkov z »moja žena«, ali takrat je moral sukati volan — in ko je bil ovinek že daleč za njima, ni mislil več na to. Tako ni rekel ničesar, povrnil se je iz sveta spominov, užival je toploto, ki ga je omamljala. In smejal se je kot takrat, ko je vozil dekle in mu je bilo jasno šele čez čas, da vozi svojo ženo. Takrat je zavozil v stran, daleč v stran v grmovje, in bila sta zelo sama ves večer. Ves čas, ko se je pretakala toplota z njene roke v njegovo, je mislil na svojo ženo in na Eriko. Erika je bila stara pet let in mu je pravila ata.

Trudoma se je zavedal, da mora odcepiti cesto. Odcepila sta se od proge in zavila na desno. Voz je zapel po ravnem asfaltu, na cesti je ležala brana molka in tovor tišine in krsta miru in prgišče samote in v daljavi so bila drevesa.

Bilo je pozno, ob cesti se je utrnila pesem večernih trav, hiše so se spotikale ob razkrtanih zemljiščih in cepale vznok mračna polja. Čutil je veliko trudnost v svojem telesu, in njegove misli so bile pri ženi in Eriki. Erika je imela pet let in mu je pravila ata. Pesem avtomobila je tonila. Na nebu je veter mlel megle, da je tekla rdeča kri. Jata bakrenih golobov je zajadrila nizko nad sivimi hišami, na perutih je odsevala kri zoranih megel.

(1959)

PADANJA

Postavili so jih torej.

Z obrazom k zidu.

Zato, ker niso hoteli iti ali kaj. Morali bi iti z njimi ali kaj in niso šli. Zato so jih zdaj postavili ob zidu v vrsto. Nobeden se ni branil postaviti se. Sicer to ni bila vrsta, ta samovoljna razporejenost niti ni bila podobna vrsti. Vendar so se zadovoljili z njo, saj to že ni bilo tako natanko. Stali so tam, nekako z ramo ob rami, in skozi njihova ramena je pronikalo podstrešje in gnilo v lavi obzorja.

Globoko nad škodlasto streho je gnil dim stikal z zemljo s cunjastimi meglami. Bele lise so se vlekle na dolgo po nebu. Med njimi razpet dan je mižal s sivimi vekami. Vrsta ob hišnem zidu je nezlomljivo stala v prihajanju noči. Sence so se mrtvaško barvale na omet, ga malicile in ga potegovali v gube. Rok je potekal in oni so pogosteje pogledovali na ure. Samo še nekaj trenutkov. Ne, ne bodo šli. In ko že stojijo v vrsti, bodo stali do konca. Od streh je vel ivnat mrak in plal po polju. Nizdol po robu so hiše padle na vse štiri v sneženo ivje. Spodaj so se nekoliko opomogle, se celo dvignile na komolce, se otresle klancev, koč in bajtlarjev, pometale z ramen snežne gazi, sanince in v snegu obtičale plove. In ob plotovih vseokoli je že delj časa glodala noč. Drugi dan sta ustavila dva nakladača pred hišo. Ravno so skočile prve svetlobe izza ovinkov. Noč se je z zadnjimi otenki lepila z vesolja. Bilo je zelo mrzlo. In ko sta se lotila dela, so se lupile iz nujnih ust gošča-ve belih dimov. Bil je tih, uničujoč, po ničemer dehteč mrz. Vrgla sta prvega na sani. Njegovo telo je za ped odskočilo in deske so zahreščale, preden so ga vzele k sebi. Potem sta počivala. Prvi se je naredil, kot bi imel plašč in ovratnik iz vročega krzna. Začel je zavijati vanj svoj vrat, kakor so to delali ljudje, ki so imeli res krznene plašče. Drugi je usločil svoje roke, da bi odbil z dlanmi vedno hujše napadalce mraza. Lahko pa bi te roke prijele tudi za ročaje ravnokar iz peči vzetega kruha. Za smrekami so svetile prve močne luči z neba in nakladača sta nekaj prej nehala počivati. Nadaljevala sta pri drugem. Bil je edini, ki sta ga morala dovaliti in ga vsega dvigniti v sani. Tretji je bil lažji in je ležal najbolj uravnano ob zidu. Nakladača sta ga od daleč vrgla deskam. Odskočil je za dobro ped na spodnjih dveh, še malce poskakal in potem zdrsel v stranico. Tudi četrti je močno odskočil, in peti je bil tako majhen, da ga je v odskoku od teles poglano onkraj saninca.

Slednjič sta naložila, še malo uravnala lego in odpeljala. Telesa so začela malo upadati, vendar čisto se niso mogla prilagoditi oklepom desk. Kadar so zdrknile sani čez skok ali zmrzlino, so močneje poskočila v zrak, drugače pa so po malem nenehno odskakovala. In takrat se je najbolje slišala glaževina iz odmevov.

(1962)

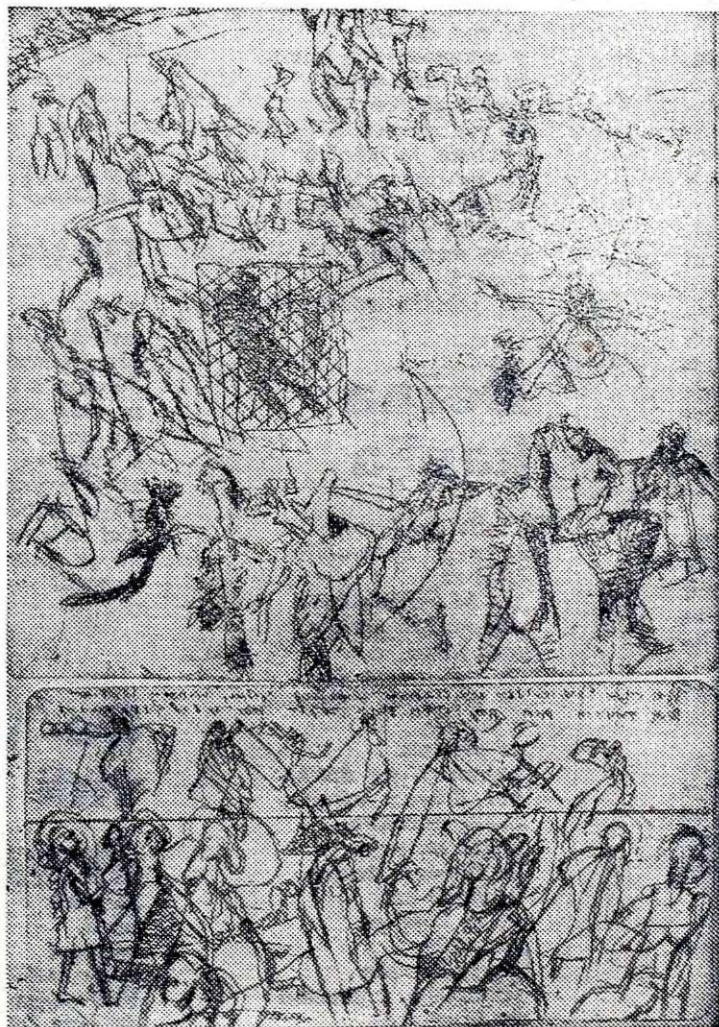
Gustav Janusch

Smrti

Letos pozno jeseni
je umrl star mož
in takole so ga pokopali:
džali so ga v leseno krsto,
prižgali sveče, prinesli vencev in rož,
molili so, kadili in pili.
Na pokopališču so skopali
globoko jamo
in po treh dneh so ga spremili tja.
Zvonovi so tožili,
ljudje so molili, peli in govorili;
položili so ga v jamo,
ga zasuli s svežo zemljo,
položili na gomilo vence in rože —
prižgali sveče
in šli v gostilno
in tam jedli, kadili in pili.
Ko pa sta umrla
zadnja dva lista
mojega rjavega kostanja,
je bilo vse mirno in tiho.
in smrt bo pomlad,
Strohnela bosta v soncu in dežju —
bo spet življenje.

Moj prijatelj

Moj prijatelj se je
včeraj preveč najedel
in bolela sta ga
glava in želodec.
Ker pa je zunaj bila
jasna in sončna jesen,
sua vseeno šla na sprehod,
mogoče mu bo tako malo odleglo.
Sončni žarki so zlatili
listnata drevesa in žarela
so v rjavih, rdečih,
rumenih in zelenih barvah.
Bilo je čudovito lepo in
užival sem to sončno jesen.
A moj prijatelj te lepote
žal ni mogel dojeti,
preveč sta ga namreč bolela
glava in želodec.

Valentin OMAN — »Homo sapiens«

Valentin Polanšek

SULTAN

Nenavadon je bilo s tistim kužetom. Prav na novoletni dan se je pojavil pri zakotni bajti. Od kod se je vzel, se ni nikdar zvedelo. Znašel se je sred popodne v črni kuhinji ob koritastem zaboju, kjer je mati imela pripravljeno skuhano peso in korabo za svinjsko krmo.

Lizika ga je najprej opazila. Pobožala je žival, kot bi bila že vedno dobra prijateljica. Nato je stopila v izbo k materi, ki je čepela na pručici, brala knjigo, vmes delala opazke sama zase in se smejala dovopitom, katere je prebrala.

»Mama! — Čigav je le? — Kar obdržali bi ga, če ne bi bil nikogar!«

»Kaj je?« se je šele po dolgem zganila mati. »Neki psiček je zunaj v črni kuhinji. — Tako je zgladovan, da se je kar svinjske krme lotil!«

Z napeto sapo je dekle pričakovalo kaj drugega, kar je mati odvrnila.

»Eh no, napodi ga! — Ali pa — Ne! Čakaj, da pogledam!« Stopili sta ven.

Kuže se je še vedno stegoval v leseno posodo in si z veliko slistjo polnil shujšani život.

»Sama kost in koža ga je!« je zamišljeno povedala mati. Lizika pa je spet pristopila. Krotka žival si je znova pustila gladiti mršavo dlako.

»To je čisto gosposki pes! — Bogvedi, kdo pride danes k nam? — Takega psa nima nihče daleč naokrog!« se je v nemala mati.

»Zakaj je tako lačen?« je skrbelo Liziko.

»To je res čudno! — Morda pa je gosposke hrane presit in si je za spremembo zaželel borne bajtarske svinjske krme?«

A koj kmalu sta spoznali, da je kuže resnično sestradan in upehan.

Brez besedi sta prinesli staro vrečo in zavržen očetov jopič. Napravili sta nekako ležišče za svojevrstnega gosta poleg starega kotla. Našlo se je še tudi nekaj kosti. Mati pa je zajela od juhe, ki je čakala očeta pod večer.

Pokazali sta štirinožnemu tujcu ležišče in ga dalj časa gledali.

»Kako mu je le ime?« bi Lizika rada vedala.

»Gotovo ima kako gosposko tuje ime! — Se kar vidi na njem, čeprav je trenutno takle siromak. Hudo je zdelan... Da, da, neke posebne vrste!« se je navduševala mati naprej.

Lizika je opazala, da postaja materin glas od besede do besede bolj topel in mehak. Zato je sklepala, da tudi ona sočustvuje s kužetom — in morda si skrivaj želi, da bi nihče ne prišel ponj in bi ga tako lahko obdržali doma.

»Gotovo je prišel iz daljnih krajev...« je ugibala hčerka.

»Kaj veš,« je modrovala mati, »morda je pritacal celo od tam, o čemer sem ravnakar brala — iz Turčije — od tistega mogočnega Sultana —?«

In pri priči sta krstili mati in hčerka kužeta za Sultana! — Pes je — kakor v potrdilo — pogledal najprej Liziko, nato pa še mater. Spogledali sta se pomenljivo. Kakor da bi se z bali, češ pes ju razume?

No — in potem se je Sultana nekajkrat zadovoljno obliznil in se kratkomalo podal k ležišču. Vlegel se je čez čas, zvil v klobčič in zadovoljno zagodrnjal.

Ko sta mati in hčerka pustili zadovoljnega Sultana v kotu poleg kotla, jima je bilo čudno pri srcu.

Ko sta bili v sobi, je zabolelo Liziko:

»Kaj bodo oče? — Gotovo...«

Mati je samo slišno dahnila in raztreseno segla po knjigi. A brati ni mogla dalje. Zakaj vedela je, da mož črti vsakega psa bolj kot vruga, katerega je pogostejše imenoval ob svojih izbruhih jeze kot štirinožca.

»Morda pa pride pravi gospodar po kužeta...?«

Misli pa so se ji sukale okoli tistega davnega spopada z Boštvo novim Kastrom, ki je Vožbeja podrl na tla — in od tistihmal sovraži vse pse svojeglavi mož. Ko ga je pa Prpotkov konj brcnil, pa zaradi tega ni zasovražil vse konje na svetu! Oh, konja ima pač zato v glavi, ker je bil v mladih letih pri lesnem trgovcu za kočijaža in je pri tem tudi sam malo više svoje brke navihal, kot bi bilo treba...

Lizika se je stisnila k peči. Tudi njene misli in želje so krožile okoli Sultana...

Ko bo dalj časa pri hiši, se bo popravil. Dlaka se bo posvetila. Z repom bo živahno mahal. Hišo bo stražil, da bomo lahko puščali podnevi kokoši zunaj, ponoči pa kar celo bajto odprto, kadar očeta ne bo pred večerom domov! Tako je medtem zunaj minul dan in noč je zlezla raz hribe v dolino.

Preden sta šli mati in hčerka pozno leč, sta obiskali še Sultana, ga obedve pobožali in obenem pa poslušali, kdaj bo prikorakal oče...

Mati je premišljevala dalje: Ko bo Vožbi videl, da zaradi Sultana nihče več ne bo kradel češenj in češpelj, bo še sam vzljubil psa. Hentana, če bo pa kaka bajbrna prišla mene zmerjat zaradi kakih spletk v soseski, ji bo kar Sultana dal vetra!

Ko bi dobil oče prav veliko denarja kot obračun za svoje drvarsko delo, tedaj bo prišel gotovo dobre volje domov in bo pripravljen meni največjo željo izpolniti, pa bom rekla: »Sultana mi pusti!« — S to željo je zadremala hči.

Mati je pomislila tudi na to, da bi bilo neke malce bahavo, ako bi si celo bajtarji ponašali s tako gosposkim psom. In v tej smeri je videla rešitev, da bo pridobila soproga Vožbeja, zakaj on je rad to podčrtaval: »Nismo veliki kmet, ampak posestniki svojih nekaj hektarjev smo, katere smo sami prigarali in ne podedovali od skopuških prednikov!« — Zato je mati mislila, to bo podžgalo očetov ponos in Sultana bo lahko ostal pri hiši.

Pozno ponoči se je vrnil Vožbej.

Ko je prestopil domači prag, se je spustil nad nočerni — v veži pred durmi je ležal — mrtvi Sultana.

MRAVLJE

Štefec je prebival z materjo in očimom v stari leseni bajti, ki je bila nizka in vsa vegasta. V stenah je zmeraj pokalo, kadar je tlačil težak sneg borno streho. Poleti pa je bilo čuti v trblih tramovih živahno življenje. To je mati notri glodalo, škripalo, gomazelo in šumelo! Teh glasov je bil Štefec od vsega početka navajen. Kadar je puhal oči ob delopustu iz svoje pipe in pripovedoval dokaj čudne storije, je pastorek strahopetno poškilil v steno. Bil je prepričan, da prebivajo vse opisane pošasti tam notri.

Če je prišla Dronca, večna popotna ženska, in pravila, koliko skrivnostnih reči je na svetu, koliko ljudi se je menda že zaradi kake trditve zareklo, pa so se spreminjali v kako žival — da, da — tudi v mravlje! Sapa napeta, tedaj ni maral ležati Štefec po več noči pri steni. Raje je ležal na drugi strani matere, pa četudi je večkrat klecnil v hudih sanjah s postelje.

Na Štefcem domu pa se je pogosto oglašal tudi Brnik, možki, ki je bil vedno poln novic in prerokovanj.

»Pomislite, če ne bi bilo vetra na svetu, bi prepredli pajki vse križem tako gosto, da ne bi moglo sijati sonce skozenj! In če ne bi bilo mraza in ptičev, bi se tistih drobnih kokcev tako zaredilo, da bi vse ljudi požrli!«

Take in podobne — vmes tudi skoraj resnice — je vedel dedec z dolgimi brki.

Seveda je imel pripravljeno za Štefca kako dodatno zgodbo o mravljah. Kajti fant so zanimali zlasti te žuželke, ker je z njimi doraščal kakor z vsem ubožtvom beraških ljudi.

Tako je bilo, dokler ni tisti neobičajno mili zimi sledilo vroče, soparno poletje. — Na južni strani lesene hišice, kamor je pripekalo opoldne sonce z vso silo, je vsak dan kar mrgovalo mravelj. Rjavkasta, stara in razpokana stena je žarela v toploti. V dolbine so bile zajedene v borovino. V tehle luknjicah in jamicah se je lesketalo kot staro satje. Polagoma so se napolnile vse razjede in globine z mravljami. To jih je nalezlo od nekod, da je bila groza! Celi roji kot čebel v ulju! Nekatere so bile počasne in debele, druge tenke in dolge. Vmes pa so lezle še take z rjavobleščecimi krili.

Štefec si ni upal prav blizu. Izza vogala je opazoval grozečo gmoto mravelj. Čul je šuštenje in drsanje neštetihi žuželk. »Bodo še hišo snedle!« je rekla mati, ko je zapazila čudo. Očim je potegnil pipo iz ust, kakor da si hoče dati duška s kletvijo.

Rekel pa je le: »Vrele vode brž prinesi!«

Mati je nekaj ugovarjala, a šla je vendar. Tri keblice krop je morala prinesiti. Očim je zajemal s korcem in — švrk! švrk! je lizal krop roj za rojem raz steno. Po tleh je bilo vse trdo mrtvine. Nekatere so še lezle v stran, druge se premotavale v smrtnem boju, potem pa otrpevale...

Očim je mrtve mravlje pometel v smetišnico — in v ogenj z njimi! »Z žegnano vodo bi jih morali pregnati!« je menila mati. Vso noč pa je bil v stenah bajte velik nemir! — Čez nekaj dni je bilo še več mravelj zunaj na razjedeni steni. Spet je hotel očim s kropom proti njim — pa je mati ubranila. Štefec pa je imel noč za nočjo v sanjah toliko strahotnih opravkov z mravljami: Napadale so ga kot velikanska bitja, da jim ni mogel ubežati. Šele grozoviti jok in stok ga je predramil! In videl je očima v sanjah, kako je preganjal in ubijal mravlje. Sekal jih je na drobne kosce. A glej, iz vsakega kosca so se porajale nove živali!

Nekega dne — ko je očim spet hotel krop, in ga mu inati ponovno ni hotela dati — je nejevoljno zamrmral v svojo osivelo brado: »S čim bi jim le podžgal, da bi se znebili te nadleže?«

Mati ga je zavračala in svarila, češ, saj ve, kaj se lahko zgodi, kakor je pripovedovala Dronca.

Štefec pa so mravlje še in še vznemirjale v sanjah.

Nekega dne — ko je bila mati v dnini in očim v gozdu — je bil Štefec sam doma.

Vzgala se je v otrokovi glavi misel — in poiskal je tisto pločevinasto kanglico za petrolej. Začel je brizgati po preluknjani steni, posebno v tisto razjedeno, rjavemu satju podobno, tramovje je vlivl tekočo smrad.

Ko ne bi slučajno prišel nekdo sosedovih mimo, bi se zgodilo — fant je že pripravljaj vžigalice, da bi prižgal mravljam...

Stol

Skozi ozka hišna vrata sem stopil v temno sobo, prižgal luč in sedel na klop. Bil sem sam. Stol, na katerem je sedela včasih mati, je bil prazen. Odnese sem ga iz sobe, ker sem vedel, da matere ne bo več nazaj, ker je lani umrla in zdaj počiva tam na pokopališču.

V mestu

Ko sem prišel v mesto, sem videl veliko hiš, ki so imele velika okna, videl sem avtomobile in veliko ljudi, ki so hiteli in mimogrede občudovali razkošne izložbe. Nikjer pa nisem videl češenj v cvetju. Prihodnjič bom vzel nekaj cvetja s seboj.

Tonči Schlapper

Na oknu zapora

Ko spet ždim skozi okno v otožno naravo, ki jo težijo nizki oblaki, se spominjam časa, ko sem gledal skozi črne rešetke v zadnje zelenje jeseni in ves živi, sončni svet, ki so ga zaklenile za menoj jetniška vrata. Lepši, stokrat lepši, se je zdel očem, ko so jim zapirali pogled v širne dalje debeli zidovi, kakor nekdanj, ko so se sproščeno ozirale po njem. Obsodba, izrečena nad menoj, me je zaklela v temnico sveta, da bi napravil pokoro za grehe, ki jih nisem storil.

Brez pomisleka sem šel tedaj svojo pot, ne oziraje se na nevarnosti, ki so ji pretile, brez vprašanja na bodočnost, ki sem jo videl svetlo v luči pred seboj. Šel sem za lepim ciljem, ki je bil vreden mojega ponižanja in pripravljen sem bil, dati zanj še več.

A zapirajo samo nepošteno ljudi, ljudi, ki hodijo izven zakona. In jaz sem bil med njimi; kajti nisem upošteval zakona, ki je predpisoval, da se ne smem dotakniti stvari, ki jo varuje postava. Ali jaz sem si ustvaril svoj zakon, utemeljen po naravni pravici krvi, zasidran v gorečem srcu, ki je plametelo za svetlimi ideali. — Postal sem zločinec, ki bi mu lahko brez oklevanja zavili vrat in ga zavlekli nekam pod smrdljivo rušo. Na kamnu, ki bi težil gomilo, pa bi brez sramote lahko stal napis: »Verräter«. A bili so milejši, ti varovalci krivega zakona; dali so me samo v obzidje, kjer naj bi bilo na varnem tudi moje izdajstvo in ne bi ogrožalo več nikogar.

Gledal sem torej skozi zamreženo okno v blede jesensko sonce, kako se je igralo s stobarvnimi listi, ki so viseli raz drevesa na dvorišču in se zibali v vetru in razmišljal o svoji poštenosti. Večkrat se še spominjam tistih ur, ki sem jih prebedel na majhnem oknu in strmel bógvekam v daljavo, ki sem jo videl samo s svojimi notranjimi očmi. Iskal sem tam nekje svojo krivdo, hotel sem najti svojo nepoštenost.

Lažje je delati pokoro, če poznaš svoj greh in veš, zakaj si bil kaznovan. Zato nisem hotel biti neupravičeno nedolžen. Hotel sem biti krotak in obziren tudi do svojih sodnikov, zato sem iskal dokaze svoji obsojeni krivdi. Trdno je bilo še v meni zaupanje v resničnost besed, ki sem jih slišal v svoji zgodnji mladosti od matere, ko sva hodila nekoč na sodnji in sem gledal čez sivo dvorišče v zamrežena okna, izza katerih so strmeli blede obrazi: Zapirajo samo nepošteno ljudi! — Zato sem hotel najti dokaze za svojo nepoštenost.

Tako sem strmel skozi okno v daljavo in razglabljal. Ni človeka brez napak in napake delajo krivico, pod katero trpi vse človeštvo. Videl sem mnogo krivic; tudi pred svojimi nisem zatiskal oči, kajti radi njih sem sedel v zaporu. A mnogo večje od mojih so mojim majhnim pretile in jim žugale, kajti bile so od postave in govorile so v imenu zakona. Moje pa so sedele na obtožni klopi brezpravne in osirotele. Bolj od svoje krivde, — ki je bila krivda samo zato, ker sem spoznal, kar ne bi smel in ker sem vzljubil to svoje spoznanje, ki me je napotilo boriti se proti krivici — me je težila grmada vseh onih krivic, ki so združene v zakonu se zarotile proti pravici in svobodi človeštva. Bile so kakor silne temne in pošastne sence, ki so požrešno grabile okoli sebe in kdor se jim je zoperstavil, so ga požrle. Bolj od njih je počrnel v njihovem žrelu. Povsod je zmagovala le njihova sila, brezuspšno so se jim upirali vol pošteni pravični nagibi. Tedaj sem spoznal, da sem nedolžen. Spoznal pa sem tudi, da sem izročen tej neizmerni pošasti krivice na milost in smrt. Vse se je uprlo v moji notranjosti in iz polnega grla sem hotel zakričati nad svojimi sodniki obtožbo; a zavedel sem se svojega brezupnega položaja in glas mi je zamrl na ustih. Stisnil sem zobe in strmel skozi okno.

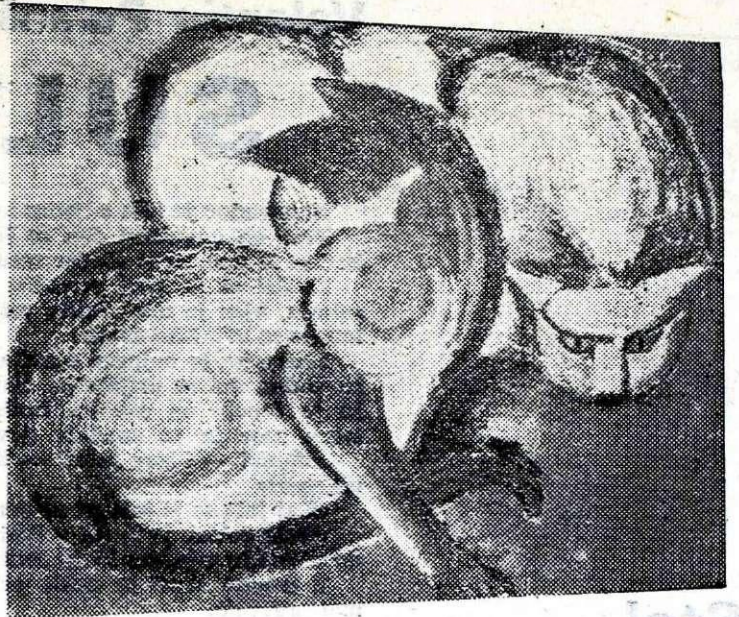
Razglabljal sem dalje. Dolžili so me nepoštenja. Zakaj nisem bil pošten. Mar zato, ker so me zaprli? Spomnil sem se materinih besed: zapirajo samo nepošteno ljudi! — A nisem našel odgovora na vprašanje. Zmota je človeška, morda se je motila tudi mati. Nikogar nisem izdal, nikogar po krivici sramotil. A to, kar sem branil in zahteval, za kar sem se boril, v obeh postavah ni bilo moje, je stalo pod zaščito mojim najglobljim in najčistejšim čustvom sovražnega zakona. Vendar so me iztrgali pošteni človeški družbi, da bi ji moja nepoštenost ne škodovala.

Brezplodno je bilo tako premišljevanje. Prav ničesar ni spremenilo na dejanski resničnosti, ki je bila težka, tesna in siva, kakor zidovi, ki so obdajali štirioglasto dvorišče, po katerem so dan za dnevom korakale vrste nesrečnikov, ki so se zagrešili zoper postavo.

V vsej nesreči tega neveselega življenja pa mi je prinašalo to razmišljanje neko sladkost, ki je izvirala iz vernega in upajočega srca in me oškodovala za vso neizmerno tegobo, ki mi je težko obdajala dušo. V vsej praznini okoli sebe se nisem čutil osamelega v zavesti, da je nekje vendar še nekdo, ki je mojih misli, ki čisla moja dejanja, radi katerih me je obsodila krivica in nepoštenost tistih mogotcev, ki so govorili v imenu postave. Videl sem na svoji strani ves svoj teptani narod in slišal njegov krik po svobodi. Videl sem, kako so križale nad njim pošastne sence in mu grozile, ker se jim ni hotel ukloniti. Uprl se jim je s pogumom, napovedal jim je neusmiljeni boj in iz oči mu je žarelo zmagoslavje, kajti osramočen in ponižan se je boril za pravico. In občutil sem, da sem majhna kaplja v potoku, ki je drvel na zeleno planjavo. — V tej zavesti me je vedno prevzelo silno upanje in iz izmučene duše se je izvil vzklík, ki je zatrl vso malodušnost, ki se je stiskala v potrlih prsih: Vse bo še drugače, lepše in življenja vredno! Prišel bo dan, ko ljudem ne bodo več očitali nepoštenosti zaradi krivične postave in jih ne bodo več zapirali v temnice, ker ljubijo svetlobo in se nočejo ukloniti pošastnim sencam, ki še vladajo svetu s krivico močnejšega nad slabšim in jim odrekajo pravico do sonca, življenja!

V tem zaupanju sem našel moč, ki je premagovala vse težave.

V 5. številki LISTOV sodelujejo z literarnimi prispevki: Emil CESAR, Gustav JANUSCH, Andrej KOKOT, Florian LIPUSCH, Janko MESSNER, Valentin POLANSEK in Tonči SCHLAPPER in z likovnimi prispevki: Ernest ARBEITSTEIN, Gustav JANUSCH, Valentin OMAN in Zorka WEISS.

Ernest ARBEITSTEIN — Zvitorepki

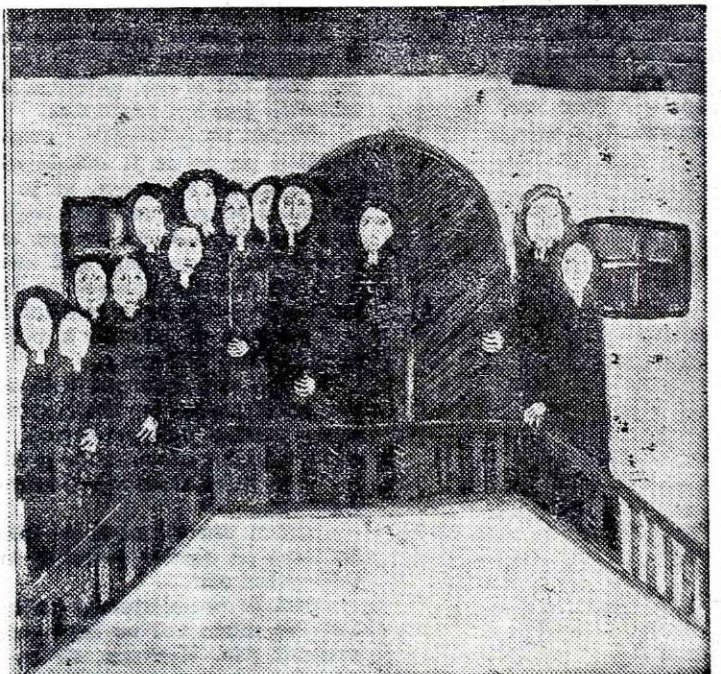
Tonči Schlapper Srcu

*V grmadah so človeštva muke zbrane,
trpljenje milijonov stoka v noč,
in brez presledka nove rane
novo spet bode boleš
in nove rane, muke spet
iz veka v vek —*

*Krvi potoke in solza jezera,
prelitih iz milijonov src, oči,
ne zmeri več nobena mera; —
množijo se...*

*In ti srce,
ki v prsih stiska te trepet
za srečo, se bi pridobljeno,
ti tarnaš, ko da nimaš več moči,
zatreti v sebi slast in bol ognjeno.*

*Zdaj trdi rek
naj stre sanjavo ti prelest
in na stečaj odpre ti rano,
da v svojem praznem dnu sprejeti moč
ti bo sveta boleš, trpljenje zbrano.*

Gustav JANUSCH — Na pragu